

gemeente
HEEZE-LEENDE

JAARSTUKKEN 2023

Inhoud

1. Algemeen	3
<i>Aanbieding jaarstukken 2023</i>	3
<i>Leeswijzer</i>	7
2. Programmaverantwoording	8
<i>Programma 1: Dienstverlening en bestuur</i>	8
<i>Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren</i>	17
<i>Programma 3: Samen leven en participeren</i>	37
3. Paragrafen	54
<i>Paragraaf lokale heffingen</i>	54
<i>Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing</i>	59
<i>Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen</i>	67
<i>Paragraaf financiering</i>	71
<i>Paragraaf bedrijfsvoering</i>	74
<i>Paragraaf verbonden partijen</i>	83
<i>Paragraaf grondbeleid</i>	93
<i>Paragraaf Wet open Overheid (WOO)</i>	97
<i>Rechtmatigheidsverantwoording</i>	98
Jaarrekening	100
<i>Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting.</i>	100
<i>Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting</i>	101
<i>Balans met toelichting</i>	123
<i>Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling</i>	125
<i>Toelichting op de balans</i>	130
<i>Gebeurtenissen na balansdatum</i>	148
<i>WNT</i>	149
Bijlagen	151
<i>Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld</i>	152
<i>Staat van gewaarborgde geldleningen en gegarandeerde faciliteiten</i>	156
<i>Verantwoording specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)</i>	158
<i>Berekening financiële kerngetallen</i>	167

1. Algemeen

Aanbieding jaarstukken 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden we u de jaarrekening 2023 aan. In de bestuursrapportage 2023 hebben we u lopende het begrotingsjaar geïnformeerd over de voortgang van 2023. Deze jaarstukken vormen het sluitstuk van het begrotingsjaar 2023. We sluiten het jaar af met een positief resultaat van € 487.000. In begroting 2023 was na de bestuursrapportage (afgekort BERAP) uitgegaan van een negatief resultaat van € 590.000. Het verschil tussen het begroot resultaat volgens de BERAP 2023 en deze jaarrekening bedraagt €1.077.000.

Dit verschil wordt voor circa € 487.000 verklaard door uitstel van diverse projecten en overheveling van twee budgetten in een bestemmingsreserve. De volgende projecten zijn in 2023 niet uitgevoerd: Onderzoek Dirk Heziusschool, de uitbreiding Triangel, de verplaatsing van de wagenbouwersgroep van de Brabantsedag en Flexwoningen Breedvennen (totaal €245.000). De overheveling naar bestemmingsreserves houdt verband met implementatie Omgevingswet en de MRE/korte termijn maatregelen Randweg A2 (totaal €242.000).

Daarnaast is er een niet begrote opbrengst van de grondexploitaties van € 313.000 gerealiseerd. Tenslotte kende de rijksregeling voor Oekraïners een resultaat van € 225.000.

Het jaar 2023 was een bewogen jaar waarin in gezamenlijkheid weer stappen zijn gezet naar een in meerdere opzichten gezonde duurzame samenleving en veel doelen zijn bereikt. Zo was het jaar 2023 het jaar waarin u uw bestuurlijke visie vaststelde en we sinds eind 2022 zijn gaan werken met een college uitvoeringsprogramma om uitvoering te geven aan uw raadsprogramma. De Omgevingsvisie Heeze-Leende 2040 is met veel participatie van inwoners, dorpsraden en belangenverenigingen in de eerste helft van 2023 vastgesteld; een omvangrijk en intensief proces.

We sloten in 2023 de woondeal en namen een regisseur woningbouw aan, waardoor we veel woningbouwplannen hebben aangejaagd, ondersteund en beoordeeld. Ook zijn we trots op het proces dat we gelopen hebben om te komen tot een nieuw beleidsplan Sociaal Domein. Met veel participatie is gewerkt aan het gebiedsproces Paaldijk-Zevenhuizen: We zijn in gesprek met inwoners/ondernemers waarbij maatschappelijke partners aanhaken om tot een gebiedsvisie te komen. Daarnaast zijn we er goed in geslaagd om de formatie uitbreiding in te vullen, ondanks de krappe arbeidsmarkt.

Eind 2023 hebben wij u inzicht gegeven d.m.v. een proces “Dynamisch college uitvoeringsprogramma” dat resulteerde in een uitgebreid overzicht van de stand van zaken per thema uit uw raadsprogramma. Ook kon u eind 2023 naar behoefte hierover in gesprek met de portefeuillehouders.

Onderstaand volgt de uitsplitsing van het financiële resultaat over het jaar 2023 naar de programma's:

Tabel 1.0 Baten en lasten per programma

Bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2023	Rekening 2023	Vershil 2023
1 Dienstverlening en bestuur	11.397	12.382	-985
2 Wonen, bedrijven en recreëren	12.319	12.050	269
3 Samen leven en participeren	18.616	18.644	-28
Totaal lasten	42.332	43.076	-744
1 Dienstverlening en bestuur	31.629	32.999	1.370
2 Wonen, bedrijven en recreëren	5.477	7.118	1.641
3 Samen leven en participeren	3.525	3.382	-143
Totaal baten	40.631	43.499	2.868
Saldo van baten en lasten	-1.701	423	2.124
Toevoegingen aan reserves	404	837	-433
Onttrekkingen aan reserves	1.515	901	-614
Saldo mutatie reserves	1.111	64	-1.047
Saldo voor bestemming (resultaat)*	-590	487	1.077

*Afrondingsverschil met boekwerk Bestuursrapportage 2023

De kolom begroting 2023 wijkt op programma niveau af van het document bestuursrapportage 2023. Dit komt omdat er tijdens het maken van de bestuursrapportage aan de lastenkant de post Cao verhoging vanuit de kadernota 2023 niet op het juiste programma was verwerkt, maar op 1 post was gezet. Aan de batenkant was van SPUK GALA nog niet duidelijk hoe dit in de administratie verwerkt moest worden. Bovenstaande correcties hebben we na de bestuursrapportage gecorrigeerd.

Het verschil in saldo van 6k voor bestemmingsresultaat wordt veroorzaakt omdat in de tabel het raadsvoorstel MRE niet was meegenomen.

Resultaatbestemmingen

In 2023 hebben we een positief resultaat behaald van € 487.000. Voor een deel van die middelen stellen we voor om die via de algemene reserve over te hevelen naar 2024. Verder stellen we voor om tweebestemmingsreserves te vormen.

Budgetoverhevelingen

Er wordt een aantal budgetoverhevelingen voorgesteld:

Onderzoek Dirk Heziusschool € 70.000

In 2023 is een eenmalig bedrag begroot voor de Dirk Heziusschool. In 2023 was er geen ruimte in de capaciteit om dit onderzoek op te pakken. In 2024 naar verwachting wel. Daarom wordt gevraagd om dit budget over te hevelen naar 2024.

Uitbreiding Triangel € 19.000

In 2023 is de tijdelijke huisvesting van de Triangel in Leende voorbereid. Er is voor gekozen om tot medio 2026 een unit te plaatsen bij de school. In februari 2024 wordt de unit geplaatst. Om de eenmalige plaatsingskosten te betalen wordt gevraagd om het restant van het budget 2023 over te hevelen naar 2024.

Verplaatsing wagenbouwersgroep Ge Wit t Oit Noit Nie (GWONN) € 70.000

In 2023 is bij de gemeenteraad werkkrediet aangevraagd voor de verplaatsing van Jeu de Boules banen en een bouwlocatie van de Brabantsedag van wagenbouwersgroep GWONN. De werkzaamheden vinden in de eerste helft van 2024 plaats.

Flexwoningen Breedvennen € 86.000

Flexwoningen worden in 2024 gerealiseerd. Kosten worden in 2024 geboekt.

Nieuw te vormen bestemmingsreserves

Implementatie omgevingswet € 87.000

Dit budget is al met de aanvraag verdeeld over meerdere jaren, hiernaast heeft de uitgestelde invoering van de omgevingswet tot vertraging van de planning geleid. Het volledige budget moet beschikbaar blijven voor komende jaren op basis van een plan van aanpak en het mandaat wordt neergelegd bij het college.

MRE bijdrage Randweg A2 € 155.000

Het pakket korte termijn maatregelen A2 Randweg Eindhoven richt zich op de vraagzijde van de mobiliteit (zoals mijden, spreiden en duurzaam rijden in de werkgeversbenadering) en maatregelen die zijn gericht op de aanbodzijde (zoals aanleg van fietsroutes, hubs en inframaatregelen voor verbeteren van de doorstroming). De uitvoering duurt meerdere jaren. De jaarlijkse bijdrage is op dit moment nog niet bekend vandaar dat wij dit in een bestemmingsreserve storten. Het mandaat wordt neergelegd bij het college.

Tabel 2.0 Tabel met overzicht verwerking overhevelingen en bestemming resultaat

Bedragen x € 1.000

Saldo resultaat voor bestemming	487
Overhevelingen	
Onderzoek Dirk Heziusschool	70
Uitbreiding Triangel	19
GWONN	70
Flexwoningen Breedvennen	86
<i>subtotaal</i>	245
Mutaties reserves / voorzieningen	
Bestemmingsreserve Omgevingswet	87
Bestemmingsreserve MRE bijdrage Randweg A2	155
<i>subtotaal</i>	242
Toevoeging aan de algemene reserve	0
Saldo resultaat bestemming	0

Burgemeester en wethouders van Heeze-Leende,

de secretaris,

C.G. Klesman-Nacken

de burgemeester,

T.M. Heldens

Leeswijzer

De jaarstukken zijn verdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit een verantwoording per programma. Per programma geven we antwoord op de vragen 'wat hebben we bereikt?' en 'wat hebben we daarvoor gedaan?'. De eerste vraag betreft het beoogde maatschappelijke effect. De tweede vraag gaat in op de activiteiten die zijn uitgevoerd om dit beoogde maatschappelijke effect te bereiken. De vraag 'wat heeft het gekost?' wordt voor een belangrijk deel nader toegelicht in de verschillenanalyse die is opgenomen in het onderdeel 'jaarrekening'.

Met een kleur is inzicht gegeven in de status van de realisatie van de doelen. Waar nodig is daarbij een toelichting opgenomen met eventuele actiepunten. De betekenis van de kleuren is als volgt:

Groen	Beleidsdoel is of wordt naar verwachting gerealiseerd.
Oranje	Beleidsdoel is of wordt naar verwachting in aangepaste vorm (lagere kwaliteit) of later gerealiseerd.
Rood	Beleidsdoel is en wordt naar verwachting niet gerealiseerd.

Financiële afwijkingen groter dan € 10.000 worden per programma op productniveau in beeld gebracht en toegelicht.

Net als in de programmabegroting worden vervolgens de paragrafen behandeld. Deze gaan over lokale heffingen, weerstandsvermogen en risico

beheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede door alle programma's waarbij sprake kan zijn van grote bestuurlijke en financiële impact.

Jaarrekening

De jaarrekening is financieel van aard en bestaat uit de balans en het overzicht van baten en lasten, beide voorzien van een toelichting.

In de algemene toelichting wordt ingegaan op de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. In de toelichting op de balans wordt een nadere specificatie van balansposten gegeven. Daarnaast wordt ingegaan op niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen voor toekomstige jaren.

De toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening geeft per programma:

- Een verschillenanalyse op de exploitatie.
- De door de raad gevoteerde langlopende kredieten. Er vindt een verantwoording plaats van hetgeen in 2023 met deze kredieten is gedaan en of het krediet moet worden gehandhaafd dan wel afgesloten.
- Tot slot wordt bij elk programma ingegaan op de naleving van de begrotingsrechtmatigheid.

Daarnaast wordt inzicht gegeven in de aanwending van het bedrag onvoorzien uit de programmabegroting. Tevens worden de incidentele baten en lasten en structurele stortingen en onttrekkingen uit reserves weergegeven.

In de overige toelichting is het overzicht Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector opgenomen en worden de mutaties in de reserves en voorzieningen toegelicht.

Het laatste onderdeel van de jaarrekening is de controleverklaring van de accountant.

Bijlagen

Als bijlagen zijn opgenomen:

- Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.
- Staat van gewaarborgde geldleningen en gegarandeerde faciliteiten.
- Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa).

2. Programmaverantwoording

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Producten

Het programma *Dienstverlening en bestuur* omvat de volgende producten:

Product
1.1 Bestuur
1.2 Samenwerking
1.3 Openbare orde en veiligheid
1.4 Burgerzaken
1.5 Algemene dekkingsmiddelen
1.6 Overhead
1.7 Overige baten en lasten
1.8 Vennootschapsbelasting

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

In de programmabegroting 2023 hebben wij aangegeven wat we binnen het programma *Dienstverlening en bestuur* willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. In de volgende tabel lichten we per onderdeel toe wat de actuele stand van zaken is.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
1.1 Bestuur		
Een integer en transparant bestuur dat rekenschap aflegt over de totstandkoming en uitvoering van het beleid en dat de raad voldoende faciliteert om zijn kader stellende en controlerende rol goed uit te voeren.	In 2023 is gewerkt aan het raadsprogramma en het college uitvoeringsprogramma. Eind 2023 is het college-uitvoeringsprogramma tegen het licht gehouden omdat er tussentijds raadsbesluiten zijn genomen en omdat de wereld om ons heen niet stilstaat. Per thema is de stand van zaken met uw raad gedeeld. Om uw raad goed te informeren heeft het college per thema toegevoegd wat er in 2023 is gedaan, wat we in 2024 gaan doen conform huidige begroting en is een doorkijk gegeven wat in 2025 volgt. Midden december hebben de collegeleden tekst en uitleg gegeven aan de raadsleden over dit dynamisch college-uitvoeringsprogramma. Vervolgens is het college uitvoeringsprogramma vertaald naar de lange termijnagenda (LTA) en in de P&C-producten. In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor het werven van een nieuwe burgemeester omdat	We werken nu in deze bestuursperiode voor het eerst met een raadsprogramma in plaats van een coalitieakkoord. Eind 2023 hebben wij u inzicht gegeven in de stand van zaken d.m.v. een proces "Dynamisch college uitvoeringsprogramma" dat resulteerde in een uitgebreid overzicht van de stand van zaken per thema uit uw raadsprogramma. Ook kon u eind 2023 naar behoefte hierover in gesprek met de portefeuillehouders. En de lange termijn agenda van de raad wordt beter ingevuld. Voor de benoemingsprocedure burgemeester zijn in 2023 incidenteel kosten gemaakt (ondersteuning vertrouwenscommissie, kosten

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<p>burgemeester Verhoeven per 1 februari 2024 met pensioen is gegaan.</p> <p>In 2023 is de raadszaal opnieuw ingericht, zodat deze voldoet aan het gewenst gebruik van de raadszaal.</p>	<p>profielchets inclusief inwonersraadpleging, bijzondere vergoedingen voor commissieleden en accommodatiekosten). Op 20 november 2023 heeft een voordracht van de raad plaatsgevonden, die uiteindelijk heeft geleid tot een benoeming door de Kroon en is Teun Heldens per 1 februari 2024 de nieuwe burgemeester van Heeze-Leende.</p> <p>In december 2023 kon de raadszaal weer in gebruik genomen worden met een uitstraling die meer passend is bij het gebruik voor raadsvergaderingen en representatie, het voltrekken van betaalde huwelijken en partnerschapsregistraties.</p> <p>In de maanden september t/m november 2023 hebben dankzij de gastvrijheid van onze buurgemeente Cranendonck, de rondetafelgesprekken en raadsvergaderingen gewoon doorgang kunnen vinden, in de raadszaal van Cranendonck.</p>
<p>Inwoners worden betrokken in beleidsontwikkelingen, zodat zij tijdig hun inbreng kunnen leveren en bijdragen aan de gewenste ontwikkeling.</p>	<p>Op dit moment wordt participatie toegepast bij diverse (beleids-) ontwikkelingen en plannen. In 2023 gaan we met de raad in gesprek om burgerparticipatie nader te duiden en te onderzoeken of hierin aanvullend iets nodig is.</p>	<p>Op grote trajecten zijn we gestart met het werken met participatieroutes op de website. Voorbeelden hiervan zijn Jan Deckersstraat/Kapelstraat en Gemeentehuistuin/Plein. Zo kunnen onze inwoners in een oogopslag zien wat er op het specifieke project aan participatie is gedaan. De participatie kent vele uitingsvormen, o.a. burgerpanel, inloop- of informatieavonden, wandelingen door het dorp, bezoek op een werk locatie, enquêtes.</p>
<p>Een verrassende en klantvriendelijke dienstverlening, zoveel mogelijk digitaal.</p>	<p>We willen de dienstverlening verder verbeteren door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inzet van sturingsinformatie en procesoptimalisatie; - de ervaring van de inwoners regelmatig te meten en de ervaring mee te nemen in de doorontwikkeling; 	<p>Procesoptimalisatie is een continu proces. Het was de bedoeling om in het najaar 2023 te starten we met een organisatie breed traject om volgens een bepaalde methodiek processen tegen het licht te houden en eventueel te verbeteren. Her-prioritering heeft ertoe geleid dat dit in 2024 gepland staat.</p> <p>In het najaar 2023 is een inwonerspeiling uitgevoerd. De resultaten hiervan worden in het 2e kwartaal 2024 met de raad gedeeld. De uitkomsten worden verwerkt in een plan van aanpak.</p> <p>Daarnaast zijn de ervaringen van cliënten binnen Wmo en Jeugd continu gemeten en op basis van de bevindingen zijn acties opgepakt.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<ul style="list-style-type: none"> - inzet van de podcastserie om de inwoners meer duidelijkheid te geven waar de gemeente voor staat en wat die kan betekenen voor hen. - de website toegankelijk te maken voor alle doelgroepen - het optimaliseren van de communicatie naar en met onze inwoners. 	<p>Er zijn 14 podcasts geproduceerd met meer dan 1700 unieke luisteraars en meer dan 5500 bezoekers.</p> <p>Er is gestart met het project digitale toegankelijkheid. Op basis van de vastgestelde communicatiestrategie en – doelstellingen is de structuur van de communicatie verbeterd. Zo is er bijvoorbeeld een communicatiekalender opgesteld voor de verschillende afdelingen.</p>
<p>Initiatieven worden in eerste instantie door de inwoners zelf genomen. Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid, sociale samenhang en veiligheid van hun eigen buurt/wijk.</p>	<p>Faciliteren van de dorpsraden als klankbord van de gemeenschap (jaarlijks organisatiebudget). Met de dorpsraden wordt gezocht naar een constructieve vergadermethode waarin alle bestuurders betrokken zijn.</p>	<p>In 2023 is afgesproken elk kwartaal met de bestuurder en de dorpsraden te vergaderen, en de directe lijnen met de verschillende onderwerpen met betreffende bestuurder te bespreken. Hiermee wordt voldaan aan het convenant.</p>
	<p>Ondersteuning van burgerinitiatieven in een buurt of dorp, zowel fysiek als sociaal. Denk aan het organiseren van ontmoetingsactiviteiten en het (her)inrichten van de openbare ruimte.</p>	<p>Er is 1 burgerinitiatief ingediend. Een initiatief van een aantal jongeren die een kartevenement in Sterksel (voor jong en oud) wilden organiseren. Het subsidieverzoek voor dit initiatief is later ingetrokken, er zijn derhalve geen uitgaven gedaan tlv het budget voor burgerinitiatieven.</p>
<p>1.2 Samenwerking</p>		
<p>Versterken sturing op samenwerking.</p>	<p>Begin 2023 is de bestuurlijke visie 2030 vastgesteld en in de zomer van 2023 is de omgevingsvisie 2040 met veel participatie van inwoners, verenigingen, dorpsraden en ondernemers vastgesteld. Hierin staat wat onze ambities en opgaven zijn. Samenwerking is en blijft daarbij een voorwaarde om onze ambities te bereiken. Daartoe is in 2023 in beeld gebracht hoe en waar we onze opgaven en taken nu hebben georganiseerd; zelfstandig en/of in samenwerkings-(verbanden), zoals de GRSA2, MRE, Veiligheidsregio, GGD, arbeidsmarktregio etc. Vanuit daar bepalen we in 2024 hoe we onze ambities, opgaven en taken voor de komende jaren kunnen organiseren (strategie).</p>	<p>In 2023 heeft de raad als stip op de horizon besloten om voorlopig als zelfstandige gemeente verder te gaan, waarbij samenwerking zeer belangrijk blijft. In het raadsprogramma 2026, de bestuurlijke visie 2030 en de omgevingsvisie 2040 staat duidelijk wat onze ambities zijn en hoe die zich tot elkaar verhouden. Ook de opgaven (wat moeten we daarvoor doen) zijn voor een groot deel bekend.</p> <p>In 2023 hebben we versterking aangebracht op verschillende Gemeenschappelijke Regelingen en de samenwerking die we daarin hebben. In de regio Zuidoost Brabant is, samen met de MRE, de ontwikkeling van de schaa sprong gaande. Op de vijf MRE thema's (Wonen & Ruimte, Mobiliteit, Economie, Transitie Landelijk Gebied en Energietransitie) zijn de bestuurders en diverse medewerkers goed vertegenwoordigd om samen te werken aan de regionale opgaven (schaalsprong) en daarin het belang van Heeze-Leende</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
		en onze lokale opgaven mee te nemen. Daarnaast hebben we op de MRE-thema's een informele samenwerking in de sub regio A2.
1.3 Openbare orde en veiligheid		
De waardering van de subjectieve veiligheid (veiligheidsbeleving) door de inwoners van onze gemeente en de objectieve veiligheid (cijfers) minimaal op hetzelfde niveau houden.	Opstellen en uitvoeren van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 en de daaraan gekoppelde prioriteiten voor 2023. Dit veiligheidsplan zal begin 2023 ter besluitvorming aan college en gemeenteraad worden voorgelegd. <ul style="list-style-type: none"> - Voortzetting deelname aan Taskforce Brabant Zeeland en participeren in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) als partner in de strijd tegen ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Zorgdragen voor prioritering van bestaande ondermijningsbeelden binnen het RIEC. - Woninginbraken aanpakken door o.a. algemene preventieadviezen en het versturen van zogenaamde besmettingsbrieven (informatie aan buurtbewoners n.a.v. woninginbraak). - Terugdringen van drugs-gerelateerde overlast door het sluiten van panden (Wet Damocles). - Voorkomen misbruik overheidsvoorzieningen door integriteitsonderzoek (Wet Bibob). - Inzetten op intensieve samenwerking met politie, Openbaar Ministerie en andere externe partners op gebied van ondermijning, georganiseerde criminaliteit, zorg, jeugd, leefbaarheid en digitale veiligheid. 	De in het Integraal Veiligheidsplan opgenomen prioriteiten zijn voor 2023 conform de gestelde acties uitgevoerd. Het aantal delicten is sterk afgenomen, de inzet van buurtbemiddeling heeft geleid tot een sterke afname van het aantal overlastmeldingen en door een intensievere samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals is ook de vroeg signalering op het gebied van kwetsbare/verwarde personen sterk verbeterd. Deelname aan het Regionaal Informatie en Expertisecentrum, de Taskforce Brabant Zeeland en de prioritering van ondermijningsbeelden is voortgezet. Met name de informatiepositie is sterk verbeterd en bestuurlijke weerbaarheid is vergroot. Periodiek (halfjaarlijks) zijn burgers geïnformeerd over algemene preventieadviezen via sociale media. In 2023 is 1 pand waar drugs zijn aangetroffen gesloten. Het betrof hier een woning. Voor het overige zijn er geen casussen geweest. De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) is structureel toegepast conform het vastgestelde beleid. Dit betrof 4 vergunningsaanvragen. Er is intensief samengewerkt met politie, OM en andere partners, zowel in vaste (bijvoorbeeld het RIEC en de Driehoek) als in ad hoc samenwerkingsverbanden.
	Door een terugtrekkende beweging bij de politie zijn en komen steeds meer taken op het gebied van Veiligheid en	De inzet om de in het verleden gemaakte afspraak, één wijkagent per 5.000 inwoners plus een operationeel expert te

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<p>Openbare orde bij de gemeente te liggen, waarbij werkzaamheden zich niet alleen in de breedte maar ook in de diepte uitbreiden.</p> <p>De gemeente neemt een (minimale) lokale regierol ten aanzien van veiligheid om de daartoe bestuurlijk afgesproken ambities te kunnen vervullen vanaf 2023.</p>	<p>continueren, is in 2023 grotendeels ingevuld.</p> <p>Aan de minimale lokale regierol is in 2023 invulling gegeven en de afgesproken bestuurlijke ambities zijn vervuld. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan terugdringen (woon)overlast, de aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit en het vergroten van de digitale veiligheid.</p>
Zorgdragen voor goede beschikbaarheid en huisvesting politie	<p><i>Per 1 juli 2020 is het intergemeentelijke Dommelstroom Interventie Team (DIT) (ca. 5 casussen per jaar) van start gegaan.</i> Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken de informatiepositie te versterken door o.a. het inmiddels afgesloten abonnement op Meld Misdaad Anoniem en het opstarten van een zogenaamd Lokaal Informatie Overleg, wat zal resulteren in een nieuwe stroom aan signalen richting gemeente. Naast een eerdere loonstijging van de kosten voor de teamleider DIT zijn in 2021 ook diens taken uitgebreid, waardoor de gezamenlijke kosten en daarmee ons aandeel daarin, stijgt.</p>	<p>In de 2e helft van 2023 is een teamleider Dommelstroom Interventie Team (DIT) aangesteld. Onder de vlag van het DIT zijn diverse acties/controles uitgevoerd, waarmee is bijgedragen aan preventie en aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Er zijn door het DIT in het najaar 2 locaties in onze gemeente bezocht. Hierbij zijn geen opvallende zaken aangetroffen.</p>
1.4 Burgerzaken		
Kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare gegevens (voldoen aan de landelijke kwaliteitseisen).	<p>Structureel uitvoeren van kwaliteitscontroles en eventuele fouten/verschillen oplossen, zodat de kwaliteit van onze gegevens voldoet aan de wettelijke eisen die aan deze administratie worden gesteld. De BRP is een belangrijke databank voor alle overheidsdiensten.</p>	<p>Kwaliteitscontroles worden structureel uitgevoerd en eventuele inconsistenties opgelost. De jaarlijkse audit over 2023 laat zien dat de kwaliteitsbasis op orde is.</p>
	<p>Signalen en twijfels over de bewoning van een adres, die de gemeente vanuit Landelijke Aanpak Adreskwaliteit ontvangt, onderzoeken en oplossen in samenwerking met netwerkpartners (politie en Dommelstroom Interventie Team).</p> <p>Een correcte BRP is van groot belang voor alle overheidsinstanties. De gemeente werkt samen met het LAA om signalen m.b.t. twijfel aangaande bewoning en adres te onderzoeken en op te lossen. Tevens wordt intensief samengewerkt met ketenpartners, zoals de politie en het DIT om adres gerelateerde fraude tegen te gaan.</p>	<p>Door capaciteitstekort i.v.m. vacatures, is er enige achterstand ontstaan in de adresonderzoeken. Eind 2023 was de bezetting weer op peil en is begonnen met een inhaalslag en kwaliteitsverbetering van het proces.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
De Waterschaps- en de Provinciale Statenverkiezingen met succes afronden.	Op 13,14 en 15 maart 2023 vinden voor de gemeente de volgende verkiezingen plaats: <ul style="list-style-type: none"> • Waterschapsverkiezingen • Provinciale Statenverkiezingen De verkiezingen planmatig organiseren met in achtneming van eventuele richtlijnen RIVM.	De verkiezingen zijn succesvol georganiseerd en afgerond. Nieuw in deze verkiezingen was het instellen van een gemeentelijk stembureau, dat de verkiezingsuitslag op gemeenteniveau vaststelde. Vanwege de grote opkomst 65,45(%) en dubbele verkiezingen heeft de telling lang geduurd.
Waarborgen integriteit en tegengaan fraude m.b.t. paspoorten en identiteitskaarten.	Om fraude en afwijkingen m.b.t. identiteitsfraude te voorkomen, worden maatregelen ingesteld zoals functiescheiding bij het aanvragen en uitreiken van documenten en opleidingen om fraude te signaleren.	Door de grote wisseling in personeel (meer dan de helft van de burgerzakenmedewerkers is gewijzigd), wordt dit punt in 2024 verder opgepakt.
1.5 Algemene dekkingsmiddelen		
Financieel gezonde gemeente.	Voldoende financiën en duidelijke planning voor onderhoud van wegen, trottoirs en wandel- en fietspaden, op korte en lange termijn.	In 2023 hebben wij integraal met het plan stedelijk water gekeken naar de vervangingsbehoefte van wegen op de lange termijn. Dit wordt verder uitgewerkt in 2024 in de Kadernota 2025 worden de financiële middelen aangevraagd.
	Onderzoek naar herziening van de P&C tools voor transparante verslaglegging en verbeterde grafische vormgeving in afwachting van college uitvoeringsprogramma.	In 2023 is het onderzoek gedaan en een keuze gemaakt met welke tool we gaan werken. De implementatie vindt plaats in 2024.

Bijdrage verbonden partijen

Verbonden partij	Speerpunt/taak
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	Samenwerking regio Eindhoven op het gebied van wonen & ruimte, economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied.
Gemeenschappelijke regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRSA2)	Bedrijfsvoering (administratie, financiën, informatiemanagement, personeel en organisatie, inkoop, communicatie, juridische zaken).
Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO)	Veiligheid (crisisbeheersing, regionale brandweer en ambulancevoorziening, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en gemeenschappelijke meldkamer).

Voor nadere informatie over de verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf *Verbonden partijen*.

Beleidsindicatoren

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Neder-land
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2022	2023	2023	
1.3 Openbare orde en veiligheid					
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,6	0,6	1,2	2,5
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	0,9	0,9	0,9	1,3
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1,8	1,8	1,8	4,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,3	3,3	4,2	5,8
1.5 Algemene dekkingsmiddelen					

Gemiddelde woonlasten éénpersoonshuishouden	In Euro's	918	n.n.b.	924	860
Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	1077	n.n.b.	1082	942
Gemiddelde WOZ-waarde woningen *	x € 1.000	412	n.n.b.	444	n.n.b.
1.6 Overhead					
Formatie	Fte per 1.000 inwoners **	4,5	5,35	5,8	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners **	4,5	4,31	4,9	
Apparaatskosten***	Kosten per inwoner in Euro's****	409	589	445	
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	11,5%	5%	25,3%	
Overhead	% van totale lasten	26%	16%	17%	

* WOZ: Wet waardering onroerende zaken

** Fte: fulltime-equivalent (voltijd werknemer)

Alle kengetallen algemene dekkingsmiddelen en meer cijfers zijn te vinden in waarstaatjegemeente.nl

*** voor apparaatskosten nemen we het totaal overhead (cijfer realisatie her berekend t.o.v. realisatie 2023)

**** aantal inwoners berekend op basis van 31 dec 2023 : 16.627 inwoners

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.0

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2022	Primitieve Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
1.1	Bestuur	1.479	1.325	1.385	1.740	-355
1.2	Samenwerking	214	208	227	232	-5
1.3	Openbare orde en veiligheid	1.393	1.562	1.589	1.512	77
1.4	Burgerzaken	524	633	669	770	-101
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	121	68	68	260	-192
1.6	Overhead	6.811	6.166	7.396	7.584	-188
1.7	Overige baten en lasten	302	30	15	241	-226
1.8	Vennootschapsbelasting	46	47	47	43	4
Totaal lasten		10.891	10.040	11.396	12.382	-986
1.1	Bestuur	31	0	0	0	0
1.2	Samenwerking	0	0	0	0	0
1.3	Openbare orde en veiligheid	160	152	181	182	1
1.4	Burgerzaken	241	167	167	245	78
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	30.891	30.417	31.242	32.289	1.047
1.6	Overhead	55	39	39	142	103
1.7	Overige baten en lasten	136	0	0	140	140
1.8	Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal baten		31.515	30.776	31.630	32.999	1.369
Saldo baten en lasten programma 1		20.624	20.736	20.234	20.617	383
Toevoegingen aan reserves		106	65	65	185	-120
Onttrekkingen aan reserves		251	68	457	127	-330
Saldo mutatie reserves		145	3	392	-58	-450
Saldo na bestemming programma 1		20.769	20.739	20.626	20.559	-67

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen (per saldo en baten) zijn in het volgende overzicht gespecificeerd.

Tabel 3.1

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2022	Primitieve Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	4.103	4.023	4.161	4.176	15
Algemene uitkering	26.465	26.157	26.844	27.799	955
Dividend	23	20	20	25	5
Saldo financieringsfunctie	179	149	149	29	-120
Saldo algemene dekkingsmiddelen (baten)	30.770	30.349	31.174	32.029	855

Overhead

Overhead wordt afzonderlijk verantwoord. Hierdoor wordt direct zichtbaar wat de overhead van de gemeente is. Onder overhead worden o.a. de salariskosten van indirect personeel, de kosten van informatievoorziening en automatisering en overige bedrijfsvoeringkosten opgenomen. Het betreft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van primaire processen.

In het volgende overzicht is de opbouw van de overhead opgenomen.

Tabel 3.2

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2022	Primitieve Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
Automatisering (ICT) GRSA2	8	0	0	0	0
Bedrijfsvoering (niet via GRSA2)	371	188	230	238	-8
Bedrijfsvoering GRSA2	4.498	3.968	5.040	5.325	-285
Gemeentehuis Heeze	428	499	451	443	8
Organisatieontwikkeling	71	50	50	15	35
Personeel en organisatie	1.100	1.111	1.274	1.253	21
Vervoermiddelen/tractie	103	159	159	112	47
Voorlichting	66	35	35	39	-4
Werkplaats Heeze	165	157	157	159	-2
Totaal lasten	6.811	6.167	7.396	7.584	-188
Opbrengsten facilitaire zaken	9	5	5	15	10
Inkomsten huisvesting	8	7	7	13	6
Vergoeding eigen personeel	37	27	27	29	2
Bedrijfsvoering GRSA2	0	0	0	84	84
Totaal baten	54	39	39	141	102
Saldo overhead	-6.757	-6.128	-7.357	-7.443	-86

In de paragraaf *Bedrijfsvoering* lichten we de belangrijkste ontwikkelingen toe.

Onvoorzien

Voor onvoorzien uitgaven wordt jaarlijks een bedrag van € 30.000 in onze begroting opgenomen. Om een beroep te kunnen doen op de post onvoorzien uitgaven moet aan een aantal criteria worden voldaan, te weten:

- *Onvoorzienbaar* ten tijde van de samenstelling van de kaderbrief en/of meerjarenbegroting;
- *Onontkoombaar* op basis van wetgeving, contract of overeenkomst of een zwaarwegende politieke toezegging of belang;
- *Onuitstelbaar* tot een volgend begrotingsjaar.

Inzet van de post onvoorzien kan slechts via afzonderlijke besluitvorming. In 2023 is € 15.000 van de onvoorzien post ingezet als dekking voor het BMC adviesrapport. Het restant van de post onvoorzien is in 2023 niet ingezet.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Producten

Het programma *Wonen, bedrijven en recreëren* omvat de volgende producten:

Product
2.1 Wonen en bouwen
2.2 Openbare ruimte
2.3 Ruimtelijke ordening
2.4 Milieu
2.5 Afval
2.6 Water
2.7 Economische zaken
2.8 Recreatie en toerisme

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

In de programmabegroting 2023 hebben wij aangegeven wat we binnen het programma *Wonen, bedrijven en recreëren* willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. In de volgende tabel lichten we per onderdeel toe wat de actuele stand van zaken is.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
2.1 Wonen en bouwen		
Een passend woningaanbod voor onze inwoners en nieuwkomers.	<i>Het uitvoeren van de maatregelen genoemd in de woonvisie.</i>	Het uitvoeren van de 6 doelstellingen uit de woonvisie ligt op schema.
	<i>(Jaar)afspraken maken met woningcorporaties en bewonersorganisaties (cf. woningwet).</i>	In 2023 zijn afspraken gemaakt met de woningcorporaties voor 2024.
	<i>Het verstrekken van startersleningen.</i>	In 2023 is het budget verhoogd en zijn 12 startersleningen verstrekt.
	Op basis van de provinciale prognosecijfers zouden er ca. 35 woningen gereed moeten komen. De verwachting is dat er ruim 100 (=schatting) woningen zullen worden opgeleverd in 2023.	In 2023 zijn 134 woningen opgeleverd. Voor een groot deel zijn dit woningen in de Bulders in Heeze en woningen in de Kloostervelden te Sterksel.
	<i>Realiseren van ca. 10 flexwoningen in samenwerking met WoCom in Leende.</i>	In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van 10 flexwoningen.
	Het vraagstuk van passende huisvesting, samenhangend met de schaa sprong, bedrijfsterrinen, mobiliteit, klimaat en duurzaamheid speelt in de regionale context van Brainport Eindhoven. Heeze-Leende het aanjagen van de woningbouw en de daaropvolgende uitwerkingen (bestemmingsplannen, vergunningen, toezicht en handhaving)	In maart is de Woondeal ondertekend door de 21 regiogemeenten, 13 woningcorporaties provincie Noord-Brabant en de Minister. Hierin zijn afspraken gemaakt om de woningbouwproductie in onze regio te vergroten. Tevens is er inmiddels een regionale ontwikkelstrategie opgesteld met de thema's Wonen, Werken en Mobiliteit.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
<p>Waarborgen en waar mogelijk verbeteren van enerzijds een (fysiek) veilige leefomgeving en anderzijds een leefbare leefomgeving conform de doelstellingen in het Uitvoerings- en handhavingsbeleid VTH Omgevingsrecht.</p>	<p>Het uitvoeren van de activiteiten zoals omschreven in het uitvoeringsprogramma Vergunningen, Toezicht & Handhaving Omgevingsrecht.</p>	<p>In 2023 is uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma.</p>
	<p>Met de in aantocht zijnde Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen verminderen op termijn de (bouwtechnische) vergunningverlenende taken en vervallen de bouwleges daarvoor. De exacte impact van de Ow en Wkb is nog onduidelijk, waardoor ook om die reden flexibiliteit van belang is.</p>	<p>Door uitstel van de invoeringsdatum is de Omgevingswet in 2023 nog niet in werking getreden. De gemeente is eind 2023 wel volledig klaar met alle voorbereidingen, inclusief de verordeningen die zijn vastgesteld.</p>
	<p>Tegelijk hiermee gaat ook de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) stapsgewijs in. Hierdoor verandert dan ook de rol van de gemeente naar een minder toetsende en controlerende partij. Dit betekent dat de gemeente vanaf 2023 bij de eenvoudigere bouwwerken, minder werkzaamheden heeft en dus minder kosten/leges door kan rekenen aan de initiatiefnemers. Een eerste inschatting is dat de leges-inkomsten hierdoor in 2023 1/3e lager zullen zijn. In de daarop volgende jaren zullen de inkomsten, als de Wkb voor meer bouwwerken gaat gelden, verder teruglopen; wellicht tot 1/2e van het huidige niveau. In dit format wordt voor 2023 t/m 2025 uitgegaan van een vermindering van 1/3e en vanaf 2026 met 1/2e. De komende jaren moet dit gemonitord en eventueel bijgestuurd worden.</p>	<p>Door uitstel van de invoeringsdatum is de Wkb nog niet in werking getreden. Dit is gebeurd op 1 januari 2024 (tegelijk met de Omgevingswet).</p> <p>Van de daarmee gepaard gaande verwachte 1/3 mindering op de legesopbrengsten was dan ook in 2023 nog geen sprake.</p>
<p>2.2. Openbare ruimte</p>		
<p>Vergroten verkeersveiligheid en verbeteren bereikbaarheid en leefbaarheid van de kernen.</p>	<p>Het uitvoeren van verkeersonderzoeken in het kader van de bereikbaarheidsagenda, onderliggend wegennet, fiets en OV langs de A2 en Centrale As. Voorbereiden van kansrijke regiobrede projecten in de Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant. Eén van de projecten is het verder uitwerken van de doorfietsroute Weert – Eindhoven met bijbehorende 'inprikkers' vanuit de kernen.</p>	<p>In regioverband zijn diverse onderzoeken gedaan. Door het vertrek van de gemeentelijk projectleider medio 2023 is de betrokkenheid van Heeze-Leende in de regio op een wat lager ambitieniveau.</p>
	<p>Het uitvoeren van de 'Flankerende maatregelen' Heeze:</p>	<p>Door het vertrek van de gemeentelijk projectleider medio 2023 heeft de organisatie</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiden reconstructie Leenderweg. Het opstarten is afhankelijk van de variantenstudie Randweg - Poortmannen. - Voorbereiden herinrichting Geldropseweg (binnen de kom) Het in gebruik nemen van sluijverkeer werende maatregelen langs de A2 en op basis van monitoring eventueel uitvoeren van aanvullende maatregelen (fase 1);	<p>de focus gelegd op de ontsluiting Poortmannen.</p> <p>Dit combineren we met de voorbereidingen Jan Deckersstraat en Kapelstraat.</p> <p>De sluijverkeer werende maatregelen zijn in gebruik genomen.</p>
	Samen mee naar de A2: In 2022 is het bestemmingsplan voor de nieuwe ontsluitingsroute vastgesteld. Tegen dit bestemmingsplan is beroep ingesteld. De zittingsdatum wordt in 2023 verwacht.	<p>Begin 2023 werd duidelijk dat de zittingsdatum voor de behandeling van het beroep tegen het bestemmingsplan van Samen mee naar de A2 bij de Raad van State naar verwachting pas in 2024 zal zijn.</p> <p>Vooruitlopend hierop zijn in 2023 de volgende acties ondernomen; Werkzaamheden die benodigd zijn om tot bestek en bestekstekeningen te komen, zodat de realisatie kan starten als er een onherroepelijk bestemmingsplan is en de Grondverwerving. Inmiddels zijn bijna alle benodigde percelen verworven.</p>
	Het verharden van de Kloosterlaan: het voorbereidend werk zoals omgevingsvergunningen, verwerving etc. voortzetten. Datum van uitvoering is gepland voor 2023 maar ook sterk afhankelijk van medewerking van derden.	<p>Vooruitlopend op het verharden van de Kloosterlaan zijn de aanwezige NUTS leidingen vervangen en verlegd. De brug in de Kloosterlaan is vervangen voor een nieuwe brug die is voorzien op de nieuwe wegconstructie en functie.</p> <p>De aanleg van de verharding heeft niet in 2023 plaatsgevonden. Op het verkeersbesluit is bezwaar gekomen en er zijn zienswijzen ingediend op het te wijzigen bestemmingsplan.</p>
	Indien nodig uitvoeren van het mobiliteitsplan buitenwegen. In samenwerking met Platform A2 bepalen welke worden uitgevoerd om sluijverkeer te weren.	In verband met her prioritering van werkzaamheden zijn deze activiteiten in 2023 verminderd uitgevoerd.
	Het uitvoeren van preventieve mensgerichte maatregelen (vergroten kennis, beïnvloeding houding, intentie en gedrag verkeersdeelnemers) in samenwerking met VVN Heeze-Leende. Het coördineren van Brabants Veiligheidslabel (BVL) op 7 basisscholen en verkeerseducatie op kinderdagverblijven.	Deze activiteiten zijn door andere partijen uitgevoerd (Bijvoorbeeld verkeerslessen op de basisscholen).
	Verbreden en rechttrekken van fietspad Pastoor Thijssenlaan van brug Sterkselse Aa tot Biesputten.	Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgerond.
	Aanleg invalideparkeerplaatsen en verkeersmaatregelen	In 2023 zijn 6 invalideparkeerplaatsen aangelegd. De komgrens op de Oostrikkerdijk

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
		is verplaatst en zijn de Voordenweg, St. Jacob en St. Annastraat en de Oostrikkerdijk toegevoegd aan de zone 30 km.
	Voorbereiden mogelijk maken van een fietspad tussen Sterksel en Leende. Inventariseren bereidheid bij grondeigenaren om grond te verkopen.	Op dit moment liggen de prioriteiten wat betreft mobiliteit op een ander vlak en zijn de werkzaamheden voor het fietspad Sterksel-Leende tijdelijk stilgelegd.
Verbeteren bereikbaarheid Brainportregio.	Het pakket korte termijn maatregelen A2 Randweg Eindhoven uitvoeren in samenwerking met het Rijk, de provincie, het bedrijfsleven en de andere MRE gemeenten. Het pakket maatregelen richt zich op de vraagzijde van de mobiliteit (zoals mijden, spreiden en duurzaam rijden in de werkgeversbenadering) en maatregelen die zijn gericht op de aanbodzijde (zoals aanleg van fietsroutes, hubs en inframaatregelen voor verbeteren van de doorstroming).	De regie hierop ligt volledig buiten de gemeente. De uitvoering duurt meerdere jaren en de budgetten blijken onvoldoende. De budgetten worden middels de Beethoven deal van Brainport aangevuld, met uiteraard cofinanciering.
Op peil houden en daar waar nodig verhogen kwaliteit openbare ruimte.	Het uitvoeren van onderhoud aan wegen, civiele kunstwerken en verlichting op basis van actuele plannen.	Beheer en onderhoud is uitgevoerd o.b.v. de onderliggende beheer- en beleidsplannen, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting.
	Wegen: Op basis van het beheer- en beleidsplan en de inspectiegegevens de onderhoudsmaatregelen bepalen en uitvoeren.	De onderhoudsprogramma's van 2023 liggen op schema en zijn uitgevoerd binnen de budgetten. Conform de aandachtspunten in het beleidsplan wegen is er in het onderhoudsprogramma extra aandacht gegeven aan onderhoud aan fietspaden, Vlaamseweg/Ten Brakeweg, Pastoor Thijssenlaan, fietspaden in bos- en natuurterreinen.
	Organiseren van het opstellen van de lijst van kleine ergernissen met belangengroepen en de maatregelen uitvoeren.	Het organiseren en opstellen van een lijst van kleine ergernissen door de belangengroepen is opgesteld. We hebben nogmaals benadrukt dat kleine ergernissen alleen onderhoud wegen betreft. Op verzoek van de belangengroepen zijn o.a. uitgevoerd: Grasbetontegels Paaldijk, Chijnsgoed en Beukenlaan Sterksel. Extra onderhoud aan fietspaden in de bossen en herstelwerkzaamheden als gevolg van wortelopdruk, opschaven zandpaden. Het werk aan de Somerenseweg is opgeleverd en afgerond, de weg is in 2023 weer opengesteld.
	- Uitvoeren verbreding en vervanging Somerenseweg vanaf komgrens tot aan Vlaamseweg. - Verder voorbereiden en uitvoeren reconstructie en vervangen riolering Ginderover	Het participatietraject voor Ginderover/Somerenseweg binnen de kom is in 2023 gestart en loopt door tot medio 2024. Uit reacties van bewoners en

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<p>en Somerenseweg binnen de kom.</p> <p>Civiele kunstwerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diverse onderhoudswerkzaamheden uitvoeren aan bruggen op basis van onderhoudsprogramma zoals opgenomen in het geactualiseerde beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken 2023-2027. <p>Verlichting:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan de hand van de inventarisatie gegevens (LiteWeb) vervangen en verduurzamen (LED) van armaturen en masten op basis van leeftijd. 	<p>belanghebbenden was het nodig een second opinion uit te voeren op het voorgestelde ontwerp met een aanpassing tot gevolg.</p> <p>Areaal voldoet aan ambitieniveau in het beleidsplan. En in 2023 is in de tunnel van het station in Heeze geschilderd en is het plafond vervangen. Het herstel van het loop- en fietsgedeelte is nog niet uitgevoerd. Dit zit nog in offerte fase. Vanwege zeer specialistisch werk heeft dit meer tijd gevraagd.</p> <p>Beheer, onderhoud en vervanging is uitgevoerd;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het aanlichten van Kerk in Leende - 200 masten zijn geschilderd - 160 armaturen zijn vervangen - Uitvoeren van storingen en herstel van schades.
	<p>Het beleidsplan openbare verlichting wordt op dit moment geactualiseerd. In de afgelopen beleidsperiode is er geïnvesteerd in het wegwerken van de vervangingsachterstand van verouderde armaturen. De huidige staat van het areaal is evenwichtig en betrouwbaar. Verouderde armaturen worden vervangen door energiezuinige LED armaturen. De gemeente heeft haar verantwoordelijkheden die voortvloeien uit aanleg, beheer en onderhoud van elektrotechnische installaties nog niet schriftelijk vastgelegd zoals de Arbowet dat voorschrijft. Om dit alsnog te regelen zijn naast de beschikbare middelen voor onderhoud en vervanging extra middelen nodig in 2023.</p>	<p>Het plan is dit jaar voorbereid en in concept geactualiseerd. De raad neemt in 2024 een besluit over het plan.</p>
	<p>Het uitvoeren 'Uitwerkingsplan bomen'. Bomen met een verminderde conditie en/of verhoogd risico kappen en nieuwe terug planten volgens het beleidsdocument Uitwerkingsplan bomen.</p>	<p>In 2023 zijn 32 stuks bomen gekapt welke ziek/dood waren deze zijn vervangen door 40 bomen welke door de gehele gemeente geplant zijn. Daarnaast zijn in 2023 nog 1251 bomen gesnoeid.</p>
	<p>Voor administratieve werkzaamheden en klantcontacten is een uitbreiding van de huidige administratieve werkzaamheden noodzakelijk</p>	<p>Vanaf 1 januari 2023 is hiervoor formatie-uitbreiding in de begroting opgenomen. Momenteel is deze formatie ruimte structureel ingevuld met een medewerker.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<p>Gelet op de klimaatopgaven is de verwachting dat groen en daarmee groenonderhoud in de toekomst een steeds belangrijkere rol gaat spelen. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit ook een grotere inzet zal vergen van de uitvoering van het groen in de openbare ruimte. Daarnaast zal de omvang van groenonderhoud toenemen door de Kloostervelden en de Bulders.</p>	<p>In de buitendienst is in het kader van deze ontwikkeling extra formatie opgenomen in de begroting van 2023. De vacature die naar aanleiding hiervan is opengesteld is momenteel structureel ingevuld.</p>
<p>De plaagdruk van de eikenprocessierups beheersen om de overlast te beperken.</p>	<p>Jaarlijks zowel preventief als curatief bestrijden. De piek welke we gehad hebben in 2019 tot heden lijkt af te vlakken. Maatregelen om preventief overlast te voorkomen worden uitgevoerd.</p>	<p>Preventieve bestrijding is uitgevoerd. Curatieve bestrijding was dit jaar niet nodig.</p>
<p>Bevorderen biodiversiteit in het buitengebied.</p>	<p>STIKA en Ervenplus hebben tot doel de biodiversiteit in het buitengebied te vergroten. Bij Natuur in de Wijk wordt de biodiversiteit binnen de bebouwde kom vergroot. In dit project worden nestkasten, bijenmengsel, hagen en bes dragende struiken beschikbaar gesteld aan bewoners, bedrijven en scholen, dat door hen in eigen beheer geplant/opgehangen moet worden. Genoemde projecten zorgen voor een impuls aan natuurontwikkeling. Voor de komende jaren willen we deze werkwijze doorzetten. Naast het verlengen van genoemde projecten willen we gaan kijken waar kansen liggen om het landschap te versterken.</p>	<p>Het stimuleringskader (STIKA) is dit jaar nog uitgevoerd. De projecten 'Natuur in de Wijk' en Ervenplus zijn afgerond.</p> <p>Vanaf het begin van de regeling in juni 2020 zijn er contracten met verschillende grondeigenaren gesloten. Het budget is besteed aan het afsluiten van zesjarige beheercontracten voor het beheer van bestaande landschapselementen en het aanleggen van nieuwe landschapselementen. Het betreft zowel agrariërs als buitenlui die een stuk grond bij hun woning hebben.</p> <p>In de gemeente Heeze-Leende zijn nieuwe houtopstanden aangelegd, namelijk 75 m² struweelhaag, knip- en scheerheg, 420 m² houtsingels en bosjes en 24 solitaire bomen. Voor vele soortgroepen, zoals vogels, zoogdieren en insecten, zijn bomen onmisbaar in het landelijk gebied. Soorten gebruiken bomen voor voedsel-, rust- en/of nestplaats. Er is 5.000 m² aan bloemrijke randen of bloemblokken ingezaaid, 8124m² patrijzenrand. De bloemrijke randen bestaan uit verschillende pakketten, zoals een botanische hooilandrand en een wilde bijenrand, waarbij gewerkt wordt met ten minste 8 indicatorsoorten.</p> <p>Ten behoeve van het beheer van bestaande elementen wordt er 108 meter heggen onderhouden. 1 poel, 4 knotbomen en 32 bomen zijn in de afgelopen jaar beheerd. Daarnaast 929 m² houtsingels en 14.228m² bloemrijke randen.</p> <p>Het goed beheren van landschapselementen is minstens zo belangrijk als het aanleggen</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
		van nieuwe landschapselementen. Met goed beheer kan de biodiversiteit worden verhoogd.
Beschikbare bosterreinen laten bijdragen aan klimaatadaptatie, versterken biodiversiteit en versterking van het buitengebied.	Het opstellen van een nieuw bosbeheerplan in 2023. De nul-situatie van de terreinen kan daardoor worden vastgelegd en worden onderzocht welke beheerdoelen zijn bereikt. In de Nota bossen en natuurterreinen worden nieuwe keuzes gemaakt die in zullen spelen op actuele situaties. In de nota neemt de gemeente op hoe zij haar natuur wil inzetten om klimaatverandering tegen te gaan (koolstofvastlegging en houtproductie ter vervanging van beton/staal).	Het opstellen van het plan heeft een aantal maanden stilgelegen, in verband met het vertrek van de beleidsmedewerker. De vacature is inmiddels weer ingevuld. Aan de hand van de reeds opgestelde startnotitie en opgestelde concept beheerplan wordt dit in 2024 opgepakt.
2.3 Ruimtelijke ordening		
Zie projecten		
2.4 Milieu		
Bijdrage leveren aan de verduurzaming van de gemeente Heeze-Leende om zo een bijdrage te leveren aan het verkleinen van de gevolgen van klimaatverandering.	<p>In het spoorboekje 'overzicht lopende projecten duurzaamheid' vindt u een uitgebreid overzicht van de activiteiten met uitleg wat in 2023 gaat gebeuren op gebied van Duurzaamheid. In het kort:</p> <p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualisatie Duurzaamheidsbeleid - Actualisatie plan van aanpak Energietransitie 	<p>In raadsvergadering van 22 mei 2023 is een amendement aangenomen waarin is verzocht om een afstemmoment in te ruimen. De planning met betrekking tot de besluitvorming is aangepast. Het afstemmingsmoment is op 18 maart 2024. Besluitvorming vindt plaats in de raadsvergadering van 27 mei 2024.</p> <p>De besluitvorming over het duurzaamheidsbeleid vindt later plaats dan eerder gepland. Door aanpassing van de planning was het niet meer realistisch om dit jaar het plan van aanpak energietransitie nog te actualiseren. Het plan van aanpak energietransitie dient te worden geactualiseerd op basis van de nieuwe doelstellingen die in de raadsvergadering van 27 mei 2024 worden behandeld.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkeling en actueel houden Dashboard <p>De Duurzaamheidscampagne Heeze-Leende vooruit! is in de Kadernota benoemd. De duurzaamheidscampagne heeft als doel om via communicatie een gedragsverandering te laten plaatsvinden. Het extra gevraagde geld is bedoeld voor extra communicatie.</p> <p>Thema Energietransitie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionale Energiestrategie: uitvoering via Samenwerkings- en Uitvoeringsprogramma 	<p>De doorontwikkeling en actueel houden van dashboard is verbonden aan het vaststellen van de doelstellingen voor duurzaamheid. Na vaststelling kan worden begonnen aan de opzet en het vullen van het dashboard.</p> <p>De Duurzaamheidscampagne heeft volop gelopen. Er zijn in 2023 minimaal 150 artikelen over duurzaamheid geplaatst in de gemeentelijke nieuwsbrieven, er is een duurzaamheidskrant verspreid (digitaal en op papier), begin van het jaar is er een winterfestival gericht op de basisschooljeugd georganiseerd en eind van het jaar is meegelopen aan het organiseren van het jongerenevenement 'Hutspot' genaamd. De organisatie van dit evenement lag bij een aantal jongeren. De promotie van het evenement is niet goed van de grond gekomen waardoor de opkomst laag was. De opzet met daarin verweven duurzaamheid was goed bedacht. Vanaf 2024 is de formatie communicatieadviseur duurzaamheid structureel bezet.</p> <p>De uitvoering van de regionale energiestrategie heeft volop gelopen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Besluitvorming over deelname aan de groene zone Isoleren is afgerond. Eind

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<p>(S&UP) door deelname aan diverse coalities (Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed, Groene Zone Isoleren, Groene zone zonnepanelen, Energiearmoede, Greendeal Zorg en Zorg Light, Groengas, beslihsulp grootschalige opwek zon) en bijdragen aan het opstellen van de voortgangsrapportage en RES 2.0.</p>	<p>2023 was bekend welk bedrijf de werkzaamheden gaat uitvoeren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding deelname aan de groene zone zonnepanelen heeft volop gelopen met personele inzet vanuit de gemeente Heeze-Leende zodat besluitvorming bij de deelnemende gemeente in het tweede kwartaal 2024 kan plaatsvinden. - De coalition groen gas (kartrekker gemeente Heeze-Leende) heeft in 2023 het potentieonderzoek naar opwekking van groen gas afgerond. De bedoeling was om in 2023 ook het position paper af te ronden. Echter gezien de problematiek rondom groen gas (mede veroorzaakt door de bijmengverplichting en het feit dat het een gevoelig onderwerp is) vindt de behandeling van het position paper in de eerste helft van 2024 plaats. - De greendeal zorg MRE heeft volop gelopen waardoor 14 zorginstanties, waaronder Valkenhof erin geslaagd zijn om stappen te zetten om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. - Uit vooronderzoek blijkt dat het opstarten van de greendeal zorg MRE light niet wenselijk is. De benodigde tijd staat niet in verhouding met het resultaat. - De voortgangsrapportage Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 is aangeboden aan de gemeenteraden. De boodschap was: 'Ondanks deze uitdagingen is het doel van 2 TWh duurzame energieopwekking in 2030, zoals vastgesteld in de RES 1.0 van de MRE in 2021, nog steeds haalbaar. Er is een duidelijke noodzaak voor een versnellingsaanpak om deze ambitie te realiseren. - In 2023 is de discussie gaan lopen rond het voldoen aan de Wet Natuurbescherming als het gaat om duurzaamheidsmaatregelen zoals het leggen van zonnepanelen, isoleren van spouwmuur, dak etc. De discussie wordt vervolgd in 2024 want de gemeente moet gaan besluiten hoe hiermee om te gaan met als doel om te zorgen dat zowel op korte als lange termijn de duurzaamheidsmaatregelen kunnen blijven worden getroffen. - Heeze-Leende maakt ook deel uit van de coalition of the willing soorten management plan. - Op initiatief van gemeente Heeze-Leende is een coalition of the willing RES on tour gestart om gemeenten te helpen bij het

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<ul style="list-style-type: none"> - Warmtetransitie: Opstellen wijkuitvoeringsplan voor woningen met hetzelfde bouwjaar (vanaf 1992) of met dezelfde energielabel. - Klimaatcorridor A67: verdere ontwikkeling van de klimaatcorridor binnen de nieuwe RES coalitie - - Regeling Reductie Energieverbruik: afronden van het traject. - Energiearmoede: zorgen dat het beschikbare rijks gelden bij inwoners komen met een laag inkomen en hoge energierekening ter verlaging van het energieverbruik - Energieloket voortzetten. <p>Voor het RES proces stelt de gemeente alleen uren beschikbaar. De kosten worden gedekt door de rijks gelden voor de RES regio's. De uren passen binnen de begroting. M.b.t. sommige coalities kan bij deelname een bijdrage worden gevraagd vanuit de gemeente. Hierover vindt aparte besluitvorming plaats. Voor de uitvoering RREW en energiearmoede zijn rijks gelden</p> 	<p>verbeteren van de communicatie en het promoten van duurzaamheid en de uitwisseling van kennis op dit gebied te bevorderen.</p> <p>Eind 2023 is een opzet bedacht voor een procesmatige aanpak om te komen tot invulling van de lokale warmtetransitie. De methodiek is gebaseerd op een optie uit het Landelijk Actieplan Netwerkgestie en houdt in dat het lokale verbruik wordt gekoppeld aan de lokale opwek van energie. Via bouwstenen wordt een lokaal energiesysteem ontwikkeld dat het probleem rondom netwerkgestie vermijdt. De bedoeling is om in 2024 een pilot te draaien met de inwoners en de kernraad van Leenderstrijp.</p> <p>Klimaatcorridor A67 heeft volop gelopen in 2023. De combinatie is gezocht met het OER-traject (opwek energie op rijksvastgoed) A67 wat heeft geleid tot inzicht in de mogelijkheden van realisatie van opwekprojecten door zon op rijksgronden langs de snelweg A67. Dit vormt een van de bouwstenen voor de opbouw van de klimaatcorridor A67.</p> <p>De regeling reductie energieverbruik is volledig afgerond.</p> <p>In 2023 zijn in totaal 192 aanvragen witgoedregeling ingekomen en hebben de aanvragers een voucher ontvangen. Enkele aanvragers hebben tot op heden nog geen gebruik gemaakt van de voucher. Dit kan tot eind maart 2024.</p> <p>Het energieloket is in 2023 belegd bij het Regionaal Energie Loket (REL) en is in 2023 op vraag aangepast zodat het REL meer informatie deelt.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	<p>beschikbaar. De kosten voor het opstellen van het wijkuitvoeringsprogramma (geraamd € 20.000) worden ten laste gelegd van de reserve Duurzaamheid.</p> <p>Klimaatadaptatie en Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren motie 'meer groen in de wijken' door o.a. via operatie Steenbreek acties uit te voeren in combinatie met verdere uitvoering van de afkoppelsubsidie, aanleg van Tiny Forest en toekomstbomen. <p><i>Mobiliteit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering geven aan uitrol van oplaadpalen voor het opladen van elektrische auto's op basis van voorgesteld plaatsingsplan (uitkomst aanbesteding Provincie Noord-Brabant). - Uitvoering geven aan de Laadvisie 2022. - Onderzoek doen naar potentie van deelmobiliteit op basis van het Mobiliteitsplan 2023-2040 binnen de gemeente Heeze-Leende. De kosten worden gedekt door de begrotingspost Milieubeheer onder algemene/overige uitgave of duurzaamheid. 	<ul style="list-style-type: none"> - In kader van de uitvoering van de motie 'meer groen in de wijk' is in 2023 een tweede Tiny Forest gerealiseerd. Deze is aangelegd bij basisschool De Merlebos. - In kader van Operatie Steenbreek is een regenton actie in combinatie met vergroening van de tuin gestart. Het aantal aanvragen was hoger dan het aantal beschikbare regentonnen. - In 2023 is onderzoek uitgevoerd naar hoe in de openbare ruimte meer groen kan worden toegepast. Onderzocht is of de richtlijn 3-30-300 regel een goede richtlijn is. Het voorstel is om de richtlijn op te nemen in het duurzaamheidsbeleid. <p><i>Mobiliteit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2023 zijn volgens planning laadpalen in de gemeente geplaatst. In de gemeente zijn eind 2023 79 publieke en semipublieke laadpalen aanwezig. - Op 6 februari 2023 is de integrale laadvisie vastgesteld door de gemeenteraad. Hiermee is voldaan aan de verplichting uit de Nationale agenda laadinfrastructuur (NAL). Op basis van de laadvisie is de uitvoering gestart om in de komende jaren een dekkend, toegankelijk en veilig netwerk van laadinfrastructuur voor alle elektrische voertuigen te realiseren. - Het onderzoek naar de potentie van deelmobiliteit op basis van het Mobiliteitsplan 2023-2040 is pas in 2024 gestart.
	<p>Circulaire economie Het al jaren lopende scholenproject Zwerfafval blijven aanbieden aan de basisscholen.</p>	<p>Dit jaar heeft het scholenproject gelopen. Er zijn 13 gastlessen gegeven op de basisscholen. Voor komend schooljaar is de werving opgestart.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt?
	Verder gaan met het gestarte traject om van de Brabantsedag een schoon evenement te maken.	In 2023 heeft er weer tijdens de Brabantsedag een zwerfafvalactie plaatsgevonden om de bewustwording bij de bezoekers te vergroten.
Met de transitie veehouderijen (onderdeel van het proces "transitie landelijk gebied") willen we bereiken dat de veehouders een verantwoorde keuze maken voor de toekomst. Doorgaan, omvormen of stoppen.	Transitie van de veehouderij is een onderdeel van het proces Transitie landelijk Gebied.	We trekken dit onderwerp breder en hebben zodoende een beter beeld bij de omgevingsvisie.
2.5 Afval		
Beperking restafval tot 5% van de totale afvalstroom (cf. regionale afspraken).	Het project meer GFT uit het restafval in combinatie met het project foodwise, het tegengaan van voedselverspilling, wordt doorgezet.	GR Blink maakt een transitie door. 2023 is gebruikt om de organisatie van Blink te herzien. Blink heeft zich in 2023 gefocust op de basistaak ophalen van huishoudelijk afval.
2.6 Water		
Doelmatig en efficiënt beheren van het rioolsysteem voor afvalwater en zorgen voor de inzameling en verwerking van hemelwater. Het beheren en onderhouden van de gemeentelijke sloten en beheer van het grondwater.	Het uitvoeren van het Programma Stedelijk Water (PSW) 2023-2028. Het PSW is afgestemd op de nieuwe wetgeving van de Omgevingswet en het Delta Plan Ruimtelijke Adaptatie. In het PSW zijn acties opgenomen ten aanzien van: <ul style="list-style-type: none"> - Afvalwater - Hemelwater - Grondwater 	Het programma stedelijk water 2023-2027 is 6 februari 2023, vastgesteld en wordt conform planning uitgevoerd.
	De werkzaamheden van het vervangingsproject Oostrikkerdijk lopen nog even door en worden in dit jaar afgerond.	De rioolwerkzaamheden en aanleg van de klimaatbuffer zijn afgerond. Het werk is 22 december 2023 opgeleverd. De onderhoudstermijn van de aannemer eindigt op 24 juni 2024.
	De aanleg van een gescheiden rioelstelsel op de Averbodeweg in Sterksel wordt uitgevoerd. In het project voor de herinrichting Ginderover-Somerenseweg wordt een gescheiden stelsel aangelegd.	De werkzaamheden voor de realisatie van een gescheiden rioelstelsel voor de Averbodeweg zijn gestart. De voorbereiding voor het opstellen van een rioolontwerp Ginderover – Somerenseweg zijn gestart.
	In de samenwerking Waterportaal Zuidoost Brabant wordt een gezamenlijk pakket maatregelen genomen onder de naam Kallisto. Hiermee gaan we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het project is erop gericht om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren.	Om de waterkwaliteit te verbeteren is het effluent (gezuiverde water) van de zuivering belucht. De beluchting heeft nog niet het gewenste resultaat gehaald. Om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren zijn een aantal onderzoeken/pilots gestart om bij overstorten van riolering het effluent te beluchten en hiermee de kwaliteit van het water te verbeteren. De regie en uitvoering hiervan liggen bij het waterschap.

2.7 Economische zaken		
Een gezond en actief ondernemersklimaat dat bijdraagt aan de leefbaarheid en weerbaarheid van de gemeente en haar inwoners.	Het onderhouden van het structureel overleg met de ondernemersverenigingen.	Er is regelmatig overleg gevoerd met de ondernemersverenigingen, waarbij rekening wordt gehouden met de individuele frequentiebehoeften van elke vereniging. Hierin bespreken we gemeentelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de diverse ondernemersverenigingen en het wordt gewaardeerd dat deze gesprekken plaatsvinden.
	Samen met de ondernemersverenigingen uitvoering geven aan het uitvoeringsplan economische zaken. Aan het einde van het jaar vindt een tussentijdse evaluatie plaats richting college en gemeenteraad.	De stand van zaken rondom het uitvoeringsplan economische zaken is tussentijds d.m.v. een raadsinformatiebrief bij de raad bekendgemaakt.
	Het terugdringen van de leegstand door samen met pandeigenaren en ondernemers te zorgen voor behoud van en versterken van het ondernemersklimaat in de kernen, met als hogere doel het behouden en uitbreiden van de levendigheid in de centra. De centra van onze kernen zijn prettige en veilige leef- en verblijfsgebieden. Doel daarbij is om de detailhandel zoveel mogelijk in het kernwinkelgebied te concentreren. Zie hiervoor ook het project 'Centrumontwikkeling Heeze'.	Initiatieven van ondernemers die in lijn zijn met deze doelstelling worden optimaal gefaciliteerd. Doorlopend vinden er gesprekken plaats met pandeigenaren en ondernemers, met als beoogd resultaat het bevorderen van verplaatsingen richting het kernwinkelgebied.
2.8 Recreatie en toerisme		
Een sterke toeristisch recreatieve sector die aansluit bij het groene karakter van onze gemeente en daarmee bijdraagt aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat.	Voor De Grote Heide ligt de nadruk in 2023 op het verder ontwikkelen van de nieuwe positionering ('Vindingrijk van Nature') en het breder uitrollen van de nieuwe huisstijl. Daarnaast ligt de focus op de doorontwikkeling van de toegangspoorten, met name in relatie tot de 'Regiodeal' die eind 2023 afloopt. Lopende activiteiten zijn verder gebiedspromotie en het uitvoeren van projecten om het gebied aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers. Ook wordt ingezet op het versterken en faciliteren van het netwerk van ondernemers en VVV's in het gebied.	Er is een communicatieplan opgesteld ten behoeve van de nieuwe positionering en het breder uitrollen van de huisstijl. Uitvoering van dit plan heeft plaatsgevonden. De 'Regiodeal' is verlengd tot en met 2024. Natuurpoort de Plaetse was een van de projecten waarvoor geld beschikbaar is gekomen. Van de totale regiodeal zijn op één project na, alle projecten afgerond. Bij de Plaetse hebben we de parkeerplaats uitgebreid en de ondergrond verbeterd, het hekwerk vervangen en is de hooischuur geschilderd). Het laatste project van de regiodeal zit in de afrondende fase. Het verkennend rapport 'Gastheerschap' is afgerond en besproken met de toeristische ondernemersverenigingen en VVV's in het gebied. Waarna is gestart met de uitwerking van een gekozen scenario.
	Het verder vormgeven van "Ruimte voor Meesterwerken" en Heeze-Leende als toeristisch recreatieve gemeente profileren in samenwerking met Recreatief Heeze-Leende.	De dorpskernen Sterksel, Leende en Heeze zijn voorzien van bloembakken. Het nieuwe beleid voor de toeristische bewegwijzering is vastgesteld door het college. Er is een enquête onder inwoners gehouden waarbij gekozen kon worden uit dorpsentrees, die geplaatst gaan worden bij grotere toegangswegen naar de kernen toe.

		<p>Recreatief Heeze-Leende heeft de dorpskernen Leende en Heeze van banieren voorzien en informatieve Meesterwerkpaaltjes ontwikkeld, die in 2024 worden geplaatst bij lokale meesterwerken. Door deze informatie kan de bezoeker middels een QR code online meer informatie vinden over een speciaal kunstwerk, gebouw of locatie.</p>
<p>Controle belastingplichtigen toeristenbelasting.</p>	<p>De opdracht was in 2022 het bezoeken en controleren van het bestaande areaal, een areaalonderzoek en het bezoeken en controleren van deze locaties. In 2023 starten we met de feitelijke uitvoering. In 2024 wordt het project verder uitgerold en in 2025 afgewerkt.</p> <p>De controles bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het leggen van een verband tussen de administratieve administratie, boekingsregistratie, reserveringssysteem, verblijfsadministratie en aangifte middels een administratieve controle ter plaatse. - het verduidelijken van de heffing en uitvoering van de toeristenbelasting door de gemeente en de daarbij behorende administratieve verplichtingen van de belastingplichtigen. 	<p>De bezoeken voor 2023 zijn uitgevoerd, conform planning.</p>

Grote projecten

Invoering Omgevingswet		
Wat willen we bereiken?	Een gemeente die omgevingswet-proof werkt	
Wat doen we daarvoor?	De voorbereidingen van invoering van de Omgevingswet zijn door de trapsgewijze landelijke besluitvorming en het gemeentelijke personeelstekort allesbehalve vlekkeloos verlopen. Getracht is om datgeen te doen wat noodzakelijk is om ook na 1 januari 2023 aanvragen in behandeling te kunnen nemen. De andere zaken worden na 1 januari 2023 gefaseerd in gang gezet en/of doorontwikkeld. Het gaat hierbij om o.a. opstellen en vaststellen van het Omgevingsplannen en het opzet van de omgevingstafel.	<p>De omgevingswet is opnieuw uitgesteld tot 1 januari 2024. In 2023 (en eerder) zijn de volgende zaken afgerond:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omgevingsvisie opgesteld. - Omgevingswet verordeningen en beleidsnota's opgesteld. - Opleidingen gevolgd. - Interne en externe communicatie over de stand van zaken van de invoering van de Omgevingswet - Inregelen en testen van DSO. <p>Verder is gestart met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De voorbereidingen voor het opstellen van het Omgevingsplan voor het gebied Breedvennen. - Het opzetten van een Omgevingstafel. <p>In 2024 en daarna wordt stapsgewijs verder gewerkt aan het opstellen van een gebied dekkend omgevingsplan.</p>
Wat mag het kosten?	Voor de invoering is voor de jaren 2022 tot en met 2024 incidenteel € 425.000 geraamd in een aflopende reeks van € 185.000 in 2022 tot € 80.000 in 2024.	

Transitie Landelijk gebied		
Wat willen we bereiken?	De transitie van het landelijk gebied is een van de grootste maatschappelijke opgaven waar Nederland (en dus ook Heeze-Leende) voor staat. Als Heeze-Leende willen we inzetten op een integraal en lange termijn perspectief rondom verduurzamen voedselproductie, inpassen klimaatadaptatie, opwek duurzame energie, versterken van biodiversiteit en economische kracht in het landelijk gebied. Vanwege deze vele raakvlakken en vanuit een meer integrale benadering gaan we de transitie van het landelijk gebied onder andere koppelen aan ons duurzaamheidsbeleid. Uit gesprekken met gebruikers van het buitengebied willen we ophalen hoe zij hun toekomst zien en hoe wij hen bij de verwezenlijking daarvan kunnen helpen en hoe dit toekomstbeeld aan kan gaan sluiten bij het duurzaamheidsbeleid.	
Wat doen we daarvoor?	Binnen Heeze-Leende is behoefte aan een gebiedsadviseur op beleidsmatig niveau die zich inzet voor de totstandkoming van gebiedsplannen en de daaropvolgende uitwerkingen. Daarnaast is er ook voor een periode van 3 jaar een behoefte aan een fulltime gebiedsondersteuner die die vertaalslag van beleid naar de praktijk kan maken en omgekeerd.	In oktober is gestart met het opstellen van een gebiedsvisie voor de Paaldijk. Het gebied is al werkende weg vergroot met het gebied Renheide.

Transitie Landelijk gebied		
Wat mag het kosten?	Voor het uitvoeren van alle noodzakelijke stappen verwachten we structureel 1 Fte op beleidsmatig niveau, en voor een periode van 3 jaar een extra Fte op uitvoeringsniveau nodig te hebben.	Het gebiedsproces Paaldijk-Zevenhuizen, waarbij we in gesprek zijn met inwoners/ondernemers en maatschappelijke partners om tot een gebiedsvisie te komen, heeft meer gekost dan vooraf bedacht. Het totale budget van 75.000 euro is gebruikt voor dit plan. Het voordeel is dat dit gebiedsplan meteen een bijdrage levert aan het omgevingsplan i.k.v. de omgevingswet,

De Bulders		
Wat willen we bereiken?	Zowel De Bulders als de randweg voorzien in een grote behoefte. Met De Bulders wordt de volkshuisvestelijke taak van de gemeente ingevuld en nu de aanleg van de randweg gereed is kan een reductie op het doorgaande (vracht-) verkeer op de centrumwegen door Heeze bereikt worden. Binnen De Bulders zullen uiteindelijk 350 woningen gerealiseerd worden.	
Wat doen we daarvoor?	Het bestemmingsplan De Bulders is onherroepelijk. De woningen die gebouwd worden in De Bulders west zijn grotendeels klaar. Het bouwrijp DG 2 maken is zo goed als klaar en de ontwikkelaars gaan beginnen met de verkoop en bouw van de woningen in DG2. Er worden nog enkele vrije kavels uitgegeven. De witte vlekken binnen De Bulders, niet ontwikkelde grond, worden doorontwikkeld in 2023.	De ontwikkeling van De Bulders vordert gestaag. Eind 2023 waren de deelgebieden 1 en 3 nagenoeg woonrijp. In Deelgebied 2 zijn de eerste woningen opgeleverd en er wordt volop gebouwd door zelfbouwers en ontwikkelaars. Met de planvorming voor Deelgebied 4 is ook een start gemaakt. De Bulders is in gesprek met een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap en Wocom (samen met Kempenhaeghe) om een passend woningbouwprogramma te realiseren met voldoende betaalbare woningen. Er wordt nu uitgegaan van ongeveer 110 woningen.
Wat mag het kosten?	De verwerving, de aanleg van de randweg en het bouw- en woonrijp maken worden bekostigd uit de grondexploitatie van De Bulders.	

Centrumontwikkeling Heeze		
Wat willen we bereiken?	Een prettig woon- en verblijfsgebied in het centrum van Heeze.	
Wat doen we daarvoor?	In 2023 wordt het uitvoeringsplan dat voortkomt uit de kansenkaart verder uitgevoerd. In 2023 wordt een plan gemaakt om de Kapelstraat en de Jan Deckersstraat (van het Strabrechtplein tot aan de rotonde op het Wilhelminaplein) te herinrichten tot prettig verblijfsgebied.	We hebben de mogelijkheden onderzocht voor het autoluw maken van het centrum. We hebben hierover meerdere keren met de gemeenteraad gesproken en er is een intensief participatietraject gevoerd. Op basis hiervan heeft de gemeenteraad op 15 januari 2024 besloten om één pilot van zes maanden in het centrum van Heeze uit te voeren met verkeer ontmoedigende maatregelen. Voorafgaand daaraan worden enkele quick-wins uitgevoerd

Centrumontwikkeling Heeze

	<p>We blijven de mogelijkheden voor parkeren in de zogenaamde tweede lijn onderzoeken.</p> <p>We verkennen de mogelijkheden om een subsidieaanvraag te doen voor de regeling Impulsaanpak Winkelgebieden.</p> <p>Na vaststelling van een stedenbouwkundig plan voor het gebied rond het gemeentehuisplein en -plein wordt in 2023 gestart met het maken van ontwerpen voor de verschillende deelgebieden van het gebied.</p>	<p>zoals het aanpassen van de bebording voor doorgaand verkeer en het vrachtwagenverbod en het gelijkwaardig maken van de kruisingen op de Kapelstraat en Jan Deckersstraat.</p> <p>Er hebben enkele gesprekken plaatsgevonden over het toevoegen van parkeerplaatsen in de tweede lijn maar deze zijn in 2023 niet succesvol geweest.</p> <p>We hebben deelgenomen aan webinars en andere informatiemomenten over de subsidieregeling en hebben daarover afstemming gehad met onze subsidieadviseur.</p> <p>Om voor de subsidie in aanmerking te komen moet er een project zijn waarin de gemeente samenwerkt met minimaal twee private partijen. We hebben met diverse marktpartijen gesproken over een samenwerking maar geconstateerd is dat niet voldaan kon worden aan de subsidievoorwaarden.</p> <p>In de raadsvergadering van 26 juni 2023 heeft de gemeenteraad de ontwikkelvisie voor het gebied rond het gemeentehuisplein en -tuin vastgesteld. Voor de uitvoering van een herbestemmingsonderzoek naar het St. Maartenshuis en de gymzaal aan de Spoorlaan is in oktober 2023 een subsidieaanvraag ingediend. Er is gezocht naar een ontwerp bureau voor het maken van een ontwerp voor het plein voor het gemeentehuis. De opdracht is gegund en het ontwerp wordt in 2024 gemaakt.</p>
<p>Wat mag het kosten?</p>	<p>In 2023 is voor de uitvoering van het uitvoeringsplan € 30.000 beschikbaar. Voor de herinrichting van de Kapelstraat wordt in de begroting 2023-2026 met ingang van 2025 structureel € 43.000 opgenomen ter dekking van de kapitaalslasten.</p>	<p>De werkzaamheden voor de Kapelstraat en Jan Deckersstraat hebben in 2023 € 24.000 gekost.</p> <p>De werkzaamheden voor het gebied rondom het gemeentehuis hebben € 10.000 gekost.</p>

Centrale As

<p>Wat willen we bereiken?</p>	<p>Met een ontsluitingsweg om de kernen heen van de gemeente Heeze-Leende, wordt een significante reductie van verkeer door de kernen bereikt voor zowel Heeze, Leende als Sterksel.</p>	
--------------------------------	--	--

Centrale As		
Wat doen we daarvoor?	<p>Met ProRail, Provincie en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt als onderdeel van het LVO-programma Aanpak Overwegen naar een integrale studie van het totale spoortracé onderzocht.</p> <p>Tracékeuze voor het gedeelte van de Randweg naar de Poortmannen.</p> <p>Met Kempenhaeghe en andere stakeholders rondom dit gebied de haalbaarheid onderzoeken voor een aangepast tracé van de Centrale As.</p>	<p>Eind 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor het raadsbesluit dat in januari 2024 is genomen om een tracékeuze te maken voor een startvariant, waarna nu de stap naar een definitief ontwerp kan worden gezet.</p>
Wat mag het kosten?	<p>De gemeenteraad heeft jaarlijks een werkkrediet van € 50.000 beschikbaar gesteld ten laste van de bestemmingsreserve 'totaaloplossing verkeersproblematiek'. Hieruit worden de (haalbaarheids-)onderzoeken & ondersteuning betaald in het kader van de totaaloplossing. Mocht dit niet toereikend zijn, dan wordt de gemeenteraad in een separaat voorstel om budget gevraagd.</p> <p>De totaalkosten van de Centrale As gaat de reikwijdte van de gemeente ver te boven. Medewerking en cofinanciering van provincie en rijk zijn onontbeerlijk. Het is de wens van het college om de bestemmingsreserve 'totaaloplossing verkeersproblematiek' de komende jaren in omvang te laten toenemen.</p>	<p>In 2023 is van het werkkrediet € 7.000 ingezet.</p>

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen gemeente

Verbonden partij	Speerpunt/taak
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	Vergunningverlening, toezicht en handhaving van milieu- en aanverwante onderwerpen.
Gemeenschappelijke Regeling Blink	Inzameling afval (restafval, GFT, PMD, papier en glas).

Voor nadere informatie over de verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf *Verbonden partijen*.

Beleidsindicatoren

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2022	2023	2023	
2.1 Wonen en bouwen					
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	9	n.n.b.	9	9,1
Hernieuwbare elektriciteit	%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
2.5 Afval					
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
2.7 Economische zaken					
Funciemenging *	%	48,4	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners van 15-65 jaar	168,8	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2023	2023
2.7 Economische zaken			
Totaal aantal banen in Heeze-Leende (aantal per 1000 inwoners van 15-74 jaar)	540,9	n.n.b.	n.n.b.
Aantal arbeidsplaatsen in sectoren:			
- recreatie en toerisme	35,2	n.n.b.	n.n.b.
- zorg	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
- innovatie	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Aantal leegstaande bedrijfspanden:			
- bedrijventerreinen (bedrijfs- en kantoorpanden)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
- kernwinkelgebied	12	n.n.b.	n.n.b.
2.8 Recreatie en toerisme			
Aantal overnachtingen verblijfsrecreanten	249.900	235.000	n.n.b.

Wat heeft het gekost?

Tabel 4.0

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2022	Primitieve Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
2.1	Wonen en bouwen	3.082	1.716	2.242	1.736	506
2.2	Openbare ruimte	2.741	3.003	3.129	3.057	72
2.3	Ruimtelijke ordening	445	531	576	460	116
2.4	Milieu	526	762	791	1.120	-329
2.5	Afval	1.359	1.465	1.650	1.828	-178
2.6	Water	1.682	1.619	1.655	1.745	-90
2.7	Economische zaken	926	226	701	693	8
2.8	Recreatie en toerisme	1.388	1.453	1.576	1.411	165
Totaal lasten		12.150	10.776	12.320	12.050	270
2.1	Wonen en bouwen	1.415	540	666	1.080	414
2.2	Openbare ruimte	189	66	139	350	211
2.3	Ruimtelijke ordening	185	41	41	216	175
2.4	Milieu	76	6	6	278	272
2.5	Afval	1.984	1.829	1.829	2.046	217
2.6	Water	2.352	2.330	2.330	2.430	100
2.7	Economische zaken	733	40	238	289	51
2.8	Recreatie en toerisme	394	228	228	430	202
Totaal baten		7.329	5.081	5.477	7.119	1.642
Saldo baten en lasten programma 2		-4.821	-5.695	-6.843	-4.931	1.912
Toevoegingen aan reserves		189	0	0	313	-313
Onttrekkingen aan reserves		142	168	842	652	-190
Saldo mutatie reserves		-47	168	842	339	-503
Saldo na bestemming programma 2		-4.868	-5.527	-6.001	-4.592	1.409

Een toelichting op deze cijfers en de verschillen tussen de begroting (na wijzigingen) en de realisatie (rekening) treft u in de jaarrekening aan.

Programma 3: Samen leven en participeren

Producten

Het programma *Samen leven en participeren* omvat de volgende producten:

Product
3.1 Onderwijs
3.2 Jeugd
3.3 Maatschappelijke ondersteuning
3.4 Gezondheid
3.5 Participatie
3.6 Dorpshuizen
3.7 Sport
3.8 Cultuur

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan

In de programmabegroting 2023 hebben wij aangegeven wat we binnen het programma *Samen leven en participeren* willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. In de volgende tabel lichten we per onderdeel toe wat de actuele stand van zaken is.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
Algemeen (thema-overschrijdend)		
We willen dat inwoners volwaardig kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Het ontwikkelen, behouden en versterken van de eigen regie staat daarbij centraal. Wanneer een inwoner niet zelf, of met hulp van zijn omgeving, sociaal netwerk en algemene voorzieningen kan meedoen, kan deze rekenen op ondersteuning op maat.	<p>Beleidsplan Samen komen we verder loopt tot 2024, dat betekent dat in 2023 voorbereidingen worden getroffen voor het herijken van het beleid binnen het sociaal domein. Onder andere door het huidige beleidsplan te evalueren. Hierbij willen we ook de prestatie-indicatoren herijken om te komen tot indicatoren die bijdragen aan de realisatie van de gestelde doelen en effecten van het beleid inzichtelijk te maken.</p> <p>Het rijk onderzoekt of zij in 2023 een aantal specifieke uitkeringen (sport, gezondheid) kan bundelen in één specifieke uitkering om een meer integrale aanpak te creëren tussen de verschillende onderdelen in het gezondheidsbeleid, sport, bewegen en sociale basis. Overlappende doelstellingen vanuit deze beleidsterreinen kunnen hierdoor meer integraal en in samenhang opgepakt worden.</p>	<p>De voorbereidingen voor het beleidsplan Sociaal Domein zijn in het voorjaar 2023 gestart. Het beleidsplan is via consultatie met diverse partijen tot stand gekomen. In de raadsvergadering van 15 januari 2024 is het Beleidsplan Sociaal Domein 2024-2027 vastgesteld.</p> <p>In september 2023 is in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), na instemming van het college, het plan van aanpak bij het Rijk ingediend. Dit plan beoogt een brede integrale aanpak op het gebied van welzijn, gezondheid en preventie. Het plan van aanpak is goedgekeurd en voor de uitvoering ervan ontvangen we tot en met 2026 budget.</p>
We vinden het belangrijk om goed te monitoren op de ontwikkelingen (o.a. uitgaven, instroom, uitstroom van cliënten, ontwikkelingen inzake aantallen cliënten en	De gemeenteraad ontvangt 2 keer per jaar een rapportage met daarin opgenomen de ontwikkelingen omtrent o.a. de maatwerkvoorzieningen en de uitkeringen voor Wmo, Jeugd en de Participatiewet. Daarnaast ontvangt de raad jaarlijks het cliënt ervaringsonderzoek Wmo en jeugd.	<p>In mei en in december 2023 heeft de raad de rapportage 2022 ontvangen inzake de ontwikkelingen binnen het sociaal domein.</p> <p>Het cliënt ervaringsonderzoek 2022 is in juli aangeboden aan de raad.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
aantal beschikkingen) binnen het sociaal domein.	In 2023 willen we het cliënt-ervaringsonderzoek Jeugd en Wmo doorontwikkelen, waarbij ook een digitaliseringslag wordt gemaakt middels het Burgerportaal om zodoende de kwaliteit van de ervaren dienstverlening door het sociaal team en de zorgaanbieders beter te kunnen monitoren.	In 2023 is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het cliënt ervaringsonderzoek. Inwoners kunnen nu ook digitaal hun ervaring over de kwaliteit van ondersteuning delen. Dit is een opmaat naar een verder digitale doorontwikkeling in de vorm van een burgerportaal.
3.1 Onderwijs		
Alle leerlingen – ook de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben – krijgen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs, zo dicht mogelijk bij huis.	In 2023 borgen we het taalnetwerk rondom het thema Taal en Gezin en bouwen we het waar mogelijk verder uit. Daarnaast starten we met bouwen van een netwerk rondom het thema Taal en Gezondheid. Beide netwerken hebben als doel het (beter) bereiken van laaggeletterden, hen ondersteunen bij hun taalvraag en het toe leiden naar een passend taalaanbod. Via de arbeidsmakelaar leggen we contacten met bedrijven waarmee we inzetten op de werkgeversaanpak. Ook is er extra aandacht voor het bereiken van NT1-ers (Doelgroep volwassenen met Nederlands als moedertaal). Daarnaast draait er minimaal één lokale groep gefaciliteerd door Taalkracht.	<p>Op 27 november heeft een bijeenkomst plaatsgevonden voor professionals en vrijwilligers die mogelijk contact hebben met laaggeletterden t.b.v. borging en uitbouwen van het taalnetwerk. Vanuit zowel de gezondheidshoek, als de gezinshoek waren belangstellenden aanwezig.</p> <p>Mensen die Nederlands willen leren lezen, schrijven en praten (bij NT2'ers), kunnen zich aanmelden voor een taal cursus op het eigen niveau, begeleid door een docent van Taalkracht. In 2023 hebben 18 inwoners een taal cursus gevolgd en 8 hebben één-op-één taalondersteuning ontvangen.</p> <p>Daarnaast zijn er bij het formulierensprek uur 89 vragen van inwoners beantwoord. Deze vragen gingen veelvuldig over digiD, invullen van digitale formulieren en het aanvragen van toeslagen. Bij het informatiepunt digitale overheid zijn 212 vragen beantwoord.</p>
	In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (wegwerken Corona-achterstanden) ontvangen gemeenten voor de periode augustus 2021 – juli 2025 financiële middelen vanuit het rijk die zij kunnen inzetten ten behoeve van voorschoolse educatie, het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs, als aanvulling op de middelen die scholen zelf ontvangen. De middelen worden ingezet binnen kaders die door het ministerie zijn vastgesteld en de bestedingsvisie die door het college is vastgesteld. In 2023 worden deze middelen ingezet voor de financiering van de sportconsulenten, extra inzet voor peuters met een VVE-indicatie en preventief jeugdbeleid.	<p>Een deel van de NPO-middelen is ingezet voor de financiering van de sportconsulenten, waarmee is ingezet op het aanpakken van motorische vertragingen bij leerlingen na de Covid-19-pandemie. Dit gaat om 30% van de kosten.</p> <p>Daarnaast is er ingezet op de VVE-groepen, waar kinderen met een VVE-indicatie (25 kinderen) extra 1-op-1 begeleiding hebben ontvangen. Bij hen is een duidelijke vooruitgang zichtbaar geweest in hun taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling.</p> <p>Vanuit het preventief jeugdbeleid is samen met basisschool de Triangel een training gegeven m.b.t. pestgedrag via social media voorkomen voor bovenbouw-kinderen.</p>
	In 2021 is het Integrale Huisvesting Plan Onderwijs, Opvang en Zorg	In 2023 is in samenwerking met betrokken partijen gewerkt aan het ruimtetekort,

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>(IHP) vastgesteld als onderdeel van het gemeentelijk accommodatiebeleid. In dit IHP is de ambitie geformuleerd om aan de slag te gaan met de verduurzamingsopgave van de onderwijsgebouwen. In 2023 wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld om te komen tot realisatie van de vastgestelde ambities.</p> <p>Medio 2022 stelde de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar voor het aanpassen van de huisvesting van de Berkenschutse. In 2023 wordt het plan uitgewerkt, waarna eind 2023/begin 2024 naar verwachting de eerste schop de grond in kan.</p>	<p>vanwege de groei van het aantal leerlingen, van de Triangel. Dit heeft geleid tot het tijdelijk bijplaatsen van een 1-klassige unit tot medio 2026. Het opstellen van een uitvoeringsprogramma IHP is uitgesteld naar 2024, vanwege de opgave in het kader van dorpshuizen.</p> <p>In 2023 is het volgende gedaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) met De Berkenschutse/ Kempenhaeghe gesloten. - Projectorganisatie opgezet - Een architecten-aanbesteding gedaan. - Div. Ontwerp adviseurs gecontracteerd. - Gestart met het fasegewijze ontwerproces. - Schetsontwerpfase is gereed. - DUMAVA subsidie aangevraagd. <p>Door de langere voorbereidingsfase wordt de 1^e fase van het project pas in 2026 geactiveerd.</p>
<p>Kinderopvang organisaties en gastouders die kinderopvang in onze gemeente aanbieden voldoen aan de kwaliteitseisen (cf. Wet kinderopvang).</p>	<p>De GGD voert inspecties uit bij alle kinderopvangorganisaties en minimaal 50% van de gastouders. De ophoging naar 50% is een wijziging in de Wet Kinderopvang en gaat in per 2023. In geval van overtredingen wordt gehandhaafd.</p>	<p>De GGD heeft alle wettelijk verplichte inspecties uitgevoerd. Het gaat om de jaarlijkse onderzoeken bij 9 kinderdagverblijven en 9 locaties voor buitenschoolse opvang. Er zijn daarnaast 7 voorzieningen voor gastouderopvang geïnspecteerd.</p> <p>Naar aanleiding van deze onderzoeken is één aanwijzing gegeven aan een locatie voor buitenschoolse opvang om de overtreding op de benoemde voorschriften te beëindigen. Dit had positief effect: de overtreding is na de gestelde termijn opgelost.</p> <p>Bij de overige locaties is er geen handhaving ingezet, omdat er geen overtredingen zijn geconstateerd of de overtredingen die er waren zijn opgelost door middel van het aanbieden van herstelaanbod.</p> <p>Tevens is een aanvraag ontvangen voor het openen van een buitenschoolse opvang en twee aanvragen voor het openen van een voorziening voor gastouderopvang. Hiervoor zijn</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
<p>Creëren van een rijke leeromgeving voor kinderen, waarin zij de kans krijgen om hun talenten te ontplooiën, sociale vaardigheden op te doen en plezier te hebben door het bieden van een samenhangend aanbod van onderwijs, sport en cultuur.</p>	<p>Inzetten van een combinatiefunctionaris die zich richt op het bereiken van de doelgroep 12 tot 18 jaar door middel van het organiseren van activiteiten op het gebied van sport en cultuur.</p>	<p>onderzoeken uitgevoerd, waarna alle drie voorzieningen zijn geopend.</p> <p>De combinatiefunctionaris 12-18 jaar, werkt 0,2 fte voor Gemeente Heeze-Leende. In 2023 zijn de volgende activiteiten in samenwerking met jongerenwerk en jongeren georganiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activiteiten in de verschillende dorpskernen om in contact te komen met de groep gamende jongeren in Heeze, Leende en Sterksel. - Ondersteuning jongerenwerkers bij diverse activiteiten (onder andere de expositie De zoektocht van Geluk en de SuperJam in Heeze).
<p>3.2 Jeugd</p>		
<p>Alle kinderen groeien op in een kansrijk en veilig thuis tot zelfstandige burgers die actief deelnemen aan de samenleving en zowel sociaal als economisch zelfredzaam zijn.</p>	<p>We zien een toename in het aantal (complexe) scheidingen binnen onze gemeente. Landelijk onderzoek wijst uit dat steeds meer scheidingen escaleren tot een complexe scheiding (10-15%). We zetten als gemeente een scheidingsloket op waar professionals in nauwe samenwerking met het Sociaal Team zowel digitaal als via een spreekuur ouders vroegtijdig de weg wijzen en waar nodig ondersteunen. Hiermee willen we schade bij kinderen en andere betrokkenen voorkomen.</p> <p>Er gaat een sterke preventieve werking uit van sociale cohesie. Voor 10 gezinnen die het zwaar hebben (vraaggezin) gaan we werken met buurtgezinnen: stabiele gezinnen (steungezinnen) in de buurt die het vraaggezin in de buurt ondersteunen door hen sociale steun en praktische hulp bieden. We sluiten aan bij de landelijke organisatie Buurtgezinnen. Samen met een coördinator (voor een beperkt aantal uur per week) van Buurtgezinnen zetten we dit in onze gemeente op. We zorgen voor bekendheid en samenwerking met sociaal team, GGD, huisartsen en andere betrokken instanties zoals scholen en de kinderopvang. Vanuit hun signaleringsfunctie kan Buurtgezinnen worden ingeschakeld om formele hulpverlening te</p>	<p>In het derde en vierde kwartaal is de website Heeze-Leende aangepast. Hier is nu informatie te vinden voor kinderen, ouders en het netwerk over scheiden en ouderschap. Er staan verwijzingen op naar het scheidingsloket waarbij mensen een medewerker kunnen spreken met specialistische expertise op het gebied van scheiding en ouderschap na scheiding. Mensen die gebruik maken van het spreekuur krijgen een e-learning aangeboden met huiswerkopdrachten. Dit traject duurt 5 weken. Het loket is digitaal, gratis en anoniem zodat alle inwoners van Heeze-Leende die met een einde van de relatie of scheiding te maken hebben, gebruik kunnen maken van dit hulpmiddel. In eerste kwartaal 2024 is dit loket operationeel.</p> <p>De coördinator buurtgezinnen is in juli 2023 gestart.</p> <p>Het streven was 5 koppelingen in 2023 en nog eens 5 in 2024.</p> <p>Er hebben zich verschillende steungezinnen gemeld. Er is 1 succesvolle koppeling gemaakt in 2023.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>voorkomen en de zelfredzaamheid van de vraaggezinne te versterken.</p> <p>Vanuit het streven naar een samenleving waar iedereen actief mee kan doen, willen we kinderen meer met de politiek verbinden. Jongerenwerk gaat samen met de kinderen op de basisscholen projectmatig aan de slag om, vanuit hun ideeën, samen met hen aan een project te werken ten aanzien van hun leefomgeving. Het pumptrack/skatepark in Leende, dat men samen met de kinderen gerealiseerd probeert te krijgen, valt hier ook onder.</p>	<p>Leerlingen van groep 7 en 8 van 3 basisscholen hebben via een educatief doe-programma (Democracy) kennis gemaakt met besluitvorming en democratie in een gemeente. Dit vond plaats in de raadszaal met vertegenwoordiging vanuit de gemeenteraad en het college.</p> <p>Twee groepen jongeren hebben, onder begeleiding van jongerenwerk, via een Maatschappelijk Diensttijd programma (MDT) twee evenementen voor jongeren georganiseerd. De evenementen vonden plaats in Sterksel en Heeze. De twee groepen jongeren hebben gedurende 12 weken hun organisatorische vaardigheden ingezet om vanuit hun kwaliteiten deze evenementen te organiseren. Beide evenementen werden goed bezocht.</p> <p>Kinderen uit groep 7/8 en ouders hebben onder begeleiding van jongerenwerk hun ideeën over een skatebaanvoorziening in Leende besproken. Realisatie van dit idee wordt in 2024 onder begeleiding van jongerenwerk verder vormgegeven.</p>
<p>Het aanbieden van toegankelijke en kwalitatief goede hulpverlening en ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen als steun vanuit de leefomgeving van de jeugdige niet voldoende is.</p>	<p>Afhankelijk van de evaluatie eind 2022 streven we ernaar de pilot praktijkondersteuner POH structureel te borgen binnen de reguliere werkzaamheden.</p>	<p>Vanaf 1-1-2023 werken we met een praktijkondersteuner huisarts (POH) GGZ jeugd binnen 2 huisartsenpraktijken en is de POH structureel en meerjarig in de begroting geborgd. Ouders, sociaal team en patiënten zijn tevreden over de zorgverlening van de POH. Lichte zorg wordt door de POH in een kortdurend traject zelf geboden en bij zwaardere problematiek is de inzet van de POH gericht op snelle en juiste doorverwijzing.</p>
	<p>Voor een aantal vormen van jeugdhulp werken de 21 gemeenten (wettelijk verplicht) samen. Dit gaat om beleid en inkoop van crisisinterventie en jeugdzorgPlus waarbij maatregelen zoals Civiel Trajectberaad of Voorwaardelijke machtiging ingezet worden om een jeugdzorgPlus plaatsing te voorkomen of te verkorten. Ook op het gebied van jeugdbescherming en jeugdreclassering werken we met 21 gemeenten samen. Voor de flinke problemen binnen de jeugdbescherming (personeelstekort, financiële problemen, cliëntenstop) werken we met de Gecertificeerde Instellingen aan oplossingen op korte</p>	<p>Jeugdbescherming Brabant (JBB) heeft de 21 gemeenten om een beschikbaarheidsfinanciering gevraagd. Dit is een financiering waarmee JBB als basisvoorziening beschikbaar blijft voor onze jeugdigen. Het college heeft hiermee ingestemd.</p> <p>Daarnaast zijn het werkplan voor de jeugd en het dienstverleningsovereenkomst verlengd t/m 31 december 2025 met stilzwijgende verlengopties tot en met 31 december 2029.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>en lange termijn. De samenwerking van de 21 gemeenten is gebaseerd op een dienstverleningsovereenkomst en geldt t/m 2023. In 2023 worden voorbereidingen getroffen voor 2024 e.v.</p>	
<p>Samenwerkings-overeenkomst Samen voor Jeugd (SvJ): inhoudelijke vernieuwing specialistische jeugdhulp.</p>	<p>Met de nieuwe governance structuur binnen de regio SvJ werken we in 2023 aan de verdere implementatie van het Transformatieplan 2022-2025. Met de focus op preventie willen we in de regio de inzet van zware jeugdhulp voorkomen. De inzet van de regio ondersteunt, stimuleert en versterkt de focus op preventie. Bij de realisatie van een inkoop van gespecialiseerde jeugdhulp ten behoeve van een dekkend zorglandschap wil de regio deze aansluiting met preventie stimuleren, datagedreven werken is hiervan één van de speerpunten.</p>	<p><u>Dekkend zorglandschap</u> In 2023 heeft er een inkoopronde voor het gecontracteerde aanbod voor de contracten jeugdhulp specialistisch, hoog specialistisch en verblijf plaatsgevonden. Het jeugdhulpaanbod is hiermee uitgebreid met 28 nieuwe jeugdhulpaanbieders en 19 reeds gecontracteerde aanbieders met aanvullend productenaanbod. Deze nieuwe contracten gingen 1 januari 2024 in.</p> <p><u>Landelijke Hervormingsagenda Jeugd</u> Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd (HVA) definitief vastgesteld. De HVA bestaat uit acht actielijnen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De reikwijdte van de Jeugdwet wordt afgebakend, meer aandacht domein overstijgende aanpak. 2. De gemeentelijke toegang met stevige lokale teams wordt versterkt. 3. Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg. 4. Kwaliteitsverbetering en versterking zicht op effectiviteit van zorg. 5. Afbouw van de residentiele jeugdhulp: inzet op zo thuis mogelijk. 6. Eenvoudiger uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten van marktwerking. 7. Verbeteren van het inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring. 8. Afspraken over financieel bestuurlijke verhoudingen en een meerjarig financieel kader. <p>In 2023 is vanuit de VNG gestart met het ontwikkelen van duidelijke kaders waarbinnen de Hervormingsagenda in regionale samenwerking en lokaal geïmplementeerd dient te worden. Binnen Samen voor Jeugd is een projectstructuur opgezet om met de Hervormingsagenda aan de slag te gaan. Effectuering daarvan start in 2024.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
<p>Versterken van de samenwerking binnen de regio (10 gemeenten) op het gebied van jeugdhulp.</p>	<p>Het rijk heeft in samenwerking met de VNG de Norm van Opdrachtgeverschap vastgesteld. Regionale- en bovenregionale samenwerking is noodzakelijk voor de inrichting en transformatie van het jeugdzorglandschap.</p> <p>Eén van de afspraken uit de Norm van Opdrachtgeverschap is het opstellen van een regiovisie. De regiovisie laat zien hoe er (binnen en buiten de regio) wordt samengewerkt, welke thema's de regio belangrijk vindt en welke ontwikkeling van het zorglandschap gewenst is.</p> <p>De regiovisie laat zien hoe Samen voor Jeugd denkt over of werkt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het borgen van de beschikbaarheid en continuïteit van jeugdhulpfuncties en de gewenste ontwikkeling van het jeugdzorglandschap. - De verbinding van de lokale toegang met de gecontracteerde jeugdhulp. - Regionale samenwerking: niet-vrijblijvende governance. - Bovenregionale samenwerking - Reduceren administratieve lasten. - Zorgvuldigheidseisen inkoop - Reële tarieven. <p>In de eerste helft 2023 wordt de regiovisie voor SvJ aan de 10 gemeenteraden voorgelegd.</p>	<p>De vastgestelde SMART transformatiedoelen worden opgepakt in de implementatie van de HVA.</p> <p>De Regiovisie Samen voor Jeugd 2023/2026 is medio 2023 vastgesteld door alle gemeenteraden van de tien samenwerkende gemeenten.</p> <p>Uit deze regiovisie wordt duidelijk hoe de gemeenten (onderling en met externe partners) samenwerken en wat de gewenste richting en ontwikkeling voor de jeugdhulp is. De regiovisie bouwt voort op bestaande bestuurlijke uitgangspunten in de samenwerking van samen voor jeugd. Er zijn vier ontwikkelopgaves voor de komende jaren bepaald: normaliseren, aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp, versterking van de toegang en tenslotte samen leren, ontwikkelen en implementeren.</p>
<p>We willen een zo gezond mogelijke jeugd.</p>	<p>In overleg met de GGD maatwerkproducten afnemen waarbij de keuze wordt afgestemd op gesignaleerde problematiek, zoals opvoedingsondersteuning, groepsvoorlichting, contactmomenten op maat etc.</p> <p>We bouwen de lokale coalitie Kansrijke Start in 2023 verder uit en borgen het netwerk van partners die betrokken zijn bij de eerste 1.000 dagen van een kind. Door goede samenwerking tussen de verschillende partners, krijgen alle kinderen in Heeze-Leende een</p>	<p>In 2023 heeft de JGZ de maatwerkinzet in lijn met de subsidie afspraken ingezet voor 0-18 jarigen en ouders/verzorgers. Hierbij is onder andere ingezet op doorverwijzing vroegtijdig voorschoolse educatie, trajecten prenataal stevig ouderschap, groepsvoorlichting en consulten van de jeugdarts.</p> <p>In 2023 hebben 2 netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden en er is een coalitie kansrijke start gevormd. Deze bestaat o.a. uit de GGD, kinderopvang, kinderfysio, verloskundigen, bibliotheek.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>goede start. We sluiten aan bij waar er behoefte aan is en werken samen rondom kwetsbare gezinnen. De samenwerkende partners zoeken in een vroeg stadium afstemming met elkaar, zodat de juiste ondersteuning wordt geboden.</p>	
3.3. Maatschappelijke ondersteuning		
<p>We willen dat inwoners zich prettig en veilig voelen in hun eigen woonomgeving, dat ze betrokken zijn bij hun leefomgeving en zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en voor de buurt. De gemeente heeft vooral een ondersteunende en stimulerende rol bij de diverse (burger)initiatieven.</p>	<p>Lokale (burger-)initiatieven worden waar mogelijk en gewenst financieel ondersteund met een eenmalige of jaarlijkse subsidie. Voorbereidingen treffen voor het herijken van het toetsingskader subsidies.</p>	<p>Het verstrekken van subsidies verloopt zoals gebruikelijk. Er zijn negen eenmalige subsidies verstrekt. In mei heeft een raadsinformatiebijeenkomst plaatsgevonden inzake herijking toetsingskader- en eenmalige subsidies. In oktober heeft de raad de nieuwe ASV 2023 vastgesteld, het college heeft in december twee subsidieregelingen vastgesteld.</p>
	<p>Continueren ambtelijk aanspreekpunt, met periodiek overleg voor de werkgroepen zorg en welzijn van de dorpsraden Sterksel en Leenderstrijp en de zorgcoöperatie Leende die zich o.a. richten op participatie en het voorkomen van eenzaamheid; we werken mee aan activiteiten gericht op informatie en ontmoeting.</p>	<p>In 2023 hebben 4 ontmoetingen plaatsgevonden tussen de zorgwerkgroepen uit de verschillende kernen. Doel is uitwisseling van informatie en ideeën om de samenwerking tussen de verschillende kernen in onze gemeente te bevorderen.</p>
	<p>We zijn als gemeente aangesloten bij de landelijke coalitie Een tegen Eenzaamheid. Een werkgroep, met een vertegenwoordiging uit alle kernen, heeft een lokaal plan van aanpak opgesteld gericht op verschillende doelgroepen.</p> <p>In 2023 staan activiteiten als huisbezoeken voor ouderen (80–85 jarigen) en trainingen voor vrijwilligers om eenzaamheid te signaleren op de planning. Daarnaast organiseert de werkgroep jaarlijks activiteiten in de week van de eenzaamheid.</p>	<p>Van 28 september t/m 4 oktober zijn in de week van de ontmoeting activiteiten georganiseerd waarbij ontmoeting en samen koffiedrinken centraal stond in samenwerking met de verschillende kernen.</p> <p>Het is in 2023 niet gelukt om te starten met informerende huisbezoeken voor senioren (85+) De uitvoering stagneerde, omdat het niet lukte om de benodigde vrijwilligers hiervoor te trainen vanwege personeelsgebrek bij diverse trainingsorganisaties. Eind 2023 is dit alsnog op gang gekomen waardoor de huisbezoeken gaan starten in 2024.</p>
	<p>Tevens wil de werkgroep onderzoeken op welke manier in 2023 eenzaamheid onder jongeren gesignaleerd en voorkomen kan worden.</p>	<p>In samenwerking met jongerenwerk en een team van gedragswetenschappers van de Berkenschutse hebben in mei 350 leerlingen van groep 7-8 en onderbouw VO Berkenschutse de expositie buitenste binnen de zoektocht van geluk, bezocht. Een expositie in het teken van mentale gezondheid van de jonge puber. Tevens is er tijdens deze expositie een ouderavond georganiseerd over het puberbrein in ontwikkeling. In het najaar van 2023 heeft het jongerenwerk meer werkruimte gekregen</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
		<p>in het St. Maartenshuis. De voorbereidingen zijn getroffen om in 2024 laagdrempelige inloop voor diverse groepen kinderen en jongeren te kunnen gaan organiseren.</p>
	<p>Onafhankelijke clientondersteuners bieden inwoners ondersteuning bij het aanvragen van hulp. Hiervoor werken we met professionele en vrijwillige clientondersteuners. Vanaf 2023 borgen we de clientondersteuning structureel binnen de uitvoering van het Sociaal team.</p>	<p>In 2023 heeft een informatieve deskundigheidsbijeenkomst plaatsgevonden, waarbij zowel informele als formele onafhankelijke clientondersteuners samengekomen zijn. Tijdens deze bijeenkomst is in samenwerking met een jurist informatie uitgewisseld over algemeen gebruikelijke voorzieningen, terwijl tevens de samenwerking tussen het sociaal team en clientondersteuners is besproken.</p>
	<p>Daarnaast willen we in 2023 voor jongeren gaan werken met de JIM aanpak. JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor. Naast hulpverlening wordt een jongere gevraagd een eigen mentor te kiezen die zij vertrouwen en die hen kan ondersteunen.</p>	<p>Aan de implementatie van JIM is in 2023 geen uitvoering gegeven. Prioriteit gegeven aan het echtscheidingsloket en buurtgezinnen. In het kader van het nieuwe beleidsplan wordt deze aanpak opnieuw bekeken.</p>
<p>De ambitie is een samenleving waarin iedereen mee kan doen. We zetten in op het fysiek, sociaal en digitaal toegankelijk maken van de kernen.</p>	<p>In 2023 werken we aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verder vertalen van de bouwstenennotitie in een lokale inclusie agenda en hieraan uitvoering geven. - De bewustwording van het thema inclusie. Zowel de fysieke kant (niet mee kunnen doen vanwege een beperking) als de niet-fysieke kant (antiracisme, respect naar elkaar). - De werkgroep toegankelijkheid van de Adviesraad Sociaal Domein schouwt met enige regelmaat (openbare) gebouwen en de openbare ruimte. Signalen naar aanleiding hiervan worden besproken met betrokkenen, waaronder ondernemers maar ook de gemeente. 	<p>In 2023 hebben we binnen onze organisatie gewerkt aan bewustwording van het onderwerp inclusie. Een aantal medewerkers is geïnterviewd met de vraag hoe het onderwerp inclusie is betrokken bij hun werkzaamheden. Er is een kerngroep (ambtenaren en externen) gevormd om meer bewustwording over inclusie te creëren. Samen met dit kernteam is een in concept lokale inclusie agenda opgesteld. De planning is om deze in 2024 door het college te laten vaststellen.</p> <p>In 2023 hebben de ambassadeurs van de werkgroep toegankelijkheid geconstateerd dat camping De Riestenblik in Leende uitstekend toegankelijk is. Ook hebben ze tijdens de Brabantsedag gecontroleerd en is gebleken dat dit evenement goed rekening houdt met de behoeften van mensen met een beperking.</p>
<p>We willen dat mantelzorgers en vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd.</p>	<p>We ondersteunen de vrijwilligers- (organisaties) en mantelzorgers vanuit de Vrijwilligerscentrale en het Steunpunt Mantelzorg van Cordaad. We doen dat door o.a. het geven van informatie en advies, het aanbieden van cursussen/training/scholing, het vinden van vrijwilligers en maatjes, respijtzorg en het bieden van</p>	<p>De ondersteuning voor mantelzorgers is geboden vanuit het mantelzorgsteunpunt, terwijl het vrijwilligerssteunpunt zich heeft ingezet voor ondersteuning aan vrijwilligers. Voor beide groepen, mantelzorgers als vrijwilligers zijn bijeenkomsten en cursussen georganiseerd. Voor mantelzorgers wordt ook ingezet op lotgenotencontact.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>emotionele en praktische ondersteuning. We waarderen mantelzorgers en vrijwilligers met een jaarlijkse blijk van waardering, bijvoorbeeld een keuze uit het Mantelzorg Verwen Menu of het Vrijwilligers Verwen Menu.</p>	<p>Daarnaast is de mantelzorgwaardering in de vorm van een verwenmenu verstrekt. Naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad is deze structureel verhoogd van € 20 naar € 40 per mantelzorger. De waardering voor vrijwilligers is vanwege prijsstijgingen verhoogd van € 5 naar € 7,50 per bon.</p>
<p>We willen bereiken dat mensen met een beperking kunnen (blijven) participeren in de samenleving en zelfstandig kunnen (blijven) wonen en functioneren in de eigen leefomgeving door het inzetten van eigen kracht, sociaal netwerk, algemene en voorliggende voorzieningen en individuele of maatwerkvoorzieningen.</p>	<p>In 2023 verwachten we te starten met het 3- jarig project waarin we samenwerken met de zorgverzekeraar CZ en VGZ. De start van het project is afhankelijk van besluitvorming. Doel is o.a. vergroten digitale vaardigheid, bevorderen vitaliteit (valpreventie) en stimuleren van samenredzaamheid (zorgen voor elkaar). Met de regio willen we in 3 jaar (2023-2026) 2.000 senioren bereiken. Ervaringen worden gemonitord vanuit het project. Hiermee geven we invulling aan het onderwerp valpreventie wat als opdracht voor gemeenten opgenomen is in het Regeerakkoord.</p>	<p>Op 15 december 2022 is de samenwerkingsovereenkomst tussen CZ-VGZ-Someren-Cranendonck-Valkenswaard en Heeze-Leende en Maak Rimpels ondertekend.</p> <p>Het project maak rimpels richt zich op betekenisvol ouder worden (positieve gezondheid), digitale vaardigheden en een beweegprogramma.</p> <p>In 2023 zijn 4 groepen actief geweest. (Heeze (2x) -Leenderstrijp (1x) en Leende (1x). Met in totaal 71 deelnemers.</p> <p>Doelstelling was +/- 70 tot 80 deelnemers te bereiken in 2023 in Heeze-Leende.</p>
<p>We willen bereiken dat zeer kwetsbare burgers kunnen participeren in de samenleving en we willen overlast voorkomen. Door onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid te verbinden en integraal te benaderen, willen we de kans op succesvolle en duurzame oplossingen voor inwoners vergroten.</p>	<p>In het kader van Beschermd Wonen en maatschappelijke opvang werken we samen met de centrumgemeente Eindhoven en 14 regiogemeenten. In februari 2022 is besloten om de doordecentralisatie (herverdeling middelen) per 1 januari 2024 in te voeren.</p> <p>Voor 2023 staat op de agenda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opstellen mandaatregeling vanaf 1 januari 2024 beschermd wonen - Indien nodig aanpassing van de verordening Maatschappelijke ondersteuning en eventueel de beleidsregels, per 1 januari 2024 (in het kader van beschermd wonen). <p>We borgen het werken met de AVE-methodiek (Aanpak Voorkomen Escalatie). Dit houdt in dat we bij complexe casuïstiek kunnen opschalen van Sociaal Team naar casusoverleg op maat en indien nodig naar het Zorg- en Veiligheidshuis.</p> <p>We zien een toename van GGZ-problematiek. De toename van het aantal cliënten met GGZ-problematiek en complexiteit vragen om een uitbreiding van GGZ-expertise binnen het Sociaal team.</p>	<p>Het wetsvoorstel tot invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen is controversieel verklaard. De streefdatum is vooralsnog 1 januari 2025.</p> <p>Dit uitstel geldt ook voor het bijbehorende nieuwe financieel verdeelmodel voor gemeenten. Door deze ontwikkelingen zijn de hiernaast genoemde zaken aanpassing verordening en beleidsregels uitgesteld.</p> <p>Mandaatregeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang als ook de ondertekening van hernieuwde samenwerkingsafspraken beschermd wonen zijn conform afspraak en planning gerealiseerd.</p> <p>In 2023 zijn voorbereidingen gestart gericht op het regelen van AVG-aspecten en het opstellen van een convenant met diverse samenwerkingspartijen voor het borgen van de AVE-methodiek. Deze voorbereidingen krijgen in 2024 een vervolg.</p> <p>De inzet van de GGZ- expertise binnen het sociaal team is vanaf 2023 structureel uitgebreid. Verder geldt De boei als een structurele laagdrempelige inloopvoorziening voor inwoners met (langdurige) GGZ-problematiek.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>Om te stimuleren dat inwoners met psychische problematiek zoveel mogelijk gebruik blijven maken van algemene (collectieve) voorzieningen willen we de laagdrempelige inloop voor mensen met langdurige psychische problematiek structureel borgen.</p>	
3.4 Gezondheid		
<p>Inwoners zijn vitaal en gezond en hebben regie over hun eigen leven. Het aantal inwoners met overgewicht is verminderd; het aantal inwoners dat rookt en overmatig drinkt is gedaald; het aantal inwoners dat zich psychisch ongezond voelt en eenzaam is, is gedaald.</p>	<p>We voeren regie op het uitvoeren van taken op het gebied van de publieke gezondheid, waaronder de jeugdgezondheidszorg, door de GGD.</p> <p>We monitoren de uitvoering van acties en afspraken uit het Lokale preventieakkoord Vitaal Heeze-Leende. We richten ons daarbij op de thema's gezond gewicht, middelengebruik (roken, alcohol en drugs) en psychisch welbevinden. In 2023 sluiten we aan bij de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid': van ons allemaal zoals de week van mentale weerbaarheid jongeren en jongvolwassenen.</p>	<p>In 2023 heeft de GGD vooral uitvoering gegeven aan: Covid-19 bestrijding (testen, vaccineren, informeren), de HPV-vaccinatiecampagne voor 18-26-jarigen, de voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet, de ondersteuning van gemeenten bij de regionale en lokale planvorming in het kader van GALA en IZA, de vernieuwing van de Jeugdgezondheidszorg (gestart met het vernieuwingsprogramma Generatie Gezond) en het opstellen van een nieuw regionaal spreidingsplan voor de ambulanceposten.</p> <p>Er zijn in het kader van het sport- en preventieakkoord 7 initiatieven (o.a. cursus voedingsleer, zit met pit op basisscholen, voorlichting over verslavingen, kennismaken met korfbal etc.) aangevraagd en gehonoreerd. Daarnaast hebben we op 30 maart een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor de partners van het sport- en preventieakkoord.</p>
3.5 Participatie		
<p>Een inclusieve arbeidsmarkt: iedereen doet mee, naar eigen kracht en kunnen. Eenieder werkt (naar vermogen) en heeft de nodige middelen van bestaan. Zij zijn/worden financieel zelfredzaam binnen hun mogelijkheden. Kinderen kunnen op allerlei vlakken meedoen. Kwetsbare jongeren maken een passende (vervolg)stap naar onderwijs, dagbesteding of arbeid.</p>	<p>Wij bieden (financiële) ondersteuning aan inwoners die niet zelfstandig werk kunnen vinden. Door middel van re-integratieactiviteiten, passend werk (werkstage of vrijwilligerswerk), begeleiding op de werkplek, ondersteuning van onze arbeidsmakelaars of middels een loonkostensubsidie geven wij ieder een plaats op de arbeidsmarkt. Hiervoor werken wij samen met ondernemers, de regiogemeenten en GRWRE (Ergon).</p> <p>Ergon is onze partner in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het vinden van een passende werkplek voor inwoners met een indicatie beschut werk; - De uitvoering van de taakstelling Banenafpraak (met hulp van een loonkostensubsidie gaan inwoners met een 	<p>Deze dienstverlening wordt doorlopend door GR Ergon geboden aan onze inwoners. Ergon zet in op betaald werk, maar als dit niet haalbaar hebben we ingezet op zelfredzaamheid en deelname aan de maatschappij. De focus op het inzetten van individuele trajecten is daarentegen laag geweest.</p> <p>In 2023 extra ingezet op de doelgroep banenafpraak, beschut werk en loonkostensubsidie waardoor er meer inwoners met een arbeidsbeperking of grotere afstand tot de arbeidsmarkt een betaalde baan gevonden hebben.</p> <p>De taakstelling banenafpraak in regio</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>arbeidsbeperking aan het werk). De actieve monitoring en begeleiding van jongeren die uitstromen vanuit het Voortgezet Speciaal-, Praktijk- en Entree onderwijs met hun vervolgstap naar onderwijs, dagbesteding of arbeid.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning van inwoners met een bijstandsuitkering naar werk door groepsgewijze trainingen en werkervaringsplekken. 	<p>Zuid-Oost Brabant is behaald. Voor Heeze-Leende is het resultaat mede te danken aan de inzet vanuit de task force.</p> <p>De implementatie van breed offensief heeft de kansen op werk voor inwoners met een beperking vergroot.</p>
	<p>Nieuwe Wet Inburgering De Wet heeft tot doel de inburgering en integratie van nieuwkomers in de Nederlandse maatschappij te versterken zodat zij snel en volwaardig mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. Waar gemeenten eerst weinig tot geen invloed hadden op de inburgering, hebben wij nu de regie. In 2023 bieden we een duaal traject aan waarbij leren en participeren gecombineerd wordt. De nieuwkomer wordt begeleid in samenwerking met al onze partners en periodiek monitoren we de voortgang.</p>	<p>De beleidsmatige implementatie van de nieuwe Wet Inburgering is gereed. Het proces is voor de uitvoering duidelijk en heeft vorm gekregen. De achterstand betreft aanmeldingen taaltrajecten is ingelopen. Het ontwikkelen van de rol als regisseur is een blijvend proces.</p>
	<p>Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening Afgelopen jaar hebben we vroeg signalering en schuldhulpverlening aan ondernemers opgezet. Ook sloten we aan bij de Nederlandse Schuldhulproute, zodat inwoners ons via allerlei manieren en kanalen kunnen vinden.</p> <p>Er komt een armoedeplatform. Hierdoor weten organisaties en vrijwilligers elkaar goed te vinden en komen nieuwe gezamenlijke initiatieven van de grond. We richten ons op preventie door inzet van het Sociaal Raadsliedenwerk en mogelijke inzet van het instrument de VoorzieningenWijzer. Hierdoor weten onze inwoners waar ze recht op hebben en is het inkomen op peil. In 2023 ligt er een 'Beleidsplan armoedebeleid', met daarin onder andere de vertaling van landelijk beleid naar de lokale situatie. We zetten in 2023 de VoorzieningenWijzer als instrument</p>	<p>Schuldhulpverlening</p> <p>Door middel van vroeg signalering brengen we inwoners die (mogelijk) financiële problemen hebben in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld om vroegtijdige hulpverlening mogelijk te maken door gebruik te maken van signalen.</p> <p>Die signalen komen voort vanuit een betalingsachterstand.</p> <p>Er is een aanbesteding schuldhulpverlening geweest in 2023. Hieruit is een nieuwe partner naar voren gekomen. De inrichting van deze nieuwe samenwerking loopt op dit moment naar wens.</p> <p>We hebben in 2023 9 mensen van informatie en advies voorzien, 7 mensen budgetcoaching aangeboden en in 3 gevallen is een schuldregeling ingezet.</p> <p>Het vormen van een armoedeplatform is niet gerealiseerd door beperkte personele bezetting.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	<p>in. Dit is een online tool waarmee verschillende organisaties en vrijwilligers inwoners kunnen wijzen op de voorzieningen waar zij recht op hebben. Dit is op maat voor de persoonlijke situatie. Dit levert gemiddeld €500 aan inkomen op per huishouden en is daarmee een preventief instrument voor armoedebestrijding. De uitkomsten van de evaluatie van voedselverstrekking (voedselbank) in 2022 zijn leidend voor de voedselvoorziening die we bieden in 2023.</p>	<p>Het formuleren van het beleidsplan armoedebeleid is vanwege ontwikkelingen en veranderingen in de regelgeving van de centrale overheid uitgesteld tot 2024.</p> <p>De voorzieningenwijzer is geïmplementeerd. Ook is er in 2023 extra aandacht besteed aan de communicatie rondom de Voorzieningenwijzer richting inwoners, ketenpartners en onze interne organisatie. Dit had als doel om het bereik en gebruik van de voorzieningenwijzer te maximaliseren. Er is een evaluatie in voorbereiding voor medio 2024 op het gebruik van de voorzieningenwijzer.</p> <p>In gesprek met de voedselbanken Valkenswaard en Geldrop-Mierlo is geconcludeerd dat het niet haalbaar en noodzakelijk is om een lokaal afgiftepunt te realiseren. Dit heeft te maken met de vereisten van voedselveiligheid en het feit dat vervoer geen probleem hoeft te zijn nu inwoners kunnen kiezen voor de voedselbank die het dichtstbijzijnd is (Valkenswaard of Geldrop-Mierlo).</p>
3.6 Dorpshuizen		
<p>Het dorpshuis is dé centrale ontmoetingsplek voor inwoners. Het dorpshuis richt zich op het brede welzijn van de inwoners en is een sociaal maatschappelijke onderneming.</p>	<p>In de "Toekomst van de dorpshuizen" is beschreven hoe zij zich toekomstbestendig kunnen ontwikkelen en een centrale functie in de lokale gemeenschap kunnen blijven innemen. Een doelmatig beheer en een goede ondersteuning van de faciliteiten maakt het nodig dat voor de gezamenlijke dorpshuizen de kernfuncties (zie accommodatiebeleid) worden geprofessionaliseerd. Om het beheer te vereenvoudigen start in 2023 in 't Perron een pilot van 3 jaar. Daarbij moet duidelijk worden of huurvergoedingen voor het gebruik in de dorpshuizen rechtstreeks beschikbaar kunnen worden gesteld aan het dorpshuis. Voor de (potentiële) gebruikers moet dat drempelverlagend werken en bij alle partijen de administratieve druk verlagen. De Schammert is zich verder aan het ontwikkelen als centrale locatie in de gemeenschap, waarbij ook duidelijk zal worden hoe de exploitatie zich ontwikkelt. In Sterksel is 2023 de</p>	<p>In 2023 heeft een onderzoek plaatsgevonden om inzicht te krijgen in hoe voor de dorpshuizen te komen tot een bedrijfsvoering waarin er balans is tussen maatschappelijke meerwaarde en kosten. Het onderzoek heeft geleid tot drie scenario's die richting geven aan een gezonde toekomst van de dorpshuizen.</p> <p>De pilot "gebruik om niet" loopt bij 't Perron, deze wordt in 2024 geëvalueerd.</p> <p>Bij Valentijn is de gemeente met het bestuur en de dorpsraad bezig met de doorontwikkeling van het dorpshuis. Hierbij is ook de duurzaamheid meegenomen en de multifunctionaliteit van het gebouw.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
	verduurzaming van Valentijn aan de orde, gecombineerd met de doorontwikkeling van het dorps huis binnen de gemeenschap.	
3.7 Sport		
Inwoners gaan (meer) sporten, hetgeen bijdraagt aan een gezonde leefstijl (met name gericht op sportparticipatie door jeugd, ouderen en mensen met een beperking).	<p>In het accommodatiebeleid Sport en Bewegen zijn de persoonlijke en maatschappelijke waarde vastgesteld. We blijven investeren in breedtesport die bijdraagt aan een gezonde samenleving met gezonde inwoners. We investeren in toekomstbestendige verenigingen en doen dit op basis van plannen. We stellen deze samen met de verenigingen op aan de hand van het daarvoor ontwikkelde toetsingskader.</p> <p>Voor 2023 staat uitvoering van de eerste fase van masterplan Lambrek op de rol. Tegelijkertijd loopt de ontwikkeling van een plan voor de Groote en Kleine Speel in Leende, op initiatief van de clubs zelf.</p> <p>Naar verwachting zal medio 2024 gestart worden met de bouw van gymzaal Weibossen, maar dit is afhankelijk van de beroepsprocedures.</p>	<p>Om aan toekomstbestendige verenigingen bij te dragen, hebben wij geïnvesteerd in onze sportaccommodaties. Voor de hockeyclub in Heeze werd dit jaar een nieuw waterveld gerealiseerd. Ook is bij DOSL een nieuw kunstgrasveld succesvol gerealiseerd.</p> <p>De raad heeft in 2023 een motie aangenomen waarin het college wordt gevraagd om de wensen en behoeften van de sportverenigingen te inventariseren. In 2024 wordt een voorstel voorbereid, waarin de inventarisatie vanuit de sportraad wordt meegenomen.</p> <p>Het plan Lambrek is vastgesteld door de raad. De raad heeft gekozen voor een gezamenlijk clubhuis van hockey en voetbal. Er is een externe deskundige ingezet om samen met RKS V Heeze en hockey Heeze dat proces te doorlopen. Dit zal gefaseerd verlopen.</p> <p>Een externe adviseur heeft samen met de betrokken sportverenigingen de situatie rondom de Groote en de Kleine Speel onderzocht. Fase 1 is succesvol afgerond.</p> <p>Medio 2023 werd het herstelbesluit dat benodigd was in het kader van de beroepsprocedure ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. In 2023 is gestart met het ontwerp van de nieuwe gymzaal. De verwachting is dat de realisatie Q4 2024 of Q1 2025 zal plaatsvinden.</p>
3.8 Cultuur		
Op peil brengen en houden van ons cultuurhistorisch erfgoed en het onderdeel laten vormen van een aantrekkelijke gemeente waarin het voor iedereen aangenaam recreëren is.	<p>Binnen Heeze-Leende is in 2022 gebleken dat de cultuurhistorische waarden die zich in de kernen bevinden meer aandacht verdienen dan ze nu krijgen.</p> <p>Het voorstel is om de benodigde capaciteit voor cultuurhistorie uit te breiden en een aanspreekpunt op het gebied van monumenten, cultureel erfgoed en archeologie in te richten.</p>	<p>Het onderzoek naar de cultuurhistorische waarden van de kernen is van start gegaan in 2023 en loopt door in 2024.</p> <p>Er is een vacature vrijgegeven voor 0,6 FTE medewerker erfgoed. Deze is per 1 oktober 2023 structureel ingevuld.</p>
De bibliotheek functioneert als	Het bibliotheekwerk is de afgelopen jaren hard gegroeid, vestigingen in	De bibliotheek heeft een groot aanbod waarmee inwoners van alle leeftijden

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Wat hebben we bereikt
podium en etalage van het dorp en is een levendige plek waar lezen, leren, informeren, maar ook kunst & cultuur en ontmoeting & debat centraal staan.	Sterksel en Leende zijn geopend en het dienstverleningspakket is flink uitgebreid. Om deze uitbreidingen duurzaam in stand te houden, is verhoging van het subsidiebedrag in 2023 en in de daaropvolgende jaren noodzakelijk.	zich kunnen blijven ontwikkelen; denk aan lezingen, boekencollectie, digicafé/klik & tik en taalpunt. Om mee te bewegen met de veranderende leerbehoefte van onze inwoners, moet het leeraanbod van de bibliotheek zich ook blijven ontwikkelen en versterken. Dit noemen we het versterken van het bibliotheekprogramma. Een voorbeeld van nieuwe onderdelen in het bibliotheekprogramma zijn de zadenbibliotheek die in november opende in bibliotheekvestiging Sterksel.
We willen dat er muziekonderwijs beschikbaar is voor de fanfare-jeugd tot 18 jaar, zodat zij kwalitatief goed opgeleid kunnen worden tot eventueel het D-niveau (het hoogste amateurniveau).	Voortzetting subsidiëring RICK (Regionaal Instituut voor Cultuur en Kunst) met een jaarlijkse subsidie voor het HaFa (Harmonie-Fanfare) muziekonderwijs, en eventueel verdere verbreding naar andere muziekinstrumenten in overleg met de fanfares.	In 2023 hebben 61 kinderen HaFa muziekonderwijs via RICK gevolgd.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Speerpunt/taak
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	Publieke gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en inspecteren kinderopvanglocaties.
Gemeenschappelijke regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRSA2)	Werk en inkomen: uitvoering Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG).
Ergon - Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven)	Wet sociale werkvoorziening (WSW) en loonkostensubsidies. Regionaal Werkbedrijf en 04-Werkt (participatiebedrijf).

Voor nadere informatie over de verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf *Verbonden partijen*.

Beleidsindicatoren

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2022	2023	2023	2023
3.1 Onderwijs					
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	4,8	2	1,4	4,2 (2022)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	6	6	5,8	24 (2022)
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,3%	1,3%	0,55%	2,4 (2022)
3.2 Jeugd					
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	9,4%	7,9%	4,26%	10,7%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	1,2%	-	0,61%	0,3%

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2022	2023	2023	2023
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,3%	0,3%	0,3%	7,4%
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 inwoners 12 -18 jaar	90	65	-	-
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	-	-	-	-
3.3 Maatschappelijke ondersteuning					
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo:					
Hulp bij huishouden *	Aantal per 10.000 inwoners	254	251	275	-
Ondersteuning thuis (individueel) *	Aantal per 10.000 inwoners	87	77	85	-
Verblijf en dagopvang *	Aantal per 10.000 inwoners	44	46	43	-
Hulpmiddelen en diensten *	Aantal per 10.000 inwoners	355	177	318	-
Demografische druk *	%	81,7%	n.n.b.	82,3%	70,3%
3.5 Participatie					
Banen	Per 1.000 inwoners 15-74 jaar	540,9	535	525	704
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking	-	71%	72,8%	73,3%
Bijstandsuitkeringen	Per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	13	16	9	34
Lopende re-integratievoorzieningen	Per 1.000 inwoners 15-64 jaar	-	67,0	4,9	12,3
% Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2%	-	-	6%
% Jeugdwerkloosheid	% 16 t/m 22 jarigen	-	-	-	-
3.8 Sport					
% Niet-sporters	%	-	n.n.b.	-	-

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2023	2023
3.5 Participatie			
Aantal BUIG-klanten per 1 januari	90	110	96
Aantal trajecten	103	100	60
Handhaving (aantal onderzoeken)	5	8	
Minimabeleid (aantal toegekende aanvragen bijzondere bijstand)	54	70	76
Minimabeleid (aantal deelnemers kindparticipatie / Leergeld)	50	80	
Minimabeleid (aantal deelnemers tegemoetkoming ziektekosten)	133	150	18

Wat heeft het gekost?

Tabel 5.0

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2022	Primitieve Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
3.1	Onderwijs	1.902	1.886	1.953	1.846	107
3.2	Jeugd	3.608	4.489	4.548	4.362	186
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	3.858	4.101	4.281	4.298	-17
3.4	Gezondheid	612	654	801	764	37
3.5	Participatie	4.286	4.117	4.571	5.015	-444
3.6	Dorpshuizen	995	977	1.062	957	105
3.7	Sport	957	993	691	636	55
3.8	Cultuur	567	701	709	766	-57
Totaal lasten		16.786	17.919	18.616	18.644	-28
3.1	Onderwijs	406	349	361	317	-44
3.2	Jeugd	0	0	0	37	37
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	60	48	92	86	-6
3.4	Gezondheid	9	0	90	69	-21
3.5	Participatie	1.893	1.960	2.674	2.473	-201
3.6	Dorpshuizen	114	110	110	129	19
3.7	Sport	151	113	194	243	49
3.8	Cultuur	5	5	5	28	23
Totaal baten		2.638	2.585	3.526	3.382	-144
Saldo baten en lasten programma 3		-14.148	-15.334	-15.090	-15.262	-172
Toevoegingen aan reserves		0	0	339	339	0
Onttrekkingen aan reserves		228	216	216	122	-94
Saldo mutatie reserves		228	216	-123	-217	-94
Saldo na bestemming programma 3		-13.920	-15.118	-15.213	-15.479	-266

Een toelichting op deze cijfers en de verschillen tussen de begroting (na wijzigingen) en de realisatie (rekening) treft u in de jaarrekening aan.

3. Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. We gaan in deze paragraaf in op gerealiseerde inkomsten uit de lokale heffingen.

In de paragraaf lokale heffingen is aangegeven waarvoor de inkomsten en uitgaven vanuit belastingen en heffingen en retributies voor worden gebruikt. De belastinginkomsten dienen ter dekking van de algemene middelen. Bij heffingen en retributies mogen de opbrengsten maximaal 100% van de kosten zijn (100% kostendekkend). De gemeente mag dus geen winst maken. De afvalstoffenheffing zijn 100% kostendekkend en de riool- en waterzorgheffing 99%. Inzet van het beleid van de gemeente is om deze heffingen 100% kostendekkend te laten zijn. Ook legeskosten mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Door de gemeente wordt gebruik gemaakt van kostendekkendheid.nl.

Er wordt bij de lokale heffingen onderscheid gemaakt tussen zuivere belastingen, heffingen en retributies:

- De zuivere belastingen behoren tot de algemene dekkingsmiddelen en dienen ter uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening, maar ook individuele vormen van dienstverlening zonder een duidelijke relatie tussen dienstverlening en belasting.
- De heffingen dienen ter dekking van de kosten ten behoeve van de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. Dat houdt in dat de burger ook moet betalen als hij de dienst niet wenst. Voorbeelden van heffingen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De opbrengst van de heffingen mag niet meer bedragen dan de kosten die de gemeente hiervoor maakt.
- De retributies zijn vergoedingen voor individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. Voorbeelden hiervan zijn de leges voor paspoort en rijbewijs.

Opbrengstenraming belastingen en heffingen

In het volgende overzicht zijn de belastingopbrengsten en heffingen weergegeven.

Tabel 6.0

Bedragen x € 1.000

Gemeentelijke belastingheffing	Rekening 2022	Primitieve Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	4.159	4.184	4.184	4.205	21
Afvalstoffenheffing	1.984	1.578	1.578	1.592	14
Rioolheffing	2.241	2.236	2.236	2.222	-14
Leges	776	564	690	818	128
Lijkbezorgingsrechten	4	2	2	39	37
Toeristenbelasting	258	177	177	303	126
Totaal	9.422	8.867	8.867	9.179	312

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onroerendezaakbelastingen worden geheven van eigenaren van onroerende woningen en niet-woningen en van gebruikers van onroerende niet-woningen. De eigenaar/gebruiker op 1 januari van enig jaar is belastingplichtig voor het gehele jaar. Grondslag is de waarde van de onroerende zaak die is vastgesteld met een WOZ-beschikking (WOZ: waardering onroerende zaken). Voor het belastingjaar 2023 geldt de waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2022.

Bij het berekenen van de tarieven voor 2023 is rekening gehouden met een areaaluitbreiding van € 15.000.000,00 voor woningen en € 1.000.000 voor niet woningen. Bij het berekenen van de tarieven OZB 2023 in september 2022 is uitgegaan van een prognose omdat nog niet alle bouwmutaties bekend waren tot het einde van het jaar. Echter nadat de definitieve aanslagen zijn opgelegd is geconstateerd dat de areaaluitbreiding hoger was. De areaaluitbreiding voor woningen bedroeg € 21.450.000 en voor de niet-woningen € 1.670.000.

In de volgende tabel volgen de tarieven voor de verschillende categorieën.

Tabel 6.1

Tarief	2022	2023
Woningen eigenaren	0,1006%	0,0912%
Niet-woningen gebruikers	0,1641%	0,1649%
Niet-woningen eigenaren	0,1852%	0,1861%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval. Uitgangspunt bij de bepaling van de tarieven is 100% kostendekkendheid. De opbrengsten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de begrote kosten. Als de daadwerkelijke baten hoger zijn dan de begrote baten, wordt dat verschil in een reserve afvalstoffen gestopt. Op termijn moet deze reserve ten goede komen aan de inwoners hetzij door tegenvallers op te vangen hetzij door de afvalstoffenheffing te verlagen dan wel laag te houden.

Tabel 6.2

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Kosten taakveld 7.3 afval 100%	1.359	1.650	1.828
Inkomsten taakveld 7.3 afval (excl. Heffingen)	0	446	525
Netto kosten taakveld	1.359	1.204	1.303
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	103	93	89
BTW exploitatie	270	276	298
BTW investeringen	0	0	0
Totale kosten	1.732	1.573	1.690
Opbrengst heffing	1.984	1.578	1.592
Dekking	115%	100%	94%

De kosten voor de afvalinzameling nemen toe. De hogere inzamelkosten zijn toe te schrijven aan een toename in de loonkosten (Cao's) en fors hogere brandstofkosten. De verwerkingskosten van afval zijn in de praktijk zeer fluïde en sterk afhankelijk van de wereldmarkt aan grondstoffen (papier en kunststoffen) Op de uitkomst van aanbestedingen van afvalverwerkers valt niet te sturen.

Bij de berekening van de tarieven voor deze heffing is gekozen voor tariefdifferentiatie (diftar). Degene die meer afval laat ophalen, moet ook meer betalen. Het tarief is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel, het vastrecht, is voor iedereen gelijk. Het tweede deel is variabel. In de volgende tabel zijn de tarieven vermeld. Indien er een opbrengst is dan wordt dit in een voorziening voor afval gestort voor de kosten van komende jaren.

In bovenstaande tabel zijn de kosten van afval per taakveld opgenomen en niet per programma. Een taakveld kan betrekking hebben op meerdere programma's.

Tabel 6.3

Tarief	2022	2023
Vastrecht per maand	€11,00	€11,00
Container van 40 liter restafval per lediging	€5,05	€5,05
Container van 140 liter restafval per lediging	€12,65	€12,65

Container van 240 liter restafval per lediging	€22,75	€22,75
Container van 25 liter gft-afval per lediging	€1,90	€1,90
Container van 140 liter gft-afval per lediging	€1,90	€1,90
Container van 240 liter gft-afval per lediging	€3,00	€3,00

Rioolheffing

Eigenaren van eigendommen die direct of indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering dragen bij in de kosten daarvan. Hiermee betalen we de kosten van inzameling en het transport van afvalwater en hemelwater en de zuivering daarvan. Uitgangspunt bij de bepaling van de rioolheffing is een 100% kostendekkend tarief.

Kosten die direct of indirect te maken hebben met de riolering kunnen via de rioolheffing worden verhaald. De kosten bestaan uit kapitaallasten, de directe en indirecte exploitatiekosten zoals reiniging, inspecties en reparaties. Ook toekomstige uitgaven zoals vervangingen worden bij de bepaling van de te dekken kosten betrokken.

Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) 2016-2021 is met 1 jaar (2022) verlengd. In het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) 2016-2021 (opgesteld in 2015) is een doorrekening van de kosten opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de ontwikkelingen zoals het aanleggen van een gescheiden stelsel bij renovatieprojecten, het verplicht afkoppelen van verhard oppervlak en overstort meters en voorzieningen die gemaakt moeten worden als gevolg van de steeds heviger regenvuigen. Uitgangspunt in het VGRP bij vervangingen is de kwaliteit en functie van het riool en niet de leeftijd. Verder worden nieuwere reparatie- en renovatietechnieken toegepast. Daardoor kunnen investeringen worden uitgesmeerd over toekomstige jaren en nemen de jaarlijkse investeringen af. Op 6 februari 2023 is het Plan Stedelijk Water 2023-2027 vastgesteld. Wijzigingen met betrekking tot het tarief worden vanaf 2024 meegenomen.

In de volgende tabel zijn de tarieven vermeld.

Tabel 6.4

Tarief	2022	2023
Tarief bij een waterverbruik van minder 100 m3 per jaar	€245,28	€252,60
Tarief bij een waterverbruik van 100 m3 tot 500 m3 per jaar *	€326,16	€336,00

* Indien in een belastingtijdvak meer dan 500 m3 wordt afgevoerd, is boven het in de tabel genoemde verschuldigde bedrag bij een waterverbruik tot 500 m3 een recht verschuldigd van € 28,00 per maand van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 500 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 500 m3 wordt overschreden.

In de volgende opstelling wordt de begrote kostendekkendheid vergeleken met de gerealiseerde kostendekkendheid.

Tabel 6.5

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid rioolheffing	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Kosten taakveld 7.2 riolering 100%	1.682	1.655	1.745
Inkomsten taakveld 7.2. riolering (excl. heffingen)	111	94	208
Netto kosten taakveld	1.571	1.561	1.537
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	264	294	244
BTW exploitatie	102	122	122
BTW investeringen	0	263	285
Totale kosten	1.919	2.240	2.188
Opbrengst heffing	2.241	2.236	2.222
Dekking	117%	100%	102%

De gerealiseerde kostendekking is hoger dan 100%. Dit verschil is voornamelijk toe te schrijven aan een gedeeltelijke vrijval van de voorziening BBV 44 lid 2 en een lager overhead percentage.

In bovenstaande tabel zijn de kosten van de rioolheffing per taakveld opgenomen en niet per programma. Een taakveld kan betrekking hebben op meerdere programma's.

Leges

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor het leveren van een dienst worden leges geheven. De legestarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de legesverordening. De tarieventabel is in de volgende titels verdeeld:

1. Algemene dienstverlening.
2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning.
3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

Per titel mogen de gezamenlijke baten uit de te heffen leges niet hoger zijn dan de geraamde lasten van alle onder de betreffende titel benoemde activiteiten.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het begraven en/of het plaatsen van een urn of een as bus op de algemene gemeentelijke begraafplaats worden lijkbezorgingsrechten geheven. De tarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de verordening lijkbezorgingsrechten. Voor 2023 is er een toename en de realisatie van 27k omdat we dit bedrag in overleg met de accountant hebben laten vrijvallen van de balans. Volgens de regels van de BBV mogen deze opbrengsten gelijk in de realisatie van het betreffende jaar worden verantwoord maar dit is de afgelopen jaren niet gedaan.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengsten ten gunste komen aan de algemene middelen van de gemeente. De inkomsten uit deze belasting mag de gemeente naar eigen inzicht aanwenden.

De toeristenbelasting wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachten tegen een vergoeding in welke vorm dan ook, van personen die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Heeze-Leende zijn ingeschreven.

Het betreft dus niet alleen toeristen, maar ook personen die o.a. voor hun werk tijdelijk verblijven binnen de gemeente Heeze-Leende. Belastingplichtige is degene die gelegenheid tot verblijf biedt. Deze verhaalt de belasting op degene die verblijf houdt.

Het tarief per persoon per overnachting is in 2023 € 1,25 per overnachting. In afwijking hiervan geldt voor hotels en conferentiecentra een tarief van € 1,35 per overnachting, voor campings € 0,90 per overnachting en voor groepsaccommodaties € 0,75 per persoon per overnachting.

Overzicht lastendruk

De voorgestelde tarieven leiden tot de volgende belastingdruk. In deze berekening zijn alleen die belastingen betrokken die nagenoeg voor iedereen van toepassing zijn (onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing). De heffingen die een specifieke belastingplicht hebben zijn uitgesloten.

Tabel 6.6

Lokale lastendruk	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2023	2023
Afvalstoffenheffing	€208,18	€208,00	€208,18
Rioolheffing (bij een waterverbruik van 100-500 m3)	€326,16	€336,00	€336,00
Onroerendezaakbelasting eigenaar woning	€414,47	€420,00	€417,70
Totaal lastendruk huishouden zonder eigen woning	€534,34	€544,00	€544,18
Totaal lastendruk huishouden met eigen woning	€948,81	€964,00	€961,88

Aan gegevens in deze tabel kunnen geen rechten worden ontleend.

Toegepaste uitgangspunten bij berekening lokale belastingdruk:

- Afvalstoffenheffingen is gebaseerd op gemiddeld 7,8 ledigingen van de Gft-container (140 liter) per jaar en 4,1 keer restafval (140 liter).

- De rioolheffing is op basis van een waterverbruik van 100 tot 500 m³ per jaar. De gemiddelde waarde van een woning in Heeze-Leende bedroeg over het jaar 2023 € 458.000. Bij het opstellen van de begroting 2023 werd uitgegaan van een gemiddelde WOZ waarde per woning van € 440.000 (belastingjaar 2023 met als waardpeildatum 01-01-2022). Echter dat was een prognose (omstreeks september bij het opstellen van de begroting) omdat er nog vele controles uitgevoerd moesten worden. De stijging was toch meer dan was voorzien. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een hogere gemiddelde WOZ waarde van € 458.000,00.

De lastendruk van een 'gemiddeld huishouden' is in 2023 circa 1,54% hoger dan in 2022. Dat wordt vooral veroorzaakt door de stijging van de rioolheffing en de onroerendezaakbelasting.

Kwijtscheldingsbeleid

Inwoners met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de invordering van de overige gemeentelijke heffingen wordt geen kwijtschelding verleend.

De gemeente hanteert het uitgangspunt dat inwoners met een inkomen van 100% van de bijstandsnorm in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding, tenzij sprake is van een vermogen dat hoger is dan het wettelijke normbedrag. In 2023 is voor het aantal cliënten in Heeze-Leende die een uitkering ontvingen (gemiddeld circa 100 personen) na goedkeuring beoordeling kwijtschelding verleend voor gemeentelijke belasting voor ca. € 23.000.

Daarnaast hebben aan circa 25 individuele aanvragers kwijtschelding verleend. Samen bedroeg het totaal een bedrag van €33.400.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de robuustheid en weerbaarheid om nadelige gevolgen van ongedekte risico's financieel op te vangen.

Gemeente Heeze-Leende wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Hierbij is de relatie tussen risico's en de mate waarin we in staat zijn om eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen op te vangen van belang.

Door een kader te scheppen voor het borgen van een bewust niveau van weerstandsvermogen met risicomanagement wordt beoogd om de bestaande dienstverlening in stand te houden, ook al doet zich een financieel nadeel voor dat door zijn omvang niet kan worden opgevangen door de exploitatie.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De beschikbare weerstandscapaciteit, dat zijn middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken (de algemene reserve).
- De benodigde weerstandscapaciteit, als resultante van een inventarisatie van risico's en de vertaling daarvan naar geld.

In hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen hangt af van:

- de risico's met mogelijke financiële gevolgen die de gemeente loopt. Deze bepalen het benodigde weerstandsvermogen;
- de middelen die de gemeente vrij kan maken om risico's op te vangen. Deze bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit.

In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit in beeld gebracht en wordt het weerstandsvermogen van de gemeente bepaald.

Uitgangspunten (beleid)

De risico's worden bij de begroting en de jaarrekening geïnventariseerd en geactualiseerd. Ook bij de tussentijdse besluitvorming worden de risico's in beeld gebracht en, voor zover er risico's aanwezig zijn, worden deze benoemd en gekwantificeerd. Indien mogelijk worden beheersmaatregelen genomen. Door al in een vroeg stadium na te denken over de mogelijke risico's van bepaald beleid zijn deze nog te voorkomen of kunnen eventuele gevolgen worden beperkt. Risicomanagement is voor de gemeente geen doel op zich, maar is een hulpmiddel bij het bereiken van gemeentelijke doelen.

De gemeente Heeze-Leende wil een structureel financieel gezonde organisatie zijn. Daarom wordt uitgegaan van een verantwoord financieel beleid als fundament voor een gezond weerstandsvermogen. In de uitvoering worden hierbij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een reëel en structureel sluitende meerjarenbegroting;
- Onderhoudsvoorzieningen van voldoende omvang;
- Beheerste ontwikkeling van lokale lasten (indien mogelijk geen lastenverhoging voor inwoners en bedrijven);
- De begroting heeft jaarlijks ruimte voor onvoorziene kosten (eenmalig en structureel);
- Een weerstandscapaciteit van voldoende omvang om de ongedekte risico's op te kunnen vangen;
- Voldoen aan wettelijke verplichtingen en invulling geven aan de richtlijnen van het BBV;
- Gemeente Heeze-Leende streeft een risicomijdend profiel na;
- Beheersmaatregelen ten aanzien van risico's worden duidelijk vastgelegd;
- Projectvoorstellen worden aangevuld met een risicoparagraaf, dan wel een risicoanalyse. De onzekerheden dienen gekwantificeerd te worden en eventuele beheersmaatregelen dienen te worden uitgewerkt;

- Om de gevolgen van risico's en de continuïteit te kunnen waarborgen wordt voor het weerstandsvermogen een ondergrens en een bovengrens vastgesteld:
- In de begroting en de jaarstukken doet gemeente Heeze-Leende verslag over de grootste risico's voor de organisatie. Bij belangrijke ontwikkelingen wordt verslag gedaan middels de reguliere planning- en controle instrumenten.

Risico's

Risicomanagement omhelst het omgaan met alle risico's, ook de risico's die op een andere manier beheerst en afgedekt worden. De risico's die op een andere manier zijn afgedekt zijn niet relevant voor opname in de risicoparagraaf. Hierbij valt te denken aan:

- Risico's zonder financiële gevolgen;
- Risico's die afgedekt zijn door het instellen van voorzieningen en bestemmingsreserves;
- Risico's waarvan de mogelijk financiële gevolgen zijn afgedekt door middel van verzekeringen.

Deze bovenstaande risico's worden niet meegenomen in de risicoparagraaf. Alleen de geïdentificeerde risico's die nog niet zijn afgedekt worden opgenomen in de risicoparagraaf. Daarnaast is het wenselijk om voor de in de risicoparagraaf op te nemen risico's een ondergrens vast te stellen. De risico's met een financieel risico onder de grens worden niet gekwantificeerd. Voor gemeente Heeze-Leende is een ondergrens van € ... (ca 1% van het begrotingstotaal) het uitgangspunt. Voor het opvangen van de kleinere risico's wordt, evenals in voorgaande jaren, een risicobedrag van € 200.000 aangehouden.

Meestal is een risico niet goed te kwantificeren of te beheersen en moet deze dus worden 'gedekt' door de weerstandscapaciteit. De schade die zich op enig moment kan openbaren, is niet alleen financieel, maar ook niet-financieel zoals imagoschade. Ook deze dienen adequaat geadresseerd te worden in de risicoparagraaf. In beide gevallen gaat het hier om de geleden schade op te vangen of te compenseren. Indien beheersmaatregelen goed zijn ingevoerd kan ervoor worden gekozen om het risico te verwijderen uit de risicoparagraaf. De benodigde maatregelen zijn getroffen en de kans op het voordoen van het risico is kleiner geworden.

Overzicht van geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's

Tabel 7.0

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Risicobedrag begroting 2023 (november 2022)	Risicobedrag begroting 2024 (november 2023)	Risicobedrag rekening 2023
1	Garantstelling De Bulders Woningbouw C.V.	1.600	1.600	1.600
2	Overige garantstellingen en verstrekte leningen	731	683	683
3	Rampenbestrijding bij grote rampen	50	50	50
4	Calamiteiten informatiebeveiliging	300	300	500
5	Ontbrekende risicoreserves gemeenschappelijke regelingen (o.a. GRSA2 € 204K)	127	500	500
6	Levering van aardgas en elektriciteit		300	0
	Totaal grootste risico's	2.808	3.433	3.333
7	Overige risico's	200	200	200
	Totaal risico's	3.008	3.633	3.533
	Correctie voor het tegelijkertijd optreden van risico's	90%	90%	90%
	Totaal op te vangen risico's	2.707	3.270	3.180

Gemeente Heeze-Leende gaat ervan uit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voordoen. Om hiervoor te corrigeren berekenen we een percentage van 90% over het totaal berekende risicobedrag. Dat brengt het totaal van de risico's op € 3.180.000.

1. Garantstellingen De Bulders woningbouw C.V.

De gemeente Heeze-Leende staat door middel van het verstrekken van een akte van borgtocht 100% garant voor de leningen die De Bulders Woningbouw C.V. heeft aangetrokken ten behoeve van de aankoop van de gronden van de gemeente. Hiertegenover heeft de gemeente hypothecaire zekerheid op de gronden ontvangen.

De gemeente Heeze-Leende brengt voor de garantstelling een marktconforme vergoeding van 0,55% in rekening bij De Bulders Woningbouw C.V. Over de aangesproken kredietfaciliteit inclusief aangegane leningen zal de financierer rente bij De Bulders Woningbouw C.V. in rekening brengen. Om aan bovenstaande uitvoering te kunnen geven dient de directie van De Bulders Woningbouw C.V. deze rentenota's steeds terstond aan de gemeente Heeze-Leende beschikbaar te stellen.

De gemeente Heeze-Leende loopt het risico dat de garantstelling door de bank wordt ingeroepen bij de gemeente. Het gaat in totaal om een garantstelling van maximaal € 16 miljoen kredietfaciliteit de lening bedraagt eind 2023 nog € 4 miljoen. Van Wanrooy heeft vervoegd in 2023 grond afgenomen voor de Bulders waardoor het risico sterk verminderd is. Daarnaast is op basis van de residuele benadering de waarde van de gronden bezien en deze ligt in lijn met de financieringsbehoefte. Hierdoor is sprake van een redelijke mate van zekerheid. Het is belangrijk de match te blijven monitoren tussen gronduitgifte en opbrengsten en de omvang/aflossing van de lening zodat het risico voor de gemeenten niet vergroot, maar verkleind in de komende jaren. Het is belangrijk om de afzet te blijven monitoren maar vooralsnog is de kans dat de garantstelling daadwerkelijk ingeroepen zal worden, gering en om die reden is 10% aangehouden. Als gevolg hiervan komt het risicobedrag uit op € 1,6 miljoen, rekening houdende met de zekerheden die zijn gesteld.

2. Overige garantstellingen en verstrekte leningen

De gemeente Heeze-Leende staat garant voor vier leningen van het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel. De schuldrest bedraagt eind 2023 € 450.000. Er zijn aan deze borgstelling beperkte risico's verbonden, aangezien er een positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde van het onroerend goed en de aangegane borgstelling. Er worden al enige jaren geen nieuwe borgstellingen verstrekt.

Onze gemeente heeft diverse garantstellingen afgegeven en leningen verstrekt om maatschappelijke doeleinden mogelijk te maken. Het risico bestaat dat deze garantstellingen worden aangesproken op het moment dat de organisatie of vereniging/stichting waarvoor de garantstelling is afgegeven niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Ook loopt onze gemeente het risico dat de door haar verstrekte leningen niet kunnen worden terugbetaald. De grootste leningen zijn aan Wocom en stichting HSLnet verstrekt.

Het risico bij de aan Wocom verstrekte leningen met een restschuld op eind 2023 van € 1,4 miljoen is minimaal omdat het door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) gewaarborgde leningen betreft. WSW neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie (ondanks de voordelige financieringsvoorwaarden) de rente en aflossing op een door WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als WSW deze betaalverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten Rijk en gemeenten bijspringen. WSW is nog nooit aangesproken op de borg en schat het risico van de gemeenten en het Rijk in als zeer klein, of zelfs theoretisch. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) behartigt de belangen van de gemeenten richting WSW.

In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk in zowel de kernen als in het buitengebied is een aantal leningen met een totaal van € 7,0 miljoen verstrekt aan de Stichting HSLnet. De restschuld van deze leningen bedraagt eind 2023 € 5,0 miljoen.

Het beheer en onderhoud en een deel van de exploitatie van het netwerk is ondergebracht bij Simac Techniek uit Veldhoven. Simac Techniek staat tot 30 september 2027 garant voor het aflossen van het lening deel van € 4,8 miljoen tot een restschuld van € 2,5 miljoen. Ook is de exploitatie van het glasvezelnetwerk behoudend van opzet en laat de komende 20 jaar voldoende ruimte voor aflossing van de lening en betaling van de rente. De exploitatie draait probleemloos en er zijn geen signalen dat dit op korte termijn wijzigt.

De omvang van het risico wordt berekend op 10% van de garantstelling/restschulden. Ultimo 2023 is de in totale omvang van garantstellingen en restschulden € 6,8 miljoen. Het risicobedrag komt neer op € 0,7 miljoen.

3. Rampenbestrijding bij grote rampen

Een incident of ramp is moeilijk te voorspellen. Wat we wel weten is dat een heide- of bosbrand regelmatig voorkomt. In 2010 heeft er een grote heidebrand plaatsgevonden op de Strabrechtse Heide. Een deel van de kosten van de inzet van de brandweer wordt afgewenteld op de gemeente en is niet te verhalen. Deze kosten kunnen aanzienlijk zijn als zich zo'n ramp voordoet en kunnen oplopen tot € 500.000. De kans hierop is echter gering (10%). We schatten het risicobedrag daarom op € 50.000.

4. Calamiteiten informatiebeveiliging

De gemeente is een informatiebeheerder, -gebruiker en -leverancier. We verzamelen, beheren en gebruiken informatie over onze inwoners en ondernemers die van belang is voor onze wettelijke dienstverleningstaken. We zijn de beheerder van een groot aantal authentieke basisregistraties en leverancier van betrouwbare en beveiligde informatie naar andere overheden. Informatiebeheer is daarmee een van onze kerntaken geworden. Onze inwoners en ondernemers moeten er daarbij vanuit kunnen gaan dat we met die persoonlijke en vertrouwelijke informatie verantwoordelijk omgaan.

De risico's van informatiebeveiliging door bijvoorbeeld hacking, fishing of ongeautoriseerd gebruik van onze systemen of datalekken nemen toe en de mogelijke gevolgen ervan worden ernstiger. Heeze-Leende conformeert zich aan de beveiligingsmaatregelen zoals genoemd in de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Via de auditverplichting ENSIA legt de gemeente hierover verantwoording af. De afgelopen periode laat een toename van incidenten en cyberbedreigingen zien. De gevolgen van het platleggen van infrastructuur en ICT zijn groot. Het risicobedrag is gesteld op € 0,5 miljoen.

5. Ontbreken risicoreserves gemeenschappelijke regelingen (o.a. GRSA2)

Een aantal gemeenschappelijke regelingen heeft geen risicoreserve om mogelijk onverwachte financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het risicobedrag is gesteld op € 0,5 miljoen.

7. Overige risico's

Naast bovengenoemde grote risico's heeft onze gemeente te maken met andere risico's, zoals rentestijging, inflatie, bodemverontreiniging, wijzigingen in wetgeving met mogelijk financiële gevolgen, onvoorziene tegenvallers bij verbonden partijen, ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds (bijvoorbeeld als gevolg van beleidskeuzes van het nieuwe kabinet) en dergelijke. We zien dat projecten die in het verleden zijn vastgesteld soms voor meerdere jaren doorschuiven. Redenen van het uitstel zijn divers van aard en door renteontwikkelingen kan dat een budgettair effect hebben. Dit betekent dat we onze financiering tegen het licht moeten houden. We gaan dat nader onderzoeken en komen hier bij de BERAP 2024 op terug. De overige risico's hebben we niet afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd. Hiervoor wordt een jaarlijks gelijkblijvend risicobedrag aangehouden van € 200.000.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. De weerstandscapaciteit van de gemeente Heeze-Leende is als volgt opgebouwd:

Tabel 7.1.
 Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2022	Rekening 2023
Algemene reserve	3.751	4.947
Bestemmingsreserves (vrij besteedbaar)	1.516	1.541
Post onvoorzien	30	15
Rekeningresultaat voor bestemming/begrotingsruimte (positief saldo)	1.981	487
Stille reserves	0	0
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	7.278	6.990
Onbenutte belastingcapaciteit	2.497	2.606
Totaal structurele weerstandscapaciteit	2.497	2.606
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	9.775	9.596

Toelichting op de weerstandscapaciteit

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het afdekken van financiële tegenvallers. Naar verwachting bedraagt de reserve eind 2023 € 4.947.000.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden door de raad gevormd en hebben een specifieke bestemming gekregen. Indien de raad nog vrij kan besluiten over de bestemming van de reserve, dan kan dit deel worden ingezet voor de beschikbare weerstandscapaciteit.

Een aantal bestemmingsreserves is specifiek bedoeld om de kapitaallasten van aangegane investeringen af te dekken. De investering loopt en daarmee zijn de middelen niet meer vrij inzetbaar.

De ontwikkelingen op 'samen mee naar de A2' en 'Centrumplan Leende' zijn niet meer omkeerbaar. Deze geclaimde middelen nemen we daarom eveneens niet mee bij het bepalen van de her te overwegen en inzetbare middelen

Post onvoorzien

De post onvoorzien is een buffer voor onvoorziene uitgaven in een jaar.

Rekeningresultaat/begrotingsruimte

Het rekeningresultaat is vrij inzetbaar voor de raad. Als de begroting sluit met een positief saldo dan is sprake van begrotingsruimte. In onze begroting wordt deze begrotingsruimte verwerkt op de post begrotingsresultaat. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers.

Stille reserves

Als activa zijn gewaardeerd onder de opbrengstwaarde dan is sprake van een stille reserve. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is het van belang dat de activa, waarin een stille reserve besloten ligt, direct verkoopbaar zijn. Bij verkoop van deze activa ontstaan winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Gedacht kan worden aan woonhuizen die verhuurd worden, reststroken en bossen. Niet direct verkoopbare activa blijven bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing. In onze gemeente is geen actueel overzicht beschikbaar van alle aanwezige stille reserves. Het afdekken van risico's door het inzetten van stille reserves brengt mogelijk ongewenste situaties met zich mee. We tellen deze daarom niet mee in de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Als minimumbedrag voor een maatschappelijk aanvaardbare hoogte van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt het zogenaamde redelijke peil gehanteerd.

De gemeente kan haar belastingcapaciteit verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt uitgegaan van de opbrengsten die gehaald zouden kunnen worden indien de tarieven zouden worden gebaseerd op het in de Financiële verhoudingswet (artikel 12) genoemde redelijke peil. Het bedrag dat de gemeente minder ontvangt dan bij toepassing van het redelijk peil, wordt aangemerkt als de onbenutte belastingcapaciteit. Een vergelijking van de in deze begroting opgenomen belastingopbrengsten met de maximale inkomsten bij toepassing van het redelijk peil levert het volgende optionele resultaat:

Tabel 7.2

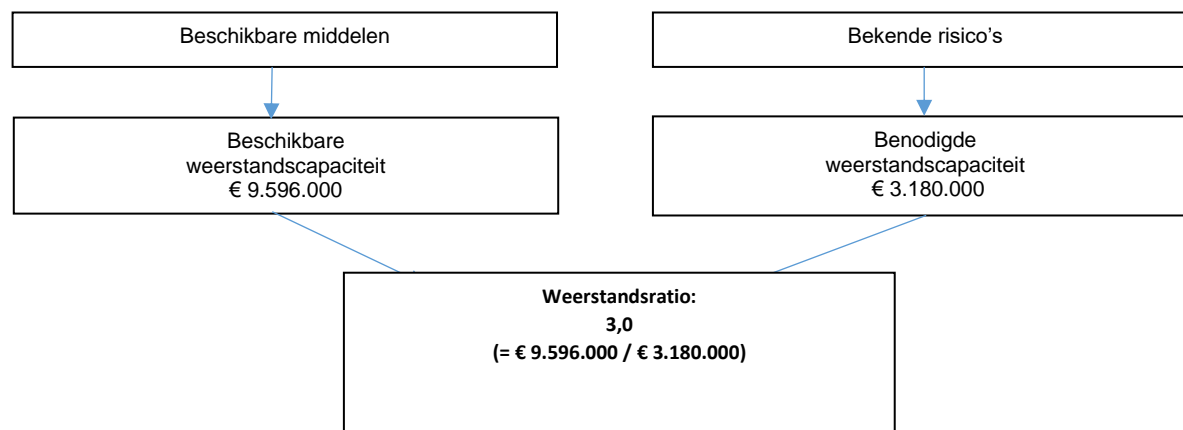
Bedragen x € 1.000

Belastingsoort	Inkomsten 2023	Maximale inkomsten	Onbenutte capaciteit
Onroerendezaakbelastingen	4.205	6.811	2.606
Afvalstoffenheffing	1.592	1.592	0
Rioolheffing	2.222	2.222	0
Totaal	8.019	10.625	2.606

* Het minimaal te hanteren tarief voor toelating tot artikel 12 bedraagt volgens de meicirculaire 2022 0,1729%.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Die ratio geeft de verhouding weer tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Door onze toezichthouder (provincie Noord-Brabant) en het Rijk zijn geen normen met betrekking tot het weerstandsvermogen vastgesteld. Wij streven in het kader van een structureel financieel gezonde organisatie naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,5. Dit staat voor een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is en wil zeggen dat de weerstandscapaciteit 1,5 keer zo groot is dan de risico's. Hierbij wordt de normeringssystematiek voor weerstandsvermogen gehanteerd, dat ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de universiteit Twente. Zij hanteren de volgende waarderings tabel ratio weerstandsvermogen.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	$x > 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < X < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen van de gemeente Heeze-Leende is groter dan 2 en daar te kwalificeren als uitstekend.

Financiële kengetallen

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van nieuwe verantwoordingsregels vanaf de begroting 2017 vijf financiële kengetallen. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Mede op basis van deze kengetallen dient de paragraaf een analyse te geven van de financiële positie van de gemeente. Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Kengetal		Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Veilige zone	Onveilige zone
1a	Netto schuldquote	15%	87%	23%	$< 130\%$	$> 130\%$
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	2%	71%	12%	$< 130\%$	$> 130\%$
2	Solvabiliteitsratio	34%	19%	30%	$> 20\%$	$< 20\%$
3	Grondexploitatie	3%	0%	1%	$< 10\%$	$> 10\%$
4	Structurele exploitatieruimte	7%	2%	0%	$> 0\%$	$< 0\%$
5	Belastingcapaciteit	105%	113%	102%	$< 100\%$	$> 100\%$

1. Netto schuldquote

Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren voor de netto schuldquote en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

De methodiek voor de berekening in de jaarrekening van het kengetal is in lijn gebracht met de methodiek van de begroting. Dit leidt tot een wijziging van de vergelijkende cijfers van boekjaar 2022.

In de jaarrekening 2023 is de netto schuldquote 23%. Ten opzichte van 2022 (15%) zijn de schulden relatief meer gestegen ten opzichte van de eigen middelen. Het verschil met de begroting wordt verklaard doordat het saldo schulden versus eigen middelen in de begroting werd ingeschat op +€ 33 miljoen. Dit is ultimo 2023 uitgekomen op + € 10 miljoen. De berekenmethodiek van de vlottende schulden heeft onze aandacht in aankomende begroting 2025. We gaan het proberen te verminderen door de investeringen qua planning zo realistisch mogelijk te begroten. In de praktijk zal de realisatie vanwege juridische procedures, tegenvallers in de aanbesteding of de uitvoering vaak wat achterblijven op de begroting, die altijd ruimte moet bieden om tijdig over het geld te beschikken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, is bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen zijn opgenomen.

In de gecorrigeerde netto schuldquote is het kengetal voor 2023 12% en voor 2022 2%. De stijging komt doordat er in 2023 relatief meer schulden zijn ten opzichte van de eigen middelen. De berekenmethodiek van de vlottende schulden heeft onze aandacht in aankomende begroting 2025. We gaan het proberen te verminderen door de investeringen qua planning zo realistisch mogelijk te begroten.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. In 2023 zitten wij nog in de veilige zone maar we zien wel een stijging ten opzichte van 2022.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

In 2023 zitten wij nog in de veilige zone en zien we een lichte stijging ten opzichte van 2022. Dit is hoger dan de begroting doordat voor de materiële vaste activa ultimo 2023 € 61 miljoen begroot is terwijl in de jaarrekening de materiële vaste activa ultimo 2023 € 44 miljoen bedraagt. Per saldo is daardoor de vlottende passiva eveneens veel lager ultimo 2023 dan begroot en heeft dit een positief effect op de solvabiliteitsratio. De berekenmethodiek van de activa en passiva heeft onze aandacht in aankomende begroting 2025. Zoals toegelicht bij de netto schuldquote reageert het kengetal op vertragingen bij investeringen. We gaan het proberen te verminderen door de investeringen qua planning zo realistisch mogelijk te begroten.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele

baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: woonlasten meerpersoonshuishouden in het betreffende jaar (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten die de belastingdruk vormen, wordt verstaan de onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten.

Zowel bij afvalstoffenheffing en rioolheffing verhalen wij 100% van de kosten. Het redelijke peil voor de OZB voor de Financiële verhoudingswet (Fvw) is voor 2023 conform de meicirculaire vastgesteld op 0,1729. Het gewogen gemiddelde bij Heeze-Leende is 0,1068. Doordat het een lager getal is, is er sprake van onbenutte belastingcapaciteit bij onroerende zaak belasting. Voor de vergelijking met het landelijke gemiddelde gebruiken we de gegevens van 'Waarstaatjegemeente.nl' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (afgekort VNG) zoals in de BBV staat aangegeven. Daaruit blijkt dat we ultimo 2023 2% boven het landelijke gemiddelde uitkomen. Dit was ultimo 2022 5%. Het begrotingspercentage 2023 kwam hoger uit door een nu achteraf veel te laag opgenomen ingeschat bedrag voor de woonlasten landelijke gemiddelde. Dit is een aandachtspunt voor het kengetal in aankomende begroting 2025.

Toelichting Belastingcapaciteit

	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	414	388	418
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	326	336	336
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	208	208	208
D. Eventuele heffingskorting	0	0	0
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	949	932	962
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	905	822	942
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	105%	113%	102%

Beoordeling kengetallen

De indicatoren en normen zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen.

De structurele exploitatieruimte en de solvabiliteit vallen op. Voor wat betreft de structurele exploitatieruimte constateren we dat het verbeteren van onze financiële positie en opbouwen van reserves afhankelijk is van incidentele meevallers. Dit biedt onvoldoende tot geen ruimte voor structurele tegenvallers. Daardoor is ook de solvabiliteit de komende jaren aandachtspunt. Dit kengetal is gevoelig voor het niveau van investeringen waarvoor geleend dient te worden en de kwetsbaarheid wordt mede veroorzaakt door het ontbreken van structurele exploitatieruimte.

Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. De indicator belastingdruk wijkt licht onvoordelig af ten opzichte van het landelijk gemiddelde met peiljaar 2023, echter dit is niet schrikbarend en al helemaal niet afgezet tegen het gemiddelde inkomen en vermogen van huishoudens in onze gemeente. Dit is niet te zien in bovenstaande tabel maar is in vergelijk met het landelijk gemiddelde te traceren naar de rioolheffing. De overige indicatoren verhouden zich goed tot de normen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Onze gemeente heeft veel openbare ruimte in beheer. In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats. Voor al die activiteiten bestaat de openbare ruimte uit de volgende kapitaalgoederen:

- Infrastructuur (wegen, riolering, civieltechnische kunstwerken);
- Voorzieningen (openbaar groen, verlichting, sportfaciliteiten e.d.);
- Gebouwen.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid ten aanzien van de verschillende kapitaalgoederen.

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (openbare ruimte en gebouwen) komt in meerdere programma's van deze begroting terug. Het vormt financieel gezien een aanzienlijk deel van de begroting en is maatschappelijk gezien van groot belang. Voor het goed functioneren van de samenleving is het noodzakelijk dat de gemeente haar eigendommen (kapitaalgoederen) in goede staat onderhoudt. De kapitaalgoederen worden onderhouden op een basisniveau. In samenwerking met betrokken partijen wordt gestreefd naar een aantrekkelijke, duurzame en groene woonomgeving.

De kapitaalgoederen worden beheerd op basis van beheerplannen. In deze beheerplannen staat aangegeven wat de doelstellingen zijn en welke activiteiten door de gemeente worden verricht.

We hebben het voornemen om onze kapitaalgoederen en bijbehorende kapitaalslasten in 2023 tegen het licht te houden. Hierbij willen we met name onderzoeken of er voldoende middelen beschikbaar zijn voor toekomstige vervangingen van onze huidige kapitaalgoederen.

Wegen

Doelstelling van het wegbeheer is het beheren en onderhouden van de gemeentelijke wegen op het gewenste kwaliteitsniveau binnen de financiële kaders.

Binnen Heeze-Leende is ruim 1,3 miljoen m² aan verharde wegen in beheer. De gemeente wil deze wegen op het afgesproken kwaliteitsniveau onderhouden. Hierbij is het uitgangspunt dat kapitaalvernietiging en onveilige situaties voorkomen dienen te worden.

Beleidskader

Beheer en beleidsplan wegen 2022-2026.

Initiatiefvoorstel over klein onderhoud wegen, fietspaden en trottoirs (kleine ergernissen).

Activiteiten 2023

Op basis van de resultaten van de weginspecties eind 2022 is een onderhoudsprogramma uitgewerkt voor 2023 en in opdracht gegeven aan de onderhoudsaannemers.

In gezamenlijkheid met belanggroepen is een definitieve onderhoudslijst met kleine ergernissen opgesteld. Deze lijst met kleine ergernissen is opgepakt en opgelost.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma voor wegen en het oplossen van kleine ergernissen wordt uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders. Voor het onderhoud van wegen is een voorziening 'onderhoud wegen' aanwezig. De jaarlijkse kosten voor gewoon onderhoud willen nogal eens fluctueren. Grote fluctuaties door jaren met hoge geplande kosten worden opgevangen door een gedeelte van de kosten te verdelen over de jaren vlak voor en of vlak na dat planjaar. Kosten voor het actualiseren van het beleidsplan zijn opgenomen in het beschikbare onderhoudsbudget.

Rehabilitaties en reconstructies vallen binnen de noemer wegbeheer maar vallen buiten het groot onderhoudsprogramma wegen. Voor rehabilitatie, vernieuwen van verhardingen met hetzelfde materiaal en in dezelfde omvang, is jaarlijks een budget van €400.000 beschikbaar. Hiervoor zijn in 2023 een deel van de Averbodeweg en Kerkedijk vervangen.

In programma 2 zijn de begrotingsposten opgenomen voor het onderhoud van de buitenruimte. In dit programma worden de financiële kaders aangegeven. Dit geld wordt gebruikt om de wegen, fiets- en voetpaden in stand te houden en indien nodig compleet vervangen.

Civiele kunstwerken

De gemeente Heeze-Leende heeft 35 civiele kunstwerken in beheer. De gemeente heeft de wettelijke taak om de openbare ruimte in een veilige en bruikbare staat te houden. Civiele kunstwerken zijn belangrijke onderdelen van de openbare ruimte. Zij maken het mogelijk dat barrières zoals watergangen, treinsporen en drukke wegen veilig en eenvoudig gepasseerd kunnen worden. De gemeente wil het areaal van de infrastructurele kunstwerken in goede en veilige staat brengen en behouden.

Beleidskader

Beheer en beleidsplan civiele kunstwerken 2023-2027.

Activiteiten 2023

In 2023 is op basis van het geldende beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken onderhoud uitgevoerd aan de bestaande civiele kunstwerken (bruggen). In 2023 stonden geen vervangingen op het programma. Wel is vooruitlopend op het verharderen van de Kloosterlaan en het openstellen voor alle verkeer daarvan de brug over het Sterksels Kanaal vervangen.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma civiele kunstwerken is uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.

Openbare verlichting

In de gemeente staan ruim 4.500 lichtmasten met armaturen. De gemeente wil haar openbare verlichting op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze beheren en onderhouden. We verlichten alleen daar waar het moet zonder dat de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid in gevaar komt.

Beleidskader

Beleidsplan Openbaar verlichting 2017–2021.

Activiteiten 2023

Op basis van het "Beleidsplan openbare verlichting" is een uitvoeringsprogramma opgesteld en uitgevoerd. De volgorde van werken is vooral bepaald door de leeftijd van de lichtmasten en armaturen. We verlichten alleen daar waar het moet zonder dat de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid in gevaar komt. In 2023 is het nieuwe verlichtingsplan opgesteld wat in 2024 ter vaststelling aan de raad wordt voorgelegd.

Financiering en kosten

Voor de openbare verlichting is geen reserve of voorziening aanwezig. De kosten worden geactiveerd.

Riolering / Water (PSW)

De kapitaalgoederen die onder riolering vallen hebben allen tot doel een bijdrage te leveren aan een doelmatige inzameling en transport van afvalwater dat geproduceerd is binnen de gemeente. Ook dient het riool zo min mogelijk overlast voor de omgeving te veroorzaken en ongewenste emissies naar oppervlaktewater, bodem en grondwater zoveel mogelijk voorkomen.

Beleidskader

Programma Stedelijk Water 2023-2027 (PSW)
(voorheen vGRP).

Activiteiten 2023

In de planperiode van het VGRP is in 2020 gestart met het project Oostrikkerdijk in Leende. Het project bestaat uit het vervangen van de riolering en de reconstructie van de wegen. Regenwater wordt gescheiden afgevoerd naar een te realiseren buffer nabij de Groote Aa. Dit project is in 2023 opgeleverd.

In de Averbodeweg in Sterksel is een start gemaakt het gemengd riool te vervangen door een gescheiden rioolstelsel. Een regenwaterriool wordt gerealiseerd met een aansluiting op het Sterksels Kanaal.

In de straten Ginderover-Somerenseweg in Heeze wordt het gemengd riool vervangen door een gescheiden rioolstelsel. Het regenwaterriool wordt aangesloten op een sloot in het buitengebied. In 2023 is een start gemaakt met het opstellen van een rioolontwerp.

In de samenwerking Waterportaal Zuidoost Brabant nemen we een gezamenlijk pakket maatregelen onder de naam Kallisto. Hiermee gaan we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW).

In 2023 is een nieuwe stimuleringsregeling voor het afkoppelen van regenwater en groene daken vastgesteld om bewoners te stimuleren maatregelen te treffen.

Financiering en kosten

De werkzaamheden aan het rioleringsstelsel vinden budgetneutraal plaats. Dit houdt in dat de kosten van de riolering via een riooltarief aan de burgers in rekening worden gebracht. Deze berekening vindt in het Programma Stedelijk Water plaats.

Openbaar groen

Aan de hand van een beeldbestek wordt de gewenste kwaliteit van het groenonderhoud uitgevoerd. Gewerkt wordt aan het behouden, versterken en optimaliseren van de gemeentelijke boomstructuren.

Beleidskaders

Groenstructuurplan 2022.

Bomenvisie 2017-2030.

Uitwerkingsplan bomen 2019-2030.

Activiteiten 2023

Ergonbedrijven en de eigen buitendienst hebben openbaar groenonderhoud uitgevoerd aan de hand van een beeldbestek (waarin de gewenste kwaliteit is omschreven). Doorlopend heeft het voorgenomen onderhoud voldaan aan de gestelde kwaliteitsnormen. Steekproefsgewijs is hierop gecontroleerd.

- Uitvoeren maatregelen snoeiwerkzaamheden bomen.
- Uitvoeren maaiwerkzaamheden ten behoeve van onderhoud bermen.
- Uitvoeren maatregelen op basis van het 'Uitwerkingsplan bomen'.

Financiering en kosten

De kosten voor het groenonderhoud, snoeiwerkzaamheden, onderhoud bermen en uitwerkingsplan bomen zijn binnen de reguliere budgetten van de begroting uitgevoerd.

In programma 2 zijn de begrotingsposten opgenomen voor het onderhoud van de buitenruimte. In dit programma worden de financiële kaders aangegeven. Dit geld wordt gebruikt om het openbaar groen in stand te houden en bij uitval of 'versleten' groen kleine locaties opnieuw in te planten.

Bos en natuurterreinen

De 'Bos-nota' geeft uiting aan geïntegreerd bosbeheer, waarbij de functies natuur, recreatie en houtproductie moeten leiden tot een gevarieerder beeld. Geïntegreerd bosbeheer gaat zo veel mogelijk uit van natuurlijke processen, waarbij bijvoorbeeld grootschalige ingrepen zoals kaalkap en her-plant worden vermeden.

Beleidskader

Bos-nota 2003-2013.

Aanbevelingen en functieaccenten Beheerperiode 2015-2025.

Activiteiten 2023

Aan de hand van het opgestelde werkplan zijn de nodige beheer- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd vanuit het 'Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)'. Daarnaast zijn de herstelmaatregelen uitgevoerd in het Natura 2000-gebied 'Het Meerven' te Heeze.

In 2023 is aan de hand van een opgestelde startnotitie een conceptnota bos- en natuurterreinen opgesteld.

Financiering en kosten

Een deel van de kosten van onderhoud van bos en natuurterreinen zijn opgenomen in de reguliere budgetten van de begroting. Verder is het streven van de gemeente er op gericht op een kostendekkend beheer op basis van de jaarlijkse SNL subsidie. Verder moet er gekeken worden om mogelijke inkomsten te genereren op basis van beheer gericht op natuurontwikkeling. De herstelmaatregelen worden betaald uit een beschikbaar gesteld provinciale PAS subsidie (Programma Aanpak Stikstof).

Speelterreinen

In samenspraak met de buurtbewoners wil de gemeente veilige speelplekken creëren en behouden.

Beleidskader

'Nota Spelen in Heeze-Leende'.

Activiteiten 2023

De twee inspecties en de daaruit voortvloeiende herstel- of vervangingswerkzaamheden zijn uitgevoerd en verwerkt in het logboek. De ondergronden zijn gereinigd en aangevuld. In samenspraak met de buurt zijn er twee toestellen vervangen in de Steenakker in Leende.

Financiering en kosten

De onderhoudskosten van de speelplekken zijn opgenomen binnen de reguliere budgetten van de begroting.

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente bezit en beheert gemeentelijke gebouwen voor een aantal verschillende functies. Het gemeentehuis en de gemeentewerf zijn werklocaties. De Pompenmaker en de gymzalen zijn er voor bewegingsonderwijs en de breedtesport. De dorpshuizen faciliteren ontmoetingen in de breedste zin.

De gemeente wil deze gemeentelijke panden en objecten in de vastgestelde staat van onderhoud brengen en houden, binnen de financiële kaders.

Beleidskader

Meerjarige onderhoudsplannen en bijbehorend investeringsprogramma.

Activiteiten 2023

In 2023 hebben wij twee gemeentelijke gebouwen verduurzaamd, gelijktijdig met het uitvoeren van het groot onderhoud van de twee panden. Het betreft sportcentrum de Pompenmaker en het gemeentehuis. Deze gebouwen hebben qua energie gebruik de grootste impact op de reductie van CO₂. Met het stichtingsbestuur van Valentijn zijn wij het voorbereidingstraject verduurzamen en optimaliseren van dorps huis Valentijn gestart. De uitvoering hiervan start in 2024.

Daarnaast wordt aan diverse gebouwen planmatig, contract- en dagelijks onderhoud uitgevoerd om deze gebouwen op het gewenste kwaliteitsniveau te houden.

Financiën

Voor de financiering van het onderhoud is de 'voorziening gemeentelijke accommodaties' ingericht. Het doel van de voorziening is om de fluctuerende kosten door de jaren heen te egaliseren en een vaste storting in de begroting op te nemen. Voor dagelijks- en contractonderhoud zijn bedragen in de exploitatiebegroting opgenomen.

In programma 1 en 3 zijn de begrotingsposten opgenomen voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In dit programma worden de financiële kaders aangegeven. Dit budget wordt gebruikt om de gebouwen in stand te houden op net niveau dat is vastgesteld volgens de norm NEN2767. Dat is over het algemeen niveau 3. De kaders daar voor zijn helder en eenduidig. Er wordt gestreefd om de uitgaven binnen het beschikbare budget te houden.

Paragraaf financiering

Algemeen

In de Financiële verordening Heeze-Leende 2023 is opgenomen dat wij jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf Financiering verslag doen van de wijze waarop wij de treasury-activiteiten uitvoeren. Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet
- de renterisiconorm
- de rentekosten en renteopbrengsten van de financieringsfunctie
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het verschuldigde rentepercentage
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het verschuldigde rentepercentage
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte
- de rentevisie

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken en daarmee het sturen, beheersen en controleren van de treasury-functie.

In deze paragraaf geven wij verder inzicht in het financieringsbeleid. De belangrijkste taak van de treasury-functie is zorgen voor voldoende financiële middelen om de gemeentelijke taken naar behoren uit te kunnen oefenen. Daarbij worden de kosten zo laag mogelijk gehouden en risico's gemeden (beperkt). De treasury-functie is onderhevig aan de regelgeving zoals die is vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasury-statuuat van de gemeente Heeze-Leende. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van de liquiditeiten van de gemeente op korte en lange termijn.

Rente- en financieringsbeleid

De rentetarieven waren historisch laag maar zijn in de loop van het jaar aan het stijgen. De ontwikkelingen rond het rentebeleid houden we scherp in de gaten omdat de hoogte van de rente bepaalt of we kortlopend of langlopend geld aantrekken, indien het aantrekken van geld noodzakelijk is. Om renterisico's te beperken zijn de kasgeldlimiet en de renterisiconorm ingevoerd. In deze paragraaf gaan we nader in op deze normen.

Naast deze normen wordt er ook gekeken naar de omvang van de rentedruk van de schulden van de gemeente door dit uit te drukken in de netto schuldquote: de netto schuld als aandeel van de exploitatie. Conform BBV is een toelichting op deze netto schuldquote opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren betekent dat een gemeente haar overtollige middelen belegt in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijven gemeenten aangewezen op het bankwezen. Daarom is schatkistbankieren beperkt tot schatkistbeleggen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit betekent dat de korte schuld voor gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mag bedragen. De korte schuld bestaat uit de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente typische looptijd korter dan één jaar en de schuld in rekening-courant. De contante gelden in kas, tegoeden in rekening-courant en overige uitstaande gelden met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden in mindering gebracht. Uitgaande van een begrotingstotaal (totaal lasten 2023 excl. dotaties aan reserves) van € 38.734.000 bedraagt de kasgeldlimiet in 2023 € 3.292.390. Het kasgeldlimiet is in 2023 niet overschreden geweest.

Tabel 9.0

Bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet 2023		3.292
Netto vlottende schuld		
		Ruimte onder kasgeldlimiet
1e kwartaal	-823	4.115
2e kwartaal	-115	3.407
3e kwartaal	-827	4.119
4e kwartaal	803	2.489

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De leningenportefeuille moet gelijkmatig over de jaren vervallen. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal van de primaire begroting bedraagt € 38.734.000 waarvan is de norm 20% dat is € 7.746.800. Het werkelijke aflossingsbedrag bedroeg voor 2023 € 1.960.376 dat is onder de norm.

	Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023	Rekening 2023
Renteherzieningen	-	-	-	-
Aflossingen	2.010	1.960	1.960	1.960
Renterisico	2.010	1.960	1.960	1.960
Begrotingstotaal (totaal lasten)	35.723	38.734	42.332	42.332
Percentage regeling	0,20	0,20	0,20	0,20
Renterisiconorm	7.145	7.747	8.466	8.466
Ruimte onder renterisiconorm	5.135	5.787	6.506	6.506
Overschrijding renterisiconorm	-	-	-	-

Renteberekening

Rente is een onderdeel van de kostprijs van een product. Vandaar dat rentelasten toegerekend worden aan producten. Het rentebedrag dat wordt toegerekend aan een investering is de uitkomst van de som: boekwaarde x rekenrente. De hoofdregel is dat er geen rente tijdens vervaardiging van een actief wordt geactiveerd (dus geen opname in de kostprijs). Pas vanaf het moment van ingebruikname van een investering worden rentelasten toegerekend aan het product waarvoor het actief wordt gebruikt.

In het volgende overzicht geven wij inzicht in de rentelasten over 2023 en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden (exploitatie) wordt toegerekend. De werkelijk aan taakveld toe te rekenen rente wijkt meer dan 25% af van de 1,1% berekende rente in begroting 2023. Volgens BBV hebben wij de aan taakveld toe te rekenen rente aangepast naar 0,64%.

Tabel 9.1

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		585
Externe rentebaten	-	272
Totaal door te berekenen externe rente		313
Rente toe te rekenen aan grondexploitaties	-	-21
Rente projectfinanciering toe te rekenen aan betreffende taakveld	-	261
Rentebaten van doorverstrekte leningen indien daar projectfinanciering voor is aangetrokken	+	107

Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		180
Rente over eigen vermogen	+	0
Rente over voorzieningen	+	0
Aan taakvelden toe te rekenen rente (0,64%)		180
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag: 0,64%)	-	193
Renteresultaat op het taakveld treasury	-	13

We berekenen over de reserves en voorzieningen geen rente. Er is projectfinanciering aangetrokken voor:

- Leningen die zijn verstrekt aan Wocom (woningbouw);
- Leningen die zijn verstrekt aan Stichting HSL-net (glasvezelnetwerk);
- Het Centrumplan Leende.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie is het EMU-saldo een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Het EMU-saldo is het verschil van inkomsten en uitgaven van de overheid. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het stelsel van baten en lasten dat decentrale overheden hanteren. Investerings en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomst bij toepassing van het stelsel van baten en lasten, maar tellen wel door in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Gemeenten moeten in hun begroting een berekening opnemen van het EMU-saldo.

Tabel 9.2

Bedragen x € 1.000

		Begroting 2023	Rekening 2023
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-294	423
Mutatie (im)materiële vaste activa	-	6.725	2.992
Mutatie voorzieningen	+	441	-323
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	0	789
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	0	0
Berekend EMU-saldo		-5.990	-3.681

Met betrekking tot de mutatie voorziening is er met de begroting 2023 een te verwachten dotatie van 441k opgenomen. Met de realisatie 2023 zijn er echter meer onttrekkingen geweest wat leidt tot een verschil van 764k. Dit verschil is onder andere ontstaan door de vrijval van de voorziening renovatie hockeyveld, parkeerfonds, hagelstorm, molen St. Victor welke tijdens het maken van de begroting nog niet bekend waren.

Paragraaf bedrijfsvoering

In deze paragraaf geven we inzicht in de ontwikkelingen van de gemeentelijke organisatie. Veranderingen in het primaire proces van de gemeente vragen om aanpassingen in de bedrijfsvoering. Beiden komen aan bod in deze paragraaf.

Algemeen

Organisatieontwikkeling

Om voorbereid te zijn op de toekomst lag de focus in 2023 op de tot standkoming van de ambtelijke visie, formatie uitbreiding, strategische personeelsplanning en de arbeidsmarkt. Dit om het strategisch vermogen in de organisatie te vergroten en gericht focus te krijgen in de organisatie. In 2023 zijn daarin stappen gezet en resultaten behaald die worden geduid in deze paragraaf.

Ambtelijke visie en missie vastgesteld

In maart en april zijn er een tweetal sessies geweest met medewerkers om in gesprek te gaan over de ambtelijke visie. Dat heeft geresulteerd in een aantal tekeningen die de ambtelijke visie weergaven. Deze zijn gecombineerd waarbij de ambtelijke visie en missie tot stand gekomen zijn in tekst en visualisatie. Eind 2023 is dit vastgesteld in het managementteam. “Natuurlijk samen, verbonden en klaar voor de toekomst” is de treffende woordkeuze die de visie van onze ambtelijke organisatie weergeeft.

Formatie uitbreiding

In 2023 is er 9,4 FTE uitbreiding gevraagd als eerste doorkijk om de bestuurlijke ambities van het raadsprogramma, de bestuurlijke visie en de omgevingsvisie te realiseren. Er zijn vacatures geplaatst om de nieuwe formatie in te vullen. Grotendeels is dit gelukt. Dit heeft geresulteerd in een aantal resultaten die zijn weergegeven in deze jaarrekening. Zo zijn op het gebied van wonen en transitie landelijk gebied eerste stappen gezet die beoogd waren met het doel voor de formatie uitbreiding.

Strategische personeelsplanning (SPP)

Met SPP wordt geanticipeerd op ontwikkelingen die impact hebben op de ambtelijke organisatie en daarmee op de medewerkers. Het helpt ons tijdig te richten en bij te sturen op de organisatie. Dat geeft namelijk inzicht en richting in wat te doen om toekomstbestendig te zijn en blijven. Ook helpt het om de bestuurlijke ambities te vertalen naar benodigd potentieel nu en in de toekomst. In 2023 zijn er meerdere sessies geweest. Begin 2023 is een sessie geweest waarin de interne en externe ontwikkelingen in beeld zijn gebracht. Aansluitend volgde de sessie met de analyse voor het toekomstig gewenste personeelsbestand, zowel kwalitatief en kwantitatief. Dit om te komen tot een gezamenlijk toekomstbeeld waarin kwaliteiten voor de toekomst zijn vastgesteld. Deze zijn ook verwerkt in de ambtelijke visie. In het tweede kwartaal van 2023 is er een potentieel analyse opgesteld. Dit om een vergelijking te maken tussen huidig en toekomstig personeelsbestand om strategisch vast te kunnen stellen wat de kansen en knelpunten zijn op personeelsvlak om de ambities te realiseren. Zodoende heeft elke medewerker in de organisatie een toekomstgesprek gehad om dat inzicht te krijgen op de kwaliteiten van de toekomst en het ontwikkelpotentieel. Na de toekomstgesprekken met de medewerker is de analyse van de afdeling tot stand gekomen. Per afdeling is inzichtelijk gemaakt wat de GAP kwalitatief en kwantitatief is. Dat resulteerde in een top 3 personele speerpunten. Vanuit de analyses per afdeling is vervolgens een analyse voor de organisatie in beeld gekomen. Er zijn 3 speerpunten benoemd voor de organisatie waar de komende periode mee aan de slag gegaan wordt. De speerpunten zijn als volgt:

- Hoe word en blijf je een aantrekkelijke werkgever voor zowel de huidige als de nieuwe medewerkers?
- Hoe kunnen we kennis van medewerkers borgen in de organisatie zodat we minimaal afhankelijk kunnen zijn van personele ontwikkelingen?
- Hoe zorgen we samen voor ruimte voor nieuwe/externe ontwikkelingen en persoonlijke ontwikkelingen?

Personeel

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van de salarissen en de inhuur van tijdelijke personeel (excl. vergoeding voor raadsleden). Tevens is aangegeven hoe de personeelslasten zijn verdeeld over de programma's.

Tabel 10.0

Bedragen x € 1.000

Verdeling naar kostensoort		Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting - rekening
Salarissen		6.138	8.176	6.663	1.513
Inhuur		805	449	1.518	-1.069
Totaal		6.943	8.625	8.181	444
Verdeling naar programma:					
	Totaal				
1	Dienstverlening en bestuur	2.198	2.553	2.493	60
2	Wonen, bedrijven en recreëren	3.030	4.074	3.618	456
3	Samen leven en participeren	1.715	1.999	2.070	-71
Totaal		6.943	8.626	8.181	445

In de tabel is zichtbaar dat er meer inhuur is geweest dan begroot in 2023. Dat komt omdat ook in 2023 het moeilijk blijft om vacatures in te vullen met vaste medewerkers, zelfs inhuur is op sommige beleidsterreinen complex.

Ontwikkelingen GRSA2

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2 gemeenten (GRSA2) van de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard. De dienstverlening van de GRSA2 heeft tot doel om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op

het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatiemanagement, juridische zaken, inkoop, facilitaire zaken en bestuurs- en managementondersteuning. Daarnaast verzorgt de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op het gebied van werk en inkomen voor de deelnemende gemeenten. De takenbundeling op bedrijfsvoering moet voor de gemeente leiden tot meer kwaliteit, borging van de continuïteit, verminderde kwetsbaarheid, een versterking van de dienstverlening én het behalen van efficiencyvoordelen op de bedrijfsvoeringstaken.

Wat heeft de GRSA2 gedaan in 2023

Hybride werken

In de praktijk zien we dat de hybride manier van werken – na Corona – is blijven bestaan. Ook de risico's rondom cybersecurity nemen toe. Dit samen vereist meer aandacht voor onder andere informatieveiligheid en mobile device management.

Rechtmatigheid inregelen in interne wetgeving

Met ingang van 2023 geeft de accountant geen rechtmatigheidsverklaring meer af, maar verstrekt het college een rechtmatigheidsverantwoording aan de raad. Deze (ingrijpende) wijziging heeft extra capaciteit gevergd van de organisatie en het interne controleteam in het bijzonder. Voor de aangesloten gemeenten (en de A2-organisatie zelf) zijn nieuwe financiële en controleverordeningen opgesteld, die aansluiten op deze wijziging. Ook is een (geheel vernieuwd) interne controleplan vormgegeven én is aandacht geschonken aan het verder vervolmaken van het (fraude)risicomanagement.

Nadere toelichting financiële rechtmatigheid

In deze paragraaf is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de Commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. Tevens heeft het college van burgemeester en wethouders ook beschreven welke actie zij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op drie criteria: begrotingscriterium, voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

In de rechtmatigheidsverantwoording worden de volgende afwijkingen verantwoord:

Geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen (bedragen x € 1.000)				
Begrotingscriterium	Gesaldeerde onrechtmatige afwijking	Uitgedrukt in absolute afwijking	Passend binnen vastgesteld beleid	Saldo toe te lichten onrechtmatig heden
1 Overschrijdingen lasten programma's	-744	1.282	1.282	0
1.1 Dienstverlening en bestuur	-985	985	985	0
1.2 Wonen, bedrijven en recreëren	269	269	269	0
1.3 Samen leven en participeren	-28	28	28	0
2 Overschrijdingen investeringsbudgetten (kredieten)	1.025	1.025	1.025	0
3 Nog niet door de raad geautoriseerde reservemutaties (via melding, wijziging of vaststelling van verantwoording)	-1.047	1.047	1.047	0
3.1 Dienstverlening en bestuur	-450	450	450	0
3.2 Wonen, bedrijven en recreëren	-503	503	503	0
3.3 Samen leven en participeren	-94	94	94	0
4 Hogere baten dan begroot die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld.	2.721	3.025	3.025	0
4.1 Dienstverlening en bestuur	1.370	1370	1.370	0
4.2 Wonen, bedrijven en recreëren	1.503	1503	1.503	0
4.3 Samen leven en participeren	-152	152	152	0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	1.955	6.379	6.379	0
Voorwaardencriterium				
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	0	0	0	0
Overig: geen bevindingen	0	0	0	0
Totaal onrechtmatigheden voorwaardencriterium	0	0	0	0
Misbruik en oneigenlijk gebruikcriterium				
Geen bevindingen	0	0	0	0
Totaal onrechtmatigheden misbruik en oneigenlijk gebruik	0	0	0	0
Totaal van onrechtmatigheden	1.955	6.379	6.379	0

Het totaal aan afwijkingen, fouten en onduidelijkheden ten aanzien van het begrotings-, voorwaarden- en misbruik en oneigenlijk criterium komt niet boven de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens van +/- € 439.130 (1% van de totale lasten en dotaties reserves) uit en hoeft daardoor niet te worden verantwoord.

Individuele rechtmatigheidsfouten en individuele onduidelijkheden worden toegelicht in de afwijkingenanalyse, voor zover deze boven de rapportagegrens van € 10.000 liggen en toelichting behoeven, zoals is opgenomen in de financiële verordening.

Verder geldt het Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) beleid als toetsingskader voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium is een criterium van rechtmatigheid dat betrekking heeft op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting van exploitatie en investeringskredieten en de hiermee samenhangende programma's, waarbinnen de financiële beheer handelingen tot stand moeten zijn gekomen. In de financiële verordening is als uitgangspunt vastgesteld dat iedere overschrijding van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Een overschrijding wordt als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
- De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.
- Wanneer de kosten tijdig aan de raad zijn gemeld – zelfs in het geval dat deze niet tot een begrotingswijziging hebben geleid.

Wat tijdig is, wordt bepaald door de interne afspraken tussen gemeenteraad en het college van B&W over het rapporteren van afwijkingen en het aanpassen van de begroting. Diverse gemeenten hebben afgesproken dat afwijkingen in december nog in de gemeenteraad moeten worden behandeld en vastgesteld. Andere gemeenten hebben afgesproken dat het tijdig is als deze afwijkingen bij de jaarrekening worden gemeld en toegelicht. De interne afspraken bepalen wat tijdig is en niet tijdig is.

Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

De begroting van gemeente Heeze-Leende kent drie programma's en de begrote baten en lasten zijn vastgesteld op deze programma's. Binnen elk programma zijn meerdere programmaonderdelen en een afwijking op programmaniveau is dan ook een saldo van meerdere programmaonderdelen en van baten en lasten. Het is daarom onvermijdelijk dat de optelling van individuele afwijkingen leidt tot een hoger totaal aan afwijkingen dan het saldo op het programma. De tabel laat zien dat er in totaal +/- € 321.000 aan afwijkingen bij de lasten zijn opgetreden die aan het begrotingscriterium moeten worden getoetst. Al deze afwijkingen passen binnen vastgesteld beleid.

Ondanks dat er op totaalniveau bij de investeringsbudgetten (kredieten) geen sprake is van een overschrijding zijn er wel individuele overschrijdingen ten bedrage van +/- € 1.061.000. Bij de reserves zijn nog niet door de raad geautoriseerde reservemutaties. Deze bedragen per saldo +/- € 1.047.000. Ook deze afwijkingen passen binnen vastgesteld beleid. Daarom vereist geen enkele afwijking binnen deze verantwoording ten aanzien van het begrotingscriterium een nadere toelichting als onrechtmatigheid. De volgende toelichting bij de vermelde bedragen dienen dan ook hooguit ter onderbouwing van deze conclusies.

Overschrijdingen op een selectie van de lasten met meer dan € 100.000 bij de programma's

Bedragen x € 1.000

Overschrijdingen lasten > € 100.000	S/I	Afwijking lasten
1.1 Bestuur		
<i>Dotatie voorziening</i> Pensioenen wethouders		
1.5 Algemene dekkingsmiddelen		
<i>Kapitaallasten</i> Aanpassing rekenrente –195K, ontvangen rente inkomsten m.b.t. schatkistbankieren en startersleningen 187K, en rente m.b.t. nieuwe geldlening -81K	I	-300
1.6 Overhead		
<i>Bedrijfsvoering GRSA2</i> Er is in 2023 een lager bedrag begroot dan dat wij uiteindelijk gefactureerd hebben gekregen vanuit de GRSA2. Het verschil zit hem voornamelijk in de duurdere inhuur HR consulent, inhuur fin. adviseur, inhuur m.b.t. de omgevingswet en de advieskosten voor fiscale vraagstukken.	I	-245
1.7 Overige baten en lasten		
<i>Algemene baten en lasten</i> WKR 77K (zie 1.1), suppletie BCF 2022 –57K, omzetbelasting 2022 77K, storting bovenwettelijk verlof 39K, storting voorziening RVU 39K en opheffen voorzieningen hagelschade -81K zijn gezamenlijk de posten die hier de grootste afwijkingen veroorzaken.	I	-241
2.1 Wonen en bouwen		
<i>De Bulders NIET ZIJNDE grondtransacties</i> Binnen de exploitatie van De Bulders is 142K aan inkomsten geraamd als vergoeding voor ingezet personeel. Als gevolg van het vervangen van een interne directeur Bulders door een externe zijn inhuurkosten gemaakt.	I	-123
<i>Wegen, straten en pleinen</i> Er zijn diverse oorzaken die de afwijkingen veroorzaken; openstaande vacatures ingevuld door inhuur adviesbureaus 37K, gladheidsbestrijding –79K en minder kapitaallasten i.v.m. achterlopen investeringen en aanpassing rekenrente 55K.	I	-245
2.4 Milieu		

Milieubeheer	I	-153
De hogere lasten in 2023 zijn veroorzaakt door ingeleend personeel wat niet is begroot.		
2.5 Afval		
Afvalinzameling en -verwerking	I	-178
Eenmalig meerkosten door inhuur van een bureau voor juridische ondersteuning i.v.m. de verplichte ontmanteling van de bestaande juridische constructie met een private partner en de opbouw van een robuuste organisatie Blink. Daarnaast zijn de (directe) inzamelkosten gestegen door aanpassing van de loonkosten (Cao).		
3.3 Maatschappelijke ondersteuning		
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	I	-334
Hogere personele lasten (doorberekening salarissen Sociaal Domein) en ingehuurd personeel hebben er voor gezorgd dat er hier sprake is van een overschrijding in 2023.		
3.5 Participatie		
Opvang vluchtelingen (Oekraïne crisis)	I	-253
Bij de bestuursrapportage 2023 is -714K begroot als ontvangsten Rijk. Dit betreft een samengesteld bedrag. Enerzijds zijn dit de ontvangsten uit 2022 m.b.t. opvang Oekraïners die zijn ontvangen en geboekt in 2023 (-305K). Anderzijds bestaat de -714K uit het te verwachten bedrag wat de gemeente HL ontvangt voor de opvang in 2023. Dit bedrag ontvangt de gemeente pas in de loop van 2024. Hierdoor is er nu nog sprake van een nadeel per saldo van 361K t.o.v. de aangepaste begroting n.a.v. de bestuursrapportage 2023.		
Bijzondere bijstand/minimavoorzieningen	I	-676
De hogere kosten worden veroorzaakt door het beroep op energietoeslag 2022 en 2023. De baten die hier tegenover staan vanuit het Rijk zijn elders in de jaarrekening opgenomen als onderdeel van de Algemene Uitkering van het Rijk. Daarnaast is een hoger beroep gedaan op leenbijstand. Deze wordt terugbetaald en leidt tot hogere baten. Daarnaast is een tegemoetkoming vanuit het rijk ontvangen voor activiteiten in het kader van bestrijding van kinderarmoede.		

Overschrijdingen bij de kredieten met meer dan € 10.000

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Realisatie t/m 2023	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting
Herinrichting raadszaal	85	133	-48	Afsluiten	Is afgerond
Weiland de Hendse Driessen	0	256	-256	Afsluiten	Grond is als strategische grond als actief opgenomen (administratieve verwerking) zie bestuursrapportage 2023
Grond Politiepost Leende 2021	0	588	-588	Handhaven	Realisatie 2024
Vorbereidingskrediet Kloosterlaan 2022	50	170	-120	Handhaven	Het gaat hier niet alleen om de voorbereiding, maar ook om de uitvoering van een deel van de realisatie. De brug is vervangen en ten laste van dit krediet totaal € 1.120.000
Centrumontw. Heeze 2023 t/m 2024	0	13	-13	Handhaven	Realisatie 2024/2026

-1.025

Voor bovenstaande posten zijn raadsbesluiten geweest aangaande Politiepost Leende en Weiland de Hendse Driessen waarbij kredieten ten bedrage van € 2,3 miljoen respectievelijk € 0,75 mln zijn geaccordeerd door de raad waardoor de raad tijdig geïnformeerd was.

Maatregelen baten en lasten

Om de afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde en geautoriseerde begroting te beperken, kennen we gedurende het jaar verschillende momenten waarop de uitputting van de beschikbare budgetten wordt gemonitord en

geanalyseerd. Dit doet gemeente Heeze-Leende al enige jaren op deze wijze en dit heeft ook in de afgelopen jaren tot geen materiële onrechtmatigheid geleid.

Binnen de P&C-cyclus van gemeente Heeze-Leende gebruiken we op een tweetal momenten financiële bestuurlijke rapportages. De verwachte uitputting wordt eerst bepaald aan de hand van de uitputting over de eerste vijf maanden van het jaar. Een tweede moment is bij het opstellen van de tweede bestuurlijke rapportage, waarbij die analyse van de verwachte jaarprognose wordt bepaald op basis van de uitputting van ruwweg de eerste acht maanden van het jaar. Voor beide rapportages worden budgetgesprekken georganiseerd met een financiële medewerker, de budgetbeheerder en budgethouder. Bij het opstellen van de jaarrekening vindt de laatste toetsing plaats. De budgethouders kunnen nog niet zelfstandig gedurende het jaar op elk moment real-time informatie uit het financieel systeem halen.

Door nauwkeurige prognoses op te nemen voor de (neutrale) openeinderegelingen met betrekking tot te reserveren overschotten, kan het totaal aan afwijkingen wat verantwoord moet worden verder verkleind worden.

Voor inkopen en aanbestedingstrajecten wordt gebruik gemaakt van Bizob, Deze organisatie draagt zorg voor het toepassen van de juiste wijze van contractering en procedures. Daarnaast is een deel van de bedrijfsvoering ondergebracht bij A2-Samenwerking en valt de inkoop en aanbesteding van Financiën, Control, P&O, Communicatie, Juridische Zaken, Informatiemanagement en Inkoop binnen deze gemeenschappelijke regeling.

Maatregelen kredieten

Bij meerjarige investeringsbudgetten maken de raad en het college burgemeester en wethouders afspraken over de wijze waarop de jaarschijven binnen een meerjarig investeringsbudget zijn opgebouwd. Dit komt tot uiting in de P&C-producten. Zolang aannemelijk is dat het totaal van de uitgaven binnen een investeringsbudget blijft, levert een overschrijding van de jaarschijf geen onrechtmatigheid op, tenzij anders door de raad besloten.

Om het voorspellend karakter van benodigde schulden te verhogen, is gemeente Heeze-Leende voor begroting 2025 een liquiditeitsbegroting en een herijking van het investeringsplan aan het maken.

Maatregelen reserves

Mutaties in de reserves die niet door een, voor 31 december van het verslagjaar, genomen besluit van de raad zijn gedekt, zijn in strijd met de Gemeentewet. Deze mutaties zijn dan opgenomen en toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. Door het voorleggen en vaststellen van deze jaarrekening worden deze rechtmatig. Bij vaststelling van de jaarrekening 2023 en de daarin opgenomen resultaatbestemming stemt de raad op grond van een geactualiseerde uitvoeringsplanning in met het overhevelen van de niet aangewende middelen als gevolg van nog niet uitgevoerde activiteiten naar het nieuwe begrotingsjaar. Dit maakt ook de budgetoverheveling bij vaststelling van de jaarrekening 2023 rechtmatig.

Voorwaardencriterium

Dit criterium heeft betrekking op het naleven van de externe wetgeving en interne, door de raad besloten wetgeving. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar de naleving van de aanbestedingswet en aanbesteding- en inkoopbeleid. Vanuit het management wordt de naleving hiervan gemonitord. Met verbijzonderde interne controles sluiten we aan bij de goedkeurings- en rapporteringstoleranties die de accountant hanteert. In samenspraak met de accountant hebben we de omvang van de steekproeven en de uit te voeren controles bepaald. De controles zijn uitgevoerd op de volgende processen: loonjournaalpost met onder meer lonen en salarissen, inkopen, materiële vaste activa, voorzieningen en reserves, rijksbijdragen, memoriaalboekingen, transitorische boekingen en frauderisico's. Rechtmatigheidsfouten moeten in de verantwoording worden opgenomen en toegelicht indien zij boven het door de raad vastgestelde verantwoordingspercentage uitkomen. Wij hanteren de rapporteringstolerantie en hebben geen bevindingen te melden vanuit gemeente Heeze-Leende.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium heeft voornamelijk betrekking op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van subsidies en uitkeringen en gemeentelijke eigendommen en dan bij financiële beheer handelingen. Er is over 2023 geen misbruik en oneigenlijk gebruik geconstateerd.

Frauderisico's

Het college hecht belang aan het voorkomen en ontdekken van fraude. Onlangs is een frauderisicoanalyse uitgevoerd. Met een elektronische enquête hebben we een selecte steekproef van 48 (respons 54%) medewerkers bevraagd op:

- de ervaring met tien organisatiekenmerken die van invloed kunnen zijn op een verhoogd of verlaagd frauderisico;
- een mogelijke waarneming van acht fraude indicatoren.

De geënquêteerde organisatiekenmerken zijn rigiditeit t.a.v. beleid & regels, samenwerking, organisatieloyaliteit, opstelling bestuur, organisatiestructuur, interne communicatie, sfeer & relaties, sturen op resultaten en waardering en feedback.

Voor de fraude-indicatoren hebben we op de volgende indicatoren bevraagd: beïnvloeding bestuur/management op (cijfer)presentaties, bewaking bedrijfsvoering, informatieverstrekking door anderen, documentatie van transacties, aanwezigheid functiescheidingen, marktconformiteit taxaties/prijzen, memoriaal- en of correctieboekingen en onafhankelijke selectie leveranciers en aannemers.

De enquête is opgezet met een zogenaamde 6-puntschaal waarbij de 1-score het laagste en 6 de hoogste score is op frauderisico verhogende organisatiekenmerken. Voor de fraude indicatoren gaat het om het waarnemen; van: '1 staat voor nooit' tot '6 staat voor regelmatig'. Het gaat hier niet om een statistisch wetenschappelijk gevalideerd onderzoek. Het gaat meer om een subjectieve peiling waar aandachtspunten uit voortkomen. Omdat het een 6-puntsscore betreft, beschouwen we alle scores op de kenmerken en indicatoren die *gemiddeld hoger dan 3 scoren* als een aandachtspunt. Die analyse leidt tot twee aandachtspunten.

1. Een organisatiekenmerk met invloed op fraude risico: *Sturen op resultaten/doelen*
Gemiddelde score is 3,2 met 39% van de respondenten die een score 4 of 5 gaf.

1: Efficiënt werken, sturen op resultaten en doelstellingen ↔ 6: Harder werken, sturen op incidenten

Dit aandachtspunt wordt aan het managementteam voorgelegd ter validatie in de verschillende teams. Daar ligt de bevoegdheid en verantwoordelijkheid vanuit de leiderschaps- en managementrollen om te beoordelen of en zo ja, welke vervolgactie noodzakelijk dan wel wenselijk is.

2. Een fraude indicator: *Documentatie transacties*
Gemiddelde score is 3,3 met 29% van de respondenten die een score 4 t/m 6 geeft.

1: Goede en makkelijk vindbare, volledige en juiste documentatie van alle relevante transacties ↔ 6: Transacties zonder (toereikende) onderliggende documentatie, documentatie is moeilijk terug te vinden.

Dit aandachtspunt wordt door concern control nader uitgevraagd en beoordeeld. Waar nodig worden proceseigenaren gewezen op de bevindingen en aanbevelingen.

Aanschaf rapportagetool

Met behulp van export bestanden, Word en Excel worden de huidige rapportages opgesteld, hetgeen foutgevoelig is en bovendien de nodige capaciteit kost. Bovendien kan vaak maar één gebruiker tegelijk werken aan de rapportage.

In tegenstelling tot het merendeel van de gemeenten in Nederland, ontbreekt nog een tool om goede betrouwbare rapportages – die bovendien qua lay-out goed er uit zien – op te stellen én waar meerdere gebruikers tegelijk aan kunnen werken.

In de tweede helft van 2023 is gestart met de aanbesteding van deze tool, die in 2024 wordt geïmplementeerd (en voor het eerst gebruikt zal worden voor het opstellen van de begroting 2025). De aanbesteding is in december 2023 afgerond.

Maximale score OZB-processen door waarderingskamer

In mei 2023 heeft de waarderingskamer – de extern toezichthouder – een rapport uitgebracht over de kwaliteit van de OZB-processen. Uit dit rapport blijkt dat de kwaliteit van deze processen bij de GRSA2 de maximale score van vijf sterren heeft behaald. Zeker zo belangrijk is dat de waarderingskamer heeft aangegeven dat de GRSA2-organisatie toekomst bestendig is; met andere woorden dat de GRSA2 in staat om ook in de toekomst een goede kwaliteit te leveren en afdoende robuust is. De waarderingskamer roemt daarnaast de bereikbaarheid/nabijheid van de GRSA2 voor de inwoners en bedrijven.

In de afgelopen jaren is regelmatig de positionering van belastingen (wel of niet bij de GRSA2) ter discussie gesteld. Mede op basis van het rapport van de waarderingskamer heeft de directieraad besloten om deze positionering de komende jaren niet meer ter discussie te stellen. Dit geeft ook de broodnodige rust voor de medewerkers van de GRSA2 en biedt mogelijkheden om vacatures weer in te vullen.

Groot aantal WOZ-bezwaren/beroepen

De waarde van het onroerend is in de afgelopen jaren goed fors gestegen. Inwoners en bedrijven zijn steeds kritischer en maken sneller bezwaar. Dit wordt bovendien aangewakkerd door bureaus die op basis van no-cure-no-pay “gratis” bezwaar maken.

Bij het bepalen van de capaciteit van de GRSA2 is hiermee geen rekening gehouden; de capaciteit is berekend op jaarlijks 750 bezwaren, terwijl in praktijk ruim 3.000 bezwaren zijn ontvangen. Deze stijging doet zich overigens voor bij alle gemeenten. In tegenstelling tot diverse gemeenten, zijn de bezwaren tijdig afgewikkeld.

Robotisering

Onderzocht is welke processen van belastingen en de financiële administratie in aanmerking komen voor robotisering. In 2023 zijn twee processen geselecteerd om de efficiency hiervan met behulp van RPA (Robotics Process Automation) te optimaliseren. De eerste resultaten zijn veel belovend en hiermee loopt de organisatie vóór op andere organisaties.

Veilig e-mailen

In 2022 zijn diverse stappen gezet om veilig e-mails te versturen incl. de mogelijkheid om grote bestandsbijlagen aan de mail toe te voegen. Dit was nodig omdat verschillende ketenpartners (Politie, Veilig Thuis, Huisartsen e.a.) geen 'onbeveiligde' mails meer accepteren. In 2023 zijn deze functionaliteiten in gebruik genomen voor alle vier de organisaties.

Informatiebeveiliging

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, waaronder ransomware, en datalekken. Informatiebeveiliging vanuit de perspectieven beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en controleerbaarheid heeft een hoge prioriteit. Het risico van fraude, zowel via een interne als externe kwaadwillende, is hierbij relevant om in beschouwing te nemen. Tijdens de dagelijkse bedrijfsvoering vinden controles plaats om vast te stellen of gewerkt wordt volgens de daarover gemaakte afspraken, waaronder de diverse protocollen voor informatiebeveiliging. Daarnaast beoordelen de security en privacy officer, maar ook een externe IT-auditor in het kader van ENSIA op een op risico gebaseerde wijze de effectiviteit en naleving van de getroffen beheersingsmaatregelen.

Eventuele verbeterpunten vormen de input voor de verdere doorontwikkeling van informatiebeveiliging.

Paragraaf verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf bevat een overzicht van alle verbonden partijen, de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij, het openbaar belang dat ermee gediend wordt en de financiële gegevens van de verbonden partij, zoals het eigen vermogen, vreemd vermogen en het verwachte rekeningresultaat.

We hebben de keuze om onze taken in eigen beheer uit te voeren, derden deze taken gesubsidieerd te laten doen of onze belangen via een verbonden partij te verwezenlijken. Een belangrijk criterium voor de wijze waarop onze taken worden uitgevoerd is doelmatigheid. Verder zijn de mate waarin we invloed hebben op het volbrengen van de taken en het risico dat ermee is gemoeid bepalend.

Een verbonden partij wordt in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) als volgt gedefinieerd: 'Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijke belang én een financieel belang heeft'.

Van een bestuurlijk belang is sprake als wij op één of andere manier zeggenschap hebben. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een zetel in het bestuur of stemrecht bij bestuurlijke beslissingen.

Het financieel belang betekent dat wij middelen die wij aan een derde partij ter beschikking stellen niet terugontvangen in geval van faillissement, dan wel dat financiële problemen op ons verhaald kunnen worden.

In het BBV is dus expliciet geregeld dat een verbonden partij een financieel belang én een bestuurlijk belang vertegenwoordigt. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is geen sprake van een verbonden partij.

Conform het BBV worden de verbonden partijen integraal verantwoord in de programma's. Dit zorgt voor een versterking van inzicht in de bijdrage van de verbonden partij aan de maatschappelijke doelstellingen. De paragraaf verbonden partijen is beleidsarmer geworden. Eventuele risico's ten aanzien van een verbonden partij worden rechtstreeks in deze paragraaf beschreven.

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerkingsverband A2 gemeenten					
<i>Visie/doel</i>	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en vermindering van de kosten.				
<i>Taken</i>	De Samenwerking A2 gemeenten behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van werk en inkomen en bedrijfsvoering.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening en het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze-Leende				
<i>Financieel belang</i>	23%				
<i>Bijdrage gemeente excl. specials (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 4.384		€ 5.374		
<i>Ontwikkelingen</i>	In de paragraaf bedrijfsvoering van deze jaarrekening wordt uitgebreid ingegaan op wat de GRSA2 in 2023 heeft uitgevoerd, om die reden willen wij u voor de toelichting daarnaartoe verwijzen.				
<i>Risico's</i>	Zoals in de gemeenschappelijke regeling is aangegeven ligt het financiële risico bij de deelnemende gemeenten. Jaarlijks wordt het financiële resultaat van de GRSA2 met de gemeenten verrekend. Via de Berap van de GRSA2 wordt jaarlijks een zo goed mogelijke voorspelling van dit resultaat gegeven, zodat dit bedrag opgenomen kan worden in de P&C cyclus van de deelnemende gemeenten.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 349	€ 667	€ 443	€ 7.995	€ 5.305

Metropoolregio Eindhoven (MRE)		
<i>Visie/doel</i>	Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost Brabant. Het takenpakket is vastgelegd in artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven.	
<i>Taken</i>	Strategische bestuurlijke samenwerking op de thema's Wonen & Ruimte, Economie (inclusief uitvoering Stimuleringsfonds en betaalautoriteit Brainport Development NV), Transitie landelijk gebied, Energietransitie en Mobiliteit (incl. GGA). Het fungeren als archiefbewaarplaats van de overgebrachte archieven van de overheidsorganen binnen de regio Zuidoost Brabant, met uitzondering van de gemeente Gemert-Bakel.	
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In de hoofdstukken vier e.v. van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening bijstaan door portefeuillehouders overleggen en andere overlegorganen. Samenstelling en werkwijze van deze overlegorganen is geregeld in het Statuut Overlegorganen.	
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven	
<i>Financieel belang</i>	2,10 % Het MRE rekent met een inwonerbijdrage voor Metropoolregio Eindhoven en het Regionaal Historisch Centrum (RHCE).	
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022	2023
	€ 230	€ 236
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Op 1 maart 2023 heeft het Algemeen Bestuur besloten de werkorganisaties MRE en RHCE niet te ontvlechten. ▪ Het dienstverband met de directeur/secretaris is per 1 januari 2024 beëindigd. <p>Dienst Metropoolregio Eindhoven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het Samenwerkingsakkoord 2023-2026 is op 1 maart 2023 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. ▪ Het Werkprogramma 2023 is volgens planning uitgevoerd waarbij geen significante afwijkingen plaats hebben gevonden welke de beleidsmatige uitvoering en daaraan gekoppelde budgetten in gevaar hebben gebracht. ▪ Na vaststelling van het Werkprogramma 2023-2024 door het Algemeen Bestuur op 5 juli 2023, is gestart met de invulling van de capaciteitsuitbreiding zoals opgenomen in dit werkprogramma. Medio december 2023 zijn enkele functies ingevuld, het proces loopt verder in 2024. ▪ De Hoge Raad heeft uitspraak gedaan in de zaak Attero over de minderlevering van brandbaar restafval over de periode 2015-januari 2017. Op basis van de uitspraak is de Metropoolregio Eindhoven gehouden een naheffing te betalen van ruim € 6,5 miljoen. Het vonnis is definitief, de Metropoolregio Eindhoven heeft hierop als contractpartner namens de 21 gemeenten de naheffing voldaan. Het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven heeft op 20 december 2023 de verdeelsleutel voor de verdeling van de naheffing over de gemeenten vastgesteld. Alle betreffende gemeenten hebben de vordering voldaan, het dossier is daarmee afgesloten. ▪ In 2023 is gestart met uitvoering geven aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en er is in 2023 een concepttekst van de gewijzigde regeling aangeboden aan colleges en gemeenteraden van de 21 MRE-gemeenten met de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Het college en de raad van Heeze-Leende hebben een zienswijze ingediend. <p>Dienst Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het Programma 2023 is beleidsmatig uitgevoerd volgens planning. <p>Gulbergen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Een Ontwikkelvisie voor het Landgoed waarin de gewenste ontwikkeling van het gebied is aangegeven, is via een breed participatietraject vastgesteld. Deze visie wordt verder uitgewerkt, inclusief de financiële haalbaarheid. ▪ Met de Belastingdienst zijn afspraken gemaakt over de Btw-positie van Landgoed Gulbergen. Dit heeft geleid tot een naheffing over de periode 2013-2022. 	
<i>Risico's</i>	Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld. De huidige stand van de algemene reserves is voldoende om deze risico's af te dekken.	

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Resultaat 2023	Eigen vermogen per 31-12-2022	Eigen vermogen per 31-12-2023	Vreemd vermogen per 31-12-2022	Vreemd vermogen per 31-12-2023
	€ 393	€ 14.294	€ 13.903	€ 13.839	€ 13.228

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)					
Visie/doel	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).				
Taken	De ODZOB werkt samen met andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. Samen met hen en de deelnemers aan de GR verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: veiliger, gezonder en minder overlast. Om dit doel te bereiken voert de ODZOB VTH-taken uit voor de deelnemers. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken (specialismen) voert de omgevingsdienst uit indien provincie of gemeenten daarom verzoeken. De ODZOB opereert daarbij als strategische partner en verlengstuk van de deelnemers. Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en het collectief programma op het gebied van de fysieke leefomgeving.				
Deelnemende partijen	Gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de Provincie Noord-Brabant.				
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. In hoofdstuk drie van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. De samenstelling van het bestuur in 2023 is weergegeven op bijlage A.				
Vestigingsplaats	Eindhoven				
Financieel belang	1,6 %				
Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2022</th> <th>2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>€ 395</td> <td>€ 499706</td> </tr> </tbody> </table>	2022	2023	€ 395	€ 499706
2022	2023				
€ 395	€ 499706				
Ontwikkelingen	<p>In maart 2023 heeft het algemeen bestuur de meerjarenvisie vastgesteld. Deze is gestoeld op de missie en visie van de ODZOB. In tijden van grote transities en opgaven zijn richting, focus en keuzes nodig bij de inzet van de ODZOB voor vier jaar. Door meer richting en focus als collectief te bepalen, kan de ODZOB beter zijn inzet bepalen bij de huidige grote transities en opgaven. Daarmee ook een betere bijdrage leveren aan een veilige, gezonde en duurzame fysieke leefomgeving. In de meerjarenvisie zijn de pijlers veilig, gezond, duurzaam en omgeving verder uitgewerkt. Een belangrijk uitgangspunt bij de meerjarenvisie is het 'fundament op orde'. Alleen aanvullende inzet op de niveaus in samenhang en regionaal platform daar waar urgentie of bestaande afspraken er specifiek om vragen.</p> <p>De adviescommissie VTH (voorheen: commissie van Aartsen) heeft geconstateerd dat er sprake is van vermijdbare milieuschade doordat het VTH-stelsel niet overal afdoende functioneert. Dit heeft geleid tot het Programma Versterking VTH-stelsel). Hierin werken gemeente, provincies, omgevingsdiensten, Unie van Waterschappen en diverse ministeries samen aan de versterking van het VTH-stelsel. Eén van de oorzaken is dat niet alle omgevingsdiensten robuust genoeg zijn en daarmee ok niet kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen. Het IBP VTH heeft daarom robuustheidscriteria met kritische prestatie-indicatoren (kpi's) vastgesteld. Aan de omgevingsdiensten is verzocht om uiterlijk 1 oktober met behulp van een toetsingskader te bepalen of de diensten aan deze kpi's voldoet. De ODZOB is tot de conclusie gekomen dat nog niet aan alle kpi's (volledig) wordt voldaan. Hiervoor wordt een plan van aanpak opgesteld.</p> <p>In juli 2023 is de Ontwerpregeling Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2024 aan het algemeen bestuur voorgelegd. Er heeft hierbij zoveel als mogelijk afstemming plaatsgevonden met de GGD, Metropoolregio Eindhoven, Veiligheidsregio en de twee andere Brabantse omgevingsdiensten. De ontwerpregeling is toegezonden aan de colleges van de deelnemers met het verzoek een voorgenomen besluit te nemen tot vaststelling van de regeling en dit voorgenomen besluit voor een zienswijzeprocedure aan te bieden aan de raden en Provinciale Staten. In 2024 zal de regeling voor vaststelling worden aangeboden aan de deelnemers.</p> <p>In 2023 is gestart met het <i>Programma voor- en nazorg Omgevingswet</i>; een nieuwe fase in de voorbereiding op de Omgevingswet. Het staat in het teken van de overdracht van programma naar de lijn. Het oefenen en inregelen heeft als resultaat opgeleverd dat de systemen getest zijn en dat er regionaal ketentesten zijn uitgevoerd, op basis waarvan de samenwerkingsafspraken nader zijn gedetailleerd. In het najaar is vervolgens in samenwerking met deelnemers geoefend met echte (Wabo-) aanvragen.</p> <p>Het stikstofdossier kende, net als de voorgaande jaren, ook in 2023 vele uitdagingen met nieuwe voornemens en regelgeving vanuit Rijk en provincie. Er zijn zeer veel onduidelijkheden en rechtbanken in</p>				

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)					
	Nederland deden uitspraken in veel zaken die rechtstreeks de Wnb-vergunningverlening raakt. Indirect is er in veel gevallen ook impact op de Wabo-vergunningverlening en toezicht en handhavingstaken. De nieuwe jurisprudentie zorgt voor veel onzekerheid in de uitvoeringspraktijk. Samen met de andere Brabantse omgevingsdiensten is er een handelingsperspectief opgesteld dat moet dienen als leidraad voor de uitvoering.				
<i>Risico's</i>	Ten behoeve van de Ontwerpbegroting 2025 en jaarrekening 2023 zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's met de grootste potentiële impact € 1.1 mln. bedraagt. De algemene reserve van de ODZOB bedraagt per ultimo 2023 € 1.200.000. Dat is meer dan bovenstaande verwachtingswaarde van de risico's. Vandaar dat de deelnemers geen ODZOB-risico's in hun eigen financiële buffers hoeven af te dekken.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 578	€ 1.012	€ 2.527	€ 6.637	€ 7.760

Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink					
<i>Visie/doel</i>	Duurzame publiek-private co-creatie leidt tot het realiseren van hogere concrete ambitieuze maatschappelijke en circulaire doelen. Sinds de vaststelling van het in 2018 vastgestelde Strategisch Meerjarenplan 2018-2022 (SMP) zijn meerdere projecten in uitvoering genomen waarvan de resultaten weer aanleiding geven tot verdere verdieping en besluitvorming (o.a. projecten van Maatschappelijke Meerwaarde zoals inzake de organisatorische doorontwikkeling van Blink). In 2022 zal een nieuw Strategisch Meerjarenplan worden opgesteld met de missie en visie van Blink voor de periode van 2022-2026.				
<i>Taken</i>	Blink is belast met taken op het terrein van de inzameling, sortering, commercialiseren en (eind-)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijk afval, gladheidsbestrijding en reiniging van de openbare ruimte die bij wet aan de gemeenten zijn opgedragen, dan wel voortvloeien uit de aan de gemeenten op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding op het terrein van het milieu, zoals benoemd in de Wet milieubeheer.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Helmond, Deurne, Nuenen, Gemert-Bakel, Someren Asten, Laarbeek en Heeze-Leende en de private partij Prezero.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente. De leden worden door de raden van de deelnemende gemeenten uit hun midden, de voorzitter van de raad inbegrepen, op aanbeveling van burgemeester en wethouders aangewezen. De samenstelling van het bestuur is in paragraaf 3.4 WNT verantwoording van de jaarstukken opgenomen.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Helmond				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2022</i>		<i>2023</i>		
	€ 870		€ 977		
<i>Ontwikkelingen</i>	Blink wordt naast uitvoerder meer en meer kennisplatform, initiator en verbinder, projectgenerator en communicator om daarmee de doelstellingen van de gemeenten naar een meer circulaire economie mede vorm te geven.				
<i>Risico's</i>	Blink beschikt zelf niet over een eigen vermogen om niet begrote en onvoorziene kosten te dekken. De opzet van Blink als gemeenschappelijke regeling, is dat risico's opgevangen worden door de deelnemende gemeenten in de jaarlijkse reguliere exploitatie en niet door Blink zelf.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	215	Niet van toepassing, risico's worden opgevangen door deelnemende gemeenten.		€ 5.273	€ 6.203

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)					
<i>Visie/doel</i>	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).				
<i>Taken</i>	De dienstverlening van de GGD betreft gezondheid, preventie en snelle interventie. Taken die hieronder vallen zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Infectieziektebestrijding (incl. TBC bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) - Medische milieukunde - Bijzondere zorg - Forensische geneeskunde - Toezichhoudende taken (o.a. kinderopvang, tattooshops) - Jeugdgezondheidszorg 0–18 jaar/Rijksvaccinatieprogramma - Onderzoek en beleidsadvisering - Gezondheidsbevordering - Ambulancezorg 				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	In het dagelijks en algemeen bestuur van de GGD zijn de deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Het algemeen bestuur stelt de hoofdlijnen van het GGD beleid vast alsmede de begroting en de jaarrekening. Het dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur. Zowel het DB als het AB vergadert ca 5 keer per jaar.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Website</i>	www.ggdbzo.nl				
<i>Financieel belang</i>	2 % De bijdrage aan de GGD bestaat uit een reguliere bijdrage op basis van een tarief per inwoner en een marktconforme tarieven voor de plustaken.				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2022</i>		<i>2023</i>		
	€ 547		€ 627		
<i>Ontwikkelingen</i>	De belangrijkste ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft gekregen in 2023 zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 bestrijding (testen, vaccineren, informeren). • HPV vaccinatiecampagne voor 18-26 jarigen. • Voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet. • Ondersteuning van onze gemeenten bij de regionale en lokale planvorming in het kader van GALA en IZA. • Uitbreiding van contracttaken zoals Wvggz-taken en de Wijk GGD'er. • Vernieuwing van de Jeugdgezondheidszorg (gestart met het vernieuwingsprogramma Generatie Gezond). • Opstellen van een nieuw regionaal spreidingsplan voor de ambulanceposten. • Implementatie van intelligente software voor planning en spreiding van ambulances. • Verbetering van de informatieveiligheid en de informatiehuishouding (archiefbeheer). • Intensivering van de samenwerking met GGD Hart voor Brabant bij Forensische Geneeskunde (invulling van de centrumfunctie die de GGD BZO heeft voor de regio Oost-Brabant). • Tekorten op de arbeidsmarkt van verpleegkundigen en artsen i.c.m. een personeelsverloop van 10% (extra inzet op werving en aantrekkelijk werkgeverschap). • Implementatie van het Lean gedachtengoed (continu verbeteren). • Implementeren van zelforganisatie. • Evaluatie en afronding van de bestuursopdracht. 				
<i>Risico's</i>	Uit een analyse per verbonden partij komt geen specifieke te duiden risico voort.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 1.263	€ 5.466	€ 6.957	€ 29.778	€ 34.976

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)					
<i>Visie/doel</i>	<p>Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin brandweer, GHOR (bureau Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en RAV (Regionale Ambulancevoorziening) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden.</p> <p>VRBZO is de bindende partij voor alle partners in het omvangrijke speelveld van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Met als missie: zorg voor veiligheid. VRBZO werkt aan een veilige leefomgeving voor mensen die in Zuidoost-Brabant wonen of verblijven. En als het noodzakelijk is, biedt de veiligheidsregio professionele hulp.</p>				
<i>Taken</i>	<p>Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost is verantwoordelijk voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het instellen en in stand houden van een brandweerorganisatie; - het instellen en in stand houden van een GHOR-organisatie; - het organiseren van de gemeenschappelijke meldkamer; - het adviseren over het voorkomen van branden, rampen en crises; - het opstellen van een risicoprofiel: een overzicht van de rampen en crises die een reële bedreiging zijn voor onze regio; - het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing; - het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel, zoals brandweerwagens. 				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	2%				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 894		€ 983		
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Belangrijkste ontwikkelingen 2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De crisisnoodopvang van asielzoekers (CNO) en eerste opvang van Oekraïense vluchtelingen waren belangrijke crisistaken voor VRBZO in 2023. De CNO stopte in maart, eind 2023 hebben we onze taken voor de eerste opvang van Oekraïense vluchtelingen overgedragen aan de gemeente Eindhoven. - Eind 2022 gaf het Rijk aan dat zij extra BDuR gelden beschikbaar stellen voor veiligheidsregio voor de versterking van het domein van crisisbeheersing en informatiemanagement. Voor VRBZO was dat een extra structureel bedrag van € 1,4 miljoen in 2023. We zijn aan de slag gegaan met plannen voor besteding, voornamelijk door uitbreiding van de formatie. De werving van nieuwe collega's in de huidige arbeidsmarkt is moeilijk. Toch hebben we gedurende het jaar diverse nieuwe collega's welkom geheten. In 2024 bouwen we verder aan de versteviging van crisisbeheersing en informatiemanagement. - In 2023 ontving VRBZO een extra gemeentelijke bijdrage om de achterstand in de uitvoering van de visie (ontstaan door corona) in te lopen. Vooral op het domein van crisisbeheersing zijn hierdoor flinke stappen gezet in 2023. Zo is vorig jaar onder andere een nieuw crisisplan vastgesteld (in samenwerking met Veiligheidsregio Brabant-Noord), is VRBZO bezig met een nieuw regionaal risicoprofiel en is een planningsstaf ingericht waarin permanente risicomonitoring en de eerste regie op de aanpak van risico's en dreigingen is geborgd. - In 2023 is de Handcrew Zuid Nederland opgericht door de 6 zuidelijke veiligheidsregio's. dit specialistische brandweerteam wordt inzetbaar bij natuurbrandbestrijding. - Directeur Petra de Kam vond een nieuwe uitdaging en nam afscheid. Zij wordt tijdelijk vervangen door Aart Schoenmaker. 				
<i>Risico's</i>	De omvang van de algemene reserve is onvoldoende t.o.v. het gewenste weerstandsvermogen op basis van de analyse van de risico's. Het is niet reëel dat alle benoemde risico's zich gelijktijdig en in de geraamde omvang voordoen. Daarmee achten we het acceptabel dat niet alle risico's via de algemene reserve zijn afgedekt.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 1.011	€ 2.251	€ 3.262	€ 37.894	€ 29.829

Ergon – Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE)					
<i>Visie/doel</i>	<p>Ergonbedrijven is het uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE). De missie van Ergon is 80% van de werkzoekenden die bij Ergon starten, binnen zes maanden aan betaald werk te helpen. Daarbij worden de mensen gestimuleerd om het uiterste uit zichzelf te halen. Dit wordt gerealiseerd door de mensen inzicht te geven in hun eigen mogelijkheden en hen te laten groeien in werk- en vakvaardigheden, met als doel passend werk voor hen te vinden. En als mensen aan het werk zijn, dan worden ze begeleid op inhoudelijk en sociaal vlak. Dit doet Ergon samen met haar partners.</p> <p>Binnen de gemeenschappelijke regeling zijn de volgende rechtspersonen aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stichting Bevordering Werkgelegenheid Sociale Werkvoorziening (BWSW) te Eindhoven; - Stichting Werkgelegenheid Arbeid (WGA). <p>Ergon Holding BV te Eindhoven met een deelneming in Kringloopbedrijf Het Goed Regio Eindhoven BV voor 49%;</p>				
<i>Taken</i>	<p>De GRWRE (Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven) draagt bij aan de gemeentelijke programmalijn 6 Sociaal Domein: het bieden van werkgelegenheid aan mensen met een handicap onder aangepaste omstandigheden.</p> <p>De GRWRE voert onder de participatiewet de Wet Sociale Werkvoorziening, de Loonkostensubsidie en Beschut Werken uit. Daarnaast voert de GRWRE andere vormen van gesubsidieerde arbeid en (onderdelen van) re-integratie trajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit. De GRWRE voert deze taken uit voor de deelnemende gemeenten: Eindhoven, Veldhoven, Valkenswaard, Heeze-Leende en Waalre uit. De gemeente Geldrop-Mierlo maakt op basis van een aanwijzingsbesluit op inkoopbasis gebruik van de GRWRE, voor een gedeeltelijke uitvoering van de WSW.</p>				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo heeft een inkooprelatie (geen deelnemer).				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is met de wethouders Werk & Inkomen en Wmo en zorg vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en Ergon.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	2%				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 1.222		€ 1.302		
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>-In september 2023 heeft een nieuwe wasserij haar deuren geopend. Deze voldoet op het gebied van duurzaamheid en technologie aan de meest moderne maatstaven en garandeert 200 beschutte werkplekken voor onze mensen.</p> <p>-De arbeidsmarkt is gunstig voor werkzoekenden, want overal is tekort aan personeel.</p> <p>-We zien dat een steeds groter wordende groep mensen kampt met uitdagingen op verschillende domeinen.</p>				
<i>Risico's</i>	<p>De Algemene reserve van Ergon bedraagt voor resultaatbestemming per 31 december 2023 € 9,4 miljoen. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om risico's financieel op te vangen. Het benodigde weerstandsvermogen van € 13,8 miljoen wordt nog niet gehaald. Rekening houdend met kans en impact van de risico's is de vastgestelde hoogte van het weerstandsvermogen afdoende.</p> <p>Het niet-gedekte risico voor gemeente Heeze-Leende is nihil.</p>				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022=3</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 436	€ 12.530	€ 10.922	€ 10.683	€ 20.154

Vennootschappen en coöperaties

Heeze De Bulders B.V.	
<i>Visie/doel</i>	De activiteiten omvatten het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van en adviseren aan, evenals het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke vorm dan ook.
<i>Taken</i>	<p>Via Heeze De Bulders B.V. heeft de gemeente Heeze-Leende een 50% belang genomen in De Bulders Woningbouw B.V. Heeze. De Bulders B.V. heeft hiervoor €9.000, zijnde 50% van het geplaatst aandelenkapitaal gestort.</p> <p>Daarnaast heeft Heeze De Bulders B.V. een belang van 50% in De Bulders Woningbouw C.V. en wel voor 49,5% direct en de resterende 0,5% via haar belang in De Bulders Woningbouw B.V. Zij treedt op als één</p>

	van de twee stille vennoten. Heeze De Bulders B.V. brengt op afroep van De Bulders Woningbouw C.V. 50% van het commanditair kapitaal in.				
<i>Deelnemende partijen</i>	Gemeente Heeze-Leende				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Heeze-Leende is/was enig aandeelhouder.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	100%				
<i>Ontwikkelingen</i>	In het kader van het vereenvoudigen van de besturingsstructuur van De Bulders is deze BV op 15 november 2023 geliquideerd. Hierover heeft overleg plaatsgevonden met een fiscaal adviseur (BDO) die op zijn beurt weer overleg met de inspecteur van de Belastingdienst. De aandelen die Heeze De Bulders BV had in De Bulders Woningbouw BV zijn via een notariële akte overgegaan naar de gemeente Heeze-Leende.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

De Bulders Woningbouw B.V.					
<i>Visie/doel</i>	De vennootschap heeft als doel het als beherend venoot deelnemen in en het besturen van De Bulders Woningbouw C.V.				
<i>Taken</i>	Het voorzien in de financieringsbehoefte van De Bulders Woningbouw C.V., het beheren van en beschikken over alle soorten goederen en het stellen van zekerheden. Het sluiten van overeenkomsten en zich voor De Bulders Woningbouw C.V. verbinden.				
<i>Deelnemende partijen</i>	Per 1-1-2023, de gemeente Heeze-Leende en Heeze De Bulders B.V. en per 15 november 2023 enkel de gemeente Heeze-Leende doordat Heeze De Bulders B.V. is ontbonden en gemeente Heeze-Leende een opvolgingsovereenkomst heeft getekend.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De wethouder vertegenwoordigt de gemeente Heeze-Leende als aandeelhouder in De Bulders Woningbouw B.V.. Tot 15 nov eveneens Heeze De Bulders B.V. als aandeelhouder. Per 15 november 2023 enkel de gemeente Heeze-Leende doordat Heeze De Bulders B.V. is ontbonden en gemeente Heeze-Leende een opvolgingsovereenkomst heeft getekend.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	50% rechtstreeks en 50% via Heeze De Bulders B.V. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 90.000. Hiervan is € 18.000 geplaatst.				
<i>Ontwikkelingen</i>	-				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€	€ 144	€	€ 117	€

De Bulders Woningbouw C.V.					
<i>Visie/doel en taken</i>	De Bulders Woningbouw C.V. heeft ten doel de integrale voorbereiding, ontwikkeling en het (doen) realiseren van de aanleg van de Randweg, en de realisatie van woningbouw in drie fasen gelegen in plangebied 'De Bulders'.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De Bulders Woningbouw B.V. als enig beherend venoot. Heeze De Bulders B.V. als commanditaire venoot.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De C.V. wordt bestuurd door De Bulders Woningbouw B.V. In de raad van vennoten wordt deelgenomen door de burgemeester van de gemeente Heeze-Leende.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	Sinds 15 november 2023 is de gemeente Heeze-Leende 100% eigenaar. Tot 15 november was via Heeze De Bulders B.V. (49,5% direct en 0,5% via De Bulders Woningbouw B.V.). In De Bulders Woningbouw C.V. wordt deelgenomen door De Bulders Woningbouw B.V. voor € 20.000 en Gemeente Heeze-Leende en Heeze De Bulders B.V., ieder voor € 1.000.000.				
<i>Ontwikkelingen</i>	-				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€	€ 1.726	€	€ 9.854	€

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	
<i>Visie/doel en taken</i>	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

	Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De deelneming kan dan ook als een duurzame belegging worden beschouwd.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De publieke sector in Nederland, zoals gemeenten, provincies en de Staat der Nederlanden.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Den Haag				
<i>Financieel belang</i>	De gemeente heeft 10.020 aandelen à € 2,50 BNG in haar bezit die voor de verkrijgingsprijs van € 22.734 onder financiële vaste activa staan gewaardeerd. Hiermee bezit de gemeente Heeze-Leende 0,01799% van de stemmen en bedraagt het aandeel in het vermogen en het dividend tevens 0,01799%.				
<i>Financiële informatie</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	n.n.b.	€ 4.6 miljard	n.n.b.	€ 107.459	n.n.b.

Brabant Water N.V.					
<i>Visie/doel en taken</i>	Brabant Water N.V. is het waterleidingbedrijf voor vrijwel geheel Noord-Brabant. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is een wethouder.				
<i>Vestigingsplaats</i>	's-Hertogenbosch				
<i>Financieel belang</i>	De gemeente heeft in haar bezit 14.074 aandelen tegen de nominale waarde van € 0,10 per aandeel. Hiermee bezit de gemeente Heeze-Leende 0,50% van de stemmen en bedraagt het aandeel in het vermogen en het dividend tevens 0,50%. Dit bezit staat op de balans onder financiële vaste activa opgenomen tegen de verkrijgingsprijs van € 1.407.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	n.n.b.	€ 690	n.n.b.	€ 576	n.n.b.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Bureau Inkoop & Aanbestedingen Zuidoost Brabant	
<i>Visie/doel en taken</i>	Het streven binnen de inkooptrajecten naar maximale waarde voor de gemeente of publieke organisatie door het toepassen van maatschappelijk verantwoord inkopen binnen de inkooptrajecten. Dit bestaat uit het toepassen van Social return en Duurzaamheidscriteria en de toegang voor (regionaal) MKB tot overheidsopdrachten. Het streven binnen de gemeenten en haar gelieerde organisaties naar efficiency binnen de inkoopprocessen.
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit een tweetal leden per deelnemende gemeente. Uit de leden van het algemeen bestuur is een dagelijks bestuur samengesteld. Dit bestaat uit een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en twee leden. De stichting kent een algemeen directeur.
<i>Vestigingsplaats</i>	Oirschot
<i>Financieel belang</i>	De entreegelden die als goodwill zijn betaald door gemeenten die later zijn aangesloten, worden tot het eigen vermogen van de stichting gerekend. Deze worden niet eerder dan bij liquidatie van de stichting aan de gemeenten terugbetaald. Het entreegeld voor de gemeente Heeze-Leende bedroeg € 10.833.

Stichting HSLnet	
<i>Visie/doel en taken</i>	Aanleg en in stand houden van een glasvezelnetwerk als nutsvoorziening voor de kernen en het buitengebied van Heeze-Leende.
<i>Deelnemende partijen</i>	Het juridische eigendom van het open glasvezelnetwerk is in handen van de Stichting HSLnet en het economische eigendom is in handen van Coöperatie HSLnet u.a., die is opgericht specifiek voor het beheer en de exploitatie van het netwerk.
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente heeft volledige zeggenschap in de Stichting en 1 van de 3 bestuursleden is (statutair) een wethouder van de gemeente Heeze-Leende.

<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze-Leende
<i>Financieel belang</i>	In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk is in 2016 een lening van € 5,2 miljoen verstrekt aan de Stichting HSL-net. De lening bedraagt eind 2023 nog € 3.445.000.

Natuurgrenspark De Grootte Heide					
<i>Visie/doel</i>	De BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking) maakt de aanwezige natuur en recreatiemogelijkheden tot economische factoren van betekenis. De organisatie schept werkgelegenheid voor de regio, omdat de natuur van de Grootte Heide kan functioneren als spin-off voor verblijfsaccommodaties, horeca en verdienmodellen voor toerisme.				
<i>Taken</i>					
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Heeze-Leende, Pelt (B), Hamont-Achel (B), Cranendonck, Valkenswaard, Eindhoven.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is met een wethouder als vicevoorzitter vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en Natuurgrenspark De Grootte Heide.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Valkenswaard				
<i>Financieel belang</i>	n.n.b.				
<i>Bijdrage gemeente Heeze Leende (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 44		€ 44		
<i>Ontwikkelingen</i>					
<i>Risico's</i>	Het niet-gedekte financiële risico voor gemeente Heeze-Leende bedraagt € 4.400 (op basis van 10% bijdrage 2019, definitieve cijfers 2023 n.n.b.).				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	n.n.b.	€	n.n.b.	€	n.n.b.

Paragraaf grondbeleid

Algemeen

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de in programma 2 *Wonen, bedrijven en recreëren* opgenomen onderwerpen huisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, infrastructuur, recreatie en natuur.

In deze paragraaf nemen wij u mee in de uitgangspunten met betrekking tot het grondbeleid. We laten zien welke grondexploitaties lopen en geven inzicht in de risico's die we lopen.

Uitgangspunten/parameters voor bouwgrondexploitaties in eigen beheer

Door het tijdig opstellen en actualiseren van de grondexploitaties in eigen beheer worden kosten opbrengsten in relatie met elkaar gebracht en ontstaat inzicht in de mogelijke financiële risico's. De grondexploitaties worden tweemaal per jaar geactualiseerd (ten behoeve van de begroting en ten behoeve van de jaarrekening).

Bij de actualisatie van de grondexploitaties ten behoeve van deze jaarrekening zijn de volgende uitgangspunten/parameters gehanteerd:

Uitgangspunten/parameters	Rekening 2022	Rekening 2023
Parameter rente	1,7% over de boekwaarde per 1 januari	1,7% over de boekwaarde per 1 januari
Parameter kostenstijging	5%	5%
Parameter opbrengstenstijging	0%	0%
Percentage voorbereiding en toezicht/algemene kosten	15%	15%
Looptijd van grondexploitaties	maximaal 10 jaar	Maximaal 10 jaar

De parameters zijn niet gewijzigd.

Parameter rente

Volgens de commissie BBV moet het rentepercentage worden gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de lening portefeuille van de gemeente naar verhouding van het vreemd vermogen ten opzichte van het totaal vermogen, indien er geen sprake is van projectfinanciering. Dit resulteert in een rentepercentage van 1,7%.

Disconteringsvoet

Hiervoor wordt het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone gehanteerd. Dit streefpercentage bedraagt op dit moment nog steeds 2%.

Parameter kostenstijging

Uit het rapport van december 2023 'Outlook grondexploitaties 2024' van Metafoor blijkt dat ze voor de korte termijn (2024) voor Grond-, weg- en waterbouw een kostenstijging van 1 tot 5% verwachten, voor de middellange termijn een stijging van 0 tot 4% en voor de lange termijn een stijging van 2%. Omdat de kosten voor bouw- en woonrijp maken op korte termijn gemaakt worden, is het percentage van 5% gehandhaafd.

Parameter opbrengstenstijging

De opbrengsten bestaan bij alle grondexploitaties enkel uit de opbrengsten van grondverkoop. De grondprijzen zijn bij het vaststellen van de begroting 2024 gewijzigd. Omdat inmiddels alle gronden zijn verkocht behalve een reststrook in de Poortmannen) heeft de wijziging van de grondprijzen geen effect op de lopende grondexploitaties. Daarom is bij de lopende exploitaties een opbrengstenstijging van 0% aangehouden.

Parameter voorbereiding en toezicht/algemene kosten

Bij de kosten voor voorbereiding en toezicht en de algemene kosten gaan we uit van een gemiddeld jaarlijks percentage van 15%.

Grondprijzen

Omschrijving	Prijs per m2 in 2023 (exclusief btw)
Eventuele nieuwe projecten/kavels	Taxatieprijs met bandbreedte tussen € 325 tot € 475 per m2
Sociale koopwoningen	Taxatieprijs
Kavels t.b.v. sociale huurwoningen	€ 275,00
Bedrijfsgrond	€ 176,00

Bouwgrondexploitaties in eigen beheer

De actualisatie van de grondexploitaties leidt tot de volgende prognose per einde van de exploitaties:

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Boekwaarde per 31 december 2023	Verwacht resultaat	Verwacht resultaat vorige actualisatie (juni 2023 t.b.v. begroting 2024)	Vershil verwacht resultaat	Jaar van afsluiting
De Poortmannen, Heeze	1.455 V	1.221 V	1.245 V	24 N	2024
De Breedvennen, Leende	389 V	275 V	126 V	149 V	2024
Domein, Sterksel	59 V	59 V	6 V	53 V	2023
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	185 V	125 V	94 V	31 V	2024
Gymzaal Marijkeplein, Leende	28 V	28 V	1 V	27 V	2023

De actualisatie van de exploitaties leidt tot een bijstelling van de verwachte resultaten. De grootste (positieve) afwijking is te zien bij de grondexploitatie van de Breedvennen en heeft te maken met de terug levering van het perceel van het takel- en bergingsbedrijf en de administratieve verkoop van dit perceel t.b.v. de politiepost. In tegenstelling tot de vorige actualisatie is het terug geleverde perceel nu geheel toegerekend naar de politiepost. Bij de vorige actualisatie was deze resterende groenstrook hierin niet meegenomen.

Het nadelige resultaat bij de Poortmannen heeft te maken met hogere werkelijke kosten voor voorbereiding en toezicht en algemene kosten in 2023.

De andere grondexploitaties laten positieve afwijkingen ten opzicht van de vorige prognoses zien ten gevolge van lager uitgevallen werkelijke kosten voor bouw- en woonrijp maken. Ook waren er kosten geraamd voor planschade die niet zijn gebleken omdat er geen verzoeken werden ingediend.

Woningbouwprojecten niet in eigen beheer

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente in voorkomende gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente het particulieren mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan het desbetreffende exploitatiegebied kunnen op de particuliere exploitant worden verhaald. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan; ze beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit inspraakprocedures en het vaststellen van het bestemmingsplan. Daarnaast wordt het eigendom en beheer van de eventuele openbare ruimte vaak door de gemeente overgenomen.

De gemeente kent nog één woningbouwproject welke niet in eigen beheer wordt ontwikkeld. Dit betreft Kloostervelden in Sterksel. Hierbij is sprake van een langer lopende gebiedsontwikkeling waarbij geldt dat we op basis van de anterieure overeenkomst een afkoopsom voor de totale kosten (exclusief leges) hebben ontvangen. In september 2023 is het project Kloostervelden opgeleverd.

Overige bouwgronden (normaal vermogensbeheer)

Dit betreft de gronden aan de Halfeindschestraat/Steenakker welke we via een ruil hebben verkregen. Deze gronden zijn in 2023 verkocht.

Risico's grondexploitatie

In het verleden was de gemeente voor het voeren van een goed grondbeleid verplicht om een genormeerde reserve grondexploitatie te vormen. Inmiddels is deze verplichting vervallen. Het is daarom van belang om te bezien met

welke risico's we rekening dienen te houden bij het bepalen van het noodzakelijk weerstandsvermogen van de gemeente (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing). De resultaten van de grondexploitaties vormen door het vervallen van de verevening via de reserve grondexploitaties onderdeel van de het resultaat van de gemeente Heeze-Leende.

Risico's bij grondexploitaties in eigen beheer

De risico's zijn per grondexploitatie gezien. Binnen de grondexploitaties kan sprake zijn van marktontwikkelingen (vertraging van de afzet als gevolg van gewijzigde woon- en werkbehoeften en conjunctuurontwikkelingen) en specifieke projectrisico's (bestemmingsplan, milieu, flora en fauna, archeologie).

De calculaties van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties zijn met enige voorzichtigheid berekend, maar toch blijven risico's altijd bestaan. Voor de grondexploitaties zijn daarom de risico's gezien en vertaald in een worst case scenario waarin rekening is gehouden met het voordoen van deze risico's. Onderstaand overzicht toont aan dat er bij de grondexploitaties geen sprake is van een nadelig resultaat in het worst case scenario.

Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen is het dus niet noodzakelijk om deze resultaten als risico mee te nemen (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Verwacht resultaat	Verwacht resultaat worst case
De Poortmannen, Heeze	1.222 V	1210 V
De Breedvennen, Leende	275 V	273 V
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	125 V	120 V

De Poortmannen, Heeze

De risico's in de Poortmannen zijn beperkt omdat alle gronden, op een kleine reststrook na, inmiddels verkocht zijn. Voorts is er een onherroepelijk bestemmingsplan en zijn de diverse onderzoeken uitgevoerd. In het worst case scenario is rekening gehouden met een jaar later bouw- en woonrijp maken, hogere kostenstijging en 1 jaar later opbrengst van de reststrook.

De Breedvennen, Leende

De gronden in de Breedvennen zijn inmiddels verkocht en de diverse onderzoeken zijn uitgevoerd. In het worst case scenario is rekening gehouden met een hoger percentage voor kostenstijging (7%) en een toename van voorbereidings- en toezicht en algemene kosten (16%).

Centrumplan/Schoolstraat, Leende

Inmiddels is de grond verkocht en is het bestemmingsplan onherroepelijk. Tevens hebben de diverse onderzoeken plaatsgevonden. In het worst case scenario is rekening gehouden met een hoger percentage voor kostenstijging (7%), hogere kosten voor voorbereiding- en toezicht/algemene kosten (17%) en een lager rentepercentage (1,5%).

Risico's bij grondexploitaties op basis van samenwerking

De Bulders

De Bulders BV/CV is als aparte entiteit verantwoordelijk voor haar eigen risico's. Daarom heeft zij binnen haar eigen grondexploitatie een risicobuffer opgenomen.

Met de levering van de gronden van de gemeente aan de Bulders is een ander risico voor de gemeente ontstaan. De Bulders heeft vreemd vermogen aan moeten trekken voor het kunnen aankopen van de gronden en het starten met bouwrijp maken van de gronden. De gemeente staat 100% garant voor deze lening. Dit risico is benoemd en verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige bouwgronden (materieel vast actief)

Dit betreft de gronden aan de Halfeindschestraat in Leende welke we via een ruil hebben verkregen. Inmiddels zijn alle bouw kavels verkocht waardoor er geen afzetrisico meer is.

Winstneming

Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het uiteraard noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. In de nadere uitleg door de commissie BBV is de wijze waarop de tussentijds te nemen winst moet worden berekend, vastgelegd. Voor het bepalen van de tussentijdse winst is aansluiting gezocht bij een algemeen aanvaardbare methodiek (percentage of completion), waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. De doelstelling van het gemeentelijk grondbeleid is immers niet primair gericht op het behalen van financieel rendement, maar op het bereiken van het gewenste voorzieningenniveau voor inwoners en bedrijven. De percentage of completion (Poc) methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert. Daarnaast is deze methode eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties die door de gemeente worden uitgevoerd.

Bij toepassing van de Poc-methode wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door het college en/of de raad zijn vastgesteld. De tussentijdse winst wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. Bij de berekening van de tussentijdse winst volgens Poc-methode worden de volgende formules gehanteerd:

$\% \text{ kostenrealisatie} \times \% \text{ opbrengstrealisatie} = \% \text{ Poc}$
$\% \text{ Poc} \times \text{verwachte winst} = \text{tussentijdse winstneming}$

Op de verwachte winst worden de project specifieke risico's becijferd en in mindering gebracht. Bij de gemeente Heeze-Leende hanteren we daarom bij de berekening van de tussentijdse winstneming het verwachte resultaat volgens het worst case scenario.

Vanwege de eenduidigheid en eenvoud worden geen uitzonderingen gemaakt voor het toepassen van de Poc-methode. Dit betekent dat de Poc-methode moet worden gehanteerd voor het bepalen van de tussentijdse winstneming.

Toepassing van de Poc-methode op onze grondexploitaties leidt tot de volgende berekening van de in deze jaarrekening verwerkte tussentijdse winstneming:

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	% Kostenrealisatie	% Opbrengstenrealisatie	% Poc (A)	Verwacht resultaat worst case (B)	Tussentijdse winstneming 2023 (= A x B)
De Poortmannen, Heeze	97,5	99,9	97,4	1210	1178
De Breedvennen, Leende	98,7	100,0	98,7	273	270
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	88,6	100,0	88,6	121	107
Domein, Sterksel	100,0	100,0	100,0	59	59
Gymzaal Marijkeplein, Leende	100,0	100,0	100,0	28	28
Totaal					1642

De tussentijdse winstneming in 2023 leidt tot een positief resultaat van € 313.000 (in 2022 tussentijdse winstneming van € 1.329.000). Het tussentijds winstnemen leidt tot een toename/afname van het resultaat vóór bestemming maar betekent ook dat het risico met betrekking tot de grondexploitaties toeneemt. Immers worden winsten al genomen voordat het project helemaal is afgerond en de werkelijke winst definitief is. Om deze risico's te beperken, heeft uw raad bij het vaststellen van de begroting 2019 besloten om de tussentijdse winstneming te storten in een nieuw te vormen reserve grondexploitaties. De toename van de risico's als gevolg van tussentijdse winstneming worden dan gedekt door deze reserve en het resultaat na bestemming wordt niet beïnvloed door de tussentijdse winstnemingen.

Paragraaf Wet open Overheid (WOO)

Wat willen we bereiken?

De Wet open overheid (Woo) heeft tot doel de transparantie van de overheid te vergroten en de toegang tot overheidsinformatie te verbeteren. De wet is bedoeld om burgers en organisaties meer inzicht te geven in het functioneren van de overheid en om de democratische controle te versterken.

Kader

In de Woo staat dat de invoering gefaseerd plaatsvindt. De VNG heeft de gefaseerde invoering opgenomen in het Meerjarenplan.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De implementatie van de Woo vindt gefaseerd plaats en richt zich op 3 hoofdthema's:

1. actief openbaar maken van informatie;
2. passief openbaar maken van informatie;
3. informatiehuishouding op orde.

In september 2023 is een projectleider aangetrokken en projectgroep gestart om deze drie hoofdthema's verder vorm te geven. Er zijn diverse informatie categorieën die de Woo verplicht voorschrijft om openbaar te maken. Vier daarvan zijn ondertussen ook verder gedefinieerd, dit zijn bereikbaarheids- en organisatiegegevens, vergaderstukken decentrale overheden en Woo-verzoeken- en besluiten. In 2024 en 2025 volgen de definities van de andere informatiecategorieën.

Er is inmiddels een startnotitie vastgesteld, het ambitieniveau bepaald en er zijn contactpersonen Woo aangewezen. Ook zijn standaardbrieven en formats voor Woo-verzoeken ontworpen en informatie op website geplaatst. Diverse publicaties zijn reeds (deels) ingericht, via eigen publicatiemiddelen (websites), wetten- en regelingenbanken en registers (o.a. DROP, LVBB, Woo-index, bestuurlijkeinformatie.nl). De huidige publicaties worden in het project verder gecompleteerd.

Rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording volgt het model van de Commissie BBV¹.

Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op +/- €439.130. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens en de afspraken gemaakt met de raad (zoals vastgelegd in de controleprotocol en financiële verordening).

De geconstateerde afwijkingen betreffen²:

¹ Dit betreft de modeltekst van de Commissie BVV (Kadernota rechtmatigheid 2023, d.d. november 2023).

² De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden. Op basis van afspraken tussen het college van burgemeester en wethouders en de raad kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.

Geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen (bedragen x € 1.000)				
Begrotingscriterium	Gesaldeerde onrechtmatige afwijking	Uitgedrukt in absolute afwijking	Passend binnen vastgesteld beleid	Saldo toe te lichten onrechtmatigheden
1 Overschrijdingen lasten programma's	-744	1.282	1.282	0
1.1 Dienstverlening en bestuur	-985	985	985	0
1.2 Wonen, bedrijven en recreëren	269	269	269	0
1.3 Samen leven en participeren	-28	28	28	0
2 Overschrijdingen investeringsbudgetten (kredieten)	1.025	1.025	1.025	0
3 Nog niet door de raad geautoriseerde reservemutaties (via melding, wijziging of vaststelling van verantwoording)	-1.047	1.047	1.047	0
3.1 Dienstverlening en bestuur	-450	450	450	0
3.2 Wonen, bedrijven en recreëren	-503	503	503	0
3.3 Samen leven en participeren	-94	94	94	0
4 Hogere baten dan begroot die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld.	2.721	3.025	3.025	0
4.1 Dienstverlening en bestuur	1.370	1370	1.370	0
4.2 Wonen, bedrijven en recreëren	1.503	1503	1.503	0
4.3 Samen leven en participeren	-152	152	152	0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	1.955	6.379	6.379	0
Voorwaardencriterium				
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	0	0	0	0
Overig: geen bevindingen	0	0	0	0
Totaal onrechtmatigheden voorwaardencriterium	0	0	0	0
Misbruik en oneigenlijk gebruikcriterium				
Geen bevindingen	0	0	0	0
Totaal onrechtmatigheden misbruik en oneigenlijk gebruik	0	0	0	0
Totaal van onrechtmatigheden	1.955	6.379	6.379	0

Toelichting bij de bedragen in tabel in de eerste kolom waarin cijfers staan:

- = meer lasten gerealiseerd dan begroot dus negatieve afwijking
- + = minder lasten gerealiseerd dan begroot dus positieve afwijking
- = minder baten gerealiseerd dan begroot dus negatieve afwijking
- + = meer baten gerealiseerd dan begroot dus positieve afwijking
- + = minder investeringen gerealiseerd dan begroot dus positieve afwijking
- = meer investeringen gerealiseerd dan begroot dus negatieve afwijking

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Jaarrekening

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting.

Tabel 11.0

Bedragen x € 1.000

Programma		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
Lasten						
1	Dienstverlening en bestuur	10.890	10.040	11.397	12.382	-985
2	Wonen, bedrijven en recreëren	12.150	10.775	12.319	12.050	269
3	Samen leven en participeren	16.785	17.919	18.616	18.644	-28
Totaal lasten		39.826	38.734	42.332	43.076	-744
Baten						
1	Dienstverlening en bestuur	31.513	30.775	31.629	32.999	1.370
2	Wonen, bedrijven en recreëren	7.328	5.080	5.477	7.118	1.641
3	Samen leven en participeren	2.639	2.584	3.525	3.382	-143
Totaal baten		41.480	38.439	40.631	43.499	2.868
Saldo van baten en lasten		1.654	-295	-1.701	423	2.124
Toevoegingen aan reserves						
1	Dienstverlening en bestuur	106	65	65	185	-120
2	Wonen, bedrijven en recreëren	189	0	0	313	-313
3	Samen leven en participeren	0	0	339	339	0
Totaal toevoegingen aan reserves		296	65	404	837	-433
Onttrekkingen aan reserves						
1	Dienstverlening en bestuur	251	68	457	127	-330
2	Wonen, bedrijven en recreëren	142	168	842	652	-190
3	Samen leven en participeren	228	216	216	122	-94
Totaal onttrekkingen aan reserves		620	452	1.515	901	-614
Saldo mutatie reserves		324	387	1.111	64	-1.047
Saldo na bestemming (resultaat)						
		1.978	92	-590	487	1.077

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting

Analyse van de afwijkingen per programma

In de volgende analyse op programmaniveau worden de afwijkingen ten opzichte van de begroting toegelicht.

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Tabel 11.1

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
1.1	Bestuur	1.479	1.325	1.385	1.740	-355
1.2	Samenwerking	214	208	227	232	-5
1.3	Openbare orde en veiligheid	1.393	1.562	1.589	1.512	77
1.4	Burgerzaken	524	633	669	770	-101
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	121	68	68	260	-192
1.6	Overhead	6.811	6.166	7.396	7.584	-188
1.7	Overige baten en lasten	302	30	15	241	-226
1.8	Vennootschapsbelasting	46	47	47	43	4
Totaal lasten		10.891	10.040	11.396	12.382	-986
1.1	Bestuur	31	0	0	0	0
1.2	Samenwerking	0	0	0	0	0
1.3	Openbare orde en veiligheid	160	152	181	182	1
1.4	Burgerzaken	241	167	167	245	78
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	30.891	30.417	31.242	32.289	1.047
1.6	Overhead	55	39	39	142	103
1.7	Overige baten en lasten	136	0	0	140	140
1.8	Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal baten		31.515	30.776	31.629	32.998	1.369
Saldo baten en lasten programma 1		20.624	20.736	20.233	20.616	383
Toevoegingen aan reserves		106	65	65	185	-120
Onttrekkingen aan reserves		251	68	457	127	-330
Saldo mutatie reserves		145	3	392	-58	-450
Saldo na bestemming programma 1		20.769	20.739	20.625	20.558	-67

Afwijkingen

Bedragen x € 1.000

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
1.0 Mutaties reserves programma 1 HL					
<i>Mutaties reserves programma 1 HL</i>	I	0	0	-450	-450
Een aantal besluiten ten laste van de algemene reserve zijn in 2023 niet uitgevoerd waardoor onttrekking ad 275K in 2023 niet heeft plaatsgevonden. Verder heeft budgetoverheveling jaarrekening 2022 ad 167 K niet plaatsgevonden i.v.m. uitstellen omgevingswet is het budget niet uitgegeven.					
Totaal afwijkingen product 1.0 Mutaties reserves programma 1 HL		0	0	-450	-450
1.1 Bestuur					
<i>Raad en raadscommissies</i>	I	30	0	0	30
De WKR is verantwoord onder 1.7 waardoor de lasten hier lager uit zijn gevallen					
<i>College B&W</i>	S	-382	0	0	-382
Conform de Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers is er een extra dotatie nodig zodat de voorziening appa toereikend is. Dit is een verplichte bijstorting van € 500.000 in de voorziening wethouderspensioenen.					
<i>Raadsgriffier</i>	S	-19	0	0	-19
Voor 35K hogere salariskosten, 9K minder uitgaven rekenkamer en 7K minder onkosten m.b.t. de vertrouwenscommissie nieuwe burgemeester.					
<i>Burgerinitiatieven</i>	I	24	0	0	24
In 2023 zijn er geen aanvragen geweest in het kader van de burgerparticipatie.					
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	-8	0	0	-8
Totaal afwijkingen product 1.1 Bestuur		-355	0	0	-355
1.2 Samenwerking					
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	-5	0	0	-5
Totaal afwijkingen product 1.2 Samenwerking		-5	0	0	-5
1.3 Openbare orde en veiligheid					
<i>Veiligheidsregio Brabant ZO</i>	S	-50	0	0	-50
Bijdrage 50K hoger vanwege 1e begrotingswijziging VRBZO i.v.m. stijging kosten					
<i>Ambulancepost</i>	S	12	-1	0	11
Aanpassing rekenrente investering 8K en lagere algemene kosten.					
<i>Integraal veiligheidsbeleid</i>	I	110	-1	0	109
80K lagere toerekening salariskosten, 25K lagere bijdrage/kosten DIT i.v.m. openstaande vacature en minder uitgaven m.b.t. wilde zwijnenplan.					
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	5	3	0	8

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Totaal afwijkingen product 1.3 Openbare orde en veiligheid</i>		77	1	0	78
1.4 Burgerzaken					
<i>Burgerlijke stand en bevolkingsregister</i> Dit betreft een afwijking die wordt veroorzaakt door ingeleend personeel.	I	-56	0	0	-56
<i>Verkiezingen</i> Er is een extra 2e Kamerverkiezing geweest i.v.m. val kabinet, terwijl er maar 1 verkiezing (Prov Staten&Waterschap) was begroot.	I	-78	0	0	-78
<i>Secretarieleges</i> Er zijn meer reisdocumenten aangevraagd dan begroot. Mogelijk i.v.m. uitgestelde aanvragen Corona en toekomstige paspoortpiek 2024-2028 i.v.m. verlopen paspoorten.	S	29	41	0	70
<i>Baten begraafplaatsrechten</i> Gezien de baten van begraafplaatsrechten ieder jaar niet veel schommelt hebben wij de balanspost die we in de eerdere jaren hebben opgebouwd ad 28K laten vrijvallen.	I	0	37	0	37
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	4	0	0	4
<i>Totaal afwijkingen product 1.4 Burgerzaken</i>		-101	78	0	-23
1.5 Algemene dekkingsmiddelen					
<i>Deelnemingen De Bulders</i>	I	-2	38	0	36
<i>Kapitaallasten</i> <i>Aanpassing rekenrente –195K, ontvangen rente inkomsten m.b.t. schatkistbankieren en startersleningen 187K, en rente m.b.t. nieuwe geldlening -81K</i>	I	-300	135	0	-165
<i>Gemeentefonds</i> September- en decembercirculaire zijn cijfermatig niet in de begroting verwerkt omdat die alleen zijn gecommuniceerd via raadsinformatiebrieven. Daarnaast is er in 2023 teveel uitgekeerd vanuit het Rijk m.b.t. het gemeentefonds. Dit wordt later gecorrigeerd.	I	107	846	0	953
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	3	28	0	31
<i>Totaal afwijkingen product 1.5 Algemene dekkingsmiddelen</i>		-192	1047	0	855
1.6 Overhead					
<i>Personeel en organisatie</i> In 2023 hebben wij meer uitgegeven aan opleidingen dan wij hadden begroot.	I	21	2	0	23
<i>Organisatieontwikkeling</i> We hebben minder externe ingehuurd op advies.	I	35	0	0	35

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Bedrijfsvoering GRSA2</i> Er is in 2023 een lager bedrag begroot dan dat wij uiteindelijk gefactureerd hebben gekregen vanuit de GRSA2. Het verschil zit hem voornamelijk in de duurdere inhuur HR consulent, inhuur fin. adviseur, inhuur m.b.t. de omgevingswet en de advieskosten voor fiscale vraagstukken.	I	-286	84	0	-202
<i>Vervoermiddelen/tractie</i> Achterblijven aanschaf vervoermiddelen/tractie.	I	48	0	0	48
<i>Gemeentehuis Heeze</i> Er is in 2023 Inhuur personeel geweest i.v.m. een openstaande vacature van –32K. Daarnaast waren er minder uitgaven klein onderhoud 15K, heeft er een aanpassing van de rekenrente plaatsgevonden 16K en waren er niet begrote ontvangen huurinkomsten van 12K. Tot slot is er in 2023 een positieve afrekeningen 2022 m.b.t. gasverbruik geweest van 13K.	I	8	6	0	14
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	-15	11	0	-4
Totaal afwijkingen product 1.6 Overhead		-189	103	0	-86
1.7 Overige baten en lasten					
<i>Algemene baten en lasten</i> WKR 77K (zie 1.1), suppletie BCF 2022 – 57K, omzetbelasting 2022 77K, storting bovenwettelijk verlof 39K, storting voorziening RVU 39K en opheffen voorzieningen hagelschade -81K zijn gezamenlijk de posten die hier de grootste afwijkingen veroorzaken.	I	-241	140	0	-101
<i>Onvoorziene uitgaven</i> In 2023 is het budget onvoorzien aangesproken voor de helft van het budget.	I	15	0	0	15
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	0	0	0	0
Totaal afwijkingen product 1.7 Overige baten en lasten		-226	140	0	-86
1.8 Vennootschapsbelasting					
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	4	0	0	4
Totaal afwijkingen product 1.8 Vennootschapsbelasting		4	0	0	4
Totaal structurele afwijkingen	S	-410	40	0	-370
Totaal incidentele afwijkingen	I	-577	1.329	-450	302
Totaal reguliere afwijkingen programma 1		-987	1.369	-450	-68

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Tabel 11.2

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
2.1	Wonen en bouwen	3.082	1.716	2.242	1.736	506
2.2	Openbare ruimte	2.741	3.003	3.129	3.057	72
2.3	Ruimtelijke ordening	445	531	576	460	116
2.4	Milieu	526	762	791	1.120	-329
2.5	Afval	1.359	1.465	1.650	1.828	-178
2.6	Water	1.682	1.619	1.655	1.745	-90
2.7	Economische zaken	926	226	701	693	8
2.8	Recreatie en toerisme	1.388	1.453	1.576	1.411	165
Totaal lasten		12.150	10.776	12.320	12.050	270
2.1	Wonen en bouwen	1.415	540	666	1.080	414
2.2	Openbare ruimte	189	66	139	350	211
2.3	Ruimtelijke ordening	185	41	41	216	175
2.4	Milieu	76	6	6	278	272
2.5	Afval	1.984	1.829	1.829	2.046	217
2.6	Water	2.352	2.330	2.330	2.430	100
2.7	Economische zaken	733	40	238	289	51
2.8	Recreatie en toerisme	394	228	228	430	202
Totaal baten		7.328	5.080	5.477	7.119	1.642
Saldo baten en lasten programma 2		-4.822	-5.696	-6.843	-4.931	1.912
Toevoegingen aan reserves		189	0	0	313	-313
Onttrekkingen aan reserves		142	168	842	652	-190
Saldo mutatie reserves		-47	168	842	339	-503
Saldo na bestemming programma 2		-4.869	-5.528	-6.001	-4.592	1.409

Afwijkingen

Bedragen x € 1.000

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
2.0 Mutaties reserves programma 2					
<i>Mutaties reserves programma 2 HL</i>	I	0	0	-503	-503
Onttrekking -70K voor GWONN heeft niet in 2023 plaatsgevonden, budgetoverheveling is aangevraagd. Storting in reserves grondexploitaties -313K. Reserve kapitaallasten BOVO is in 2023 niet aangesproken (-38K) reserve totaaloplossing verkeer voor -67K en ook minder onttrekking reserve streekontwikkeling -12K					
Totaal afwijkingen product 2.0 Mutaties reserves programma 2		0	0	-503	-503
2.1 Wonen en bouwen					
<i>Grex Breedvennen</i>	I	1	172	0	173

Product/omschrijving	S/ *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
De afwijking betreft de winstneming in 2023. Voor nadere toelichting zie paragraaf grondbeleid.					
<i>De Bulders grondtransacties</i> Dit bedrag komt voort uit een onvoorziene opbrengst van de BTW m.b.t. een grondtransactie (levering perceel).	I	0	14	0	14
<i>Grex Domein Sterksel-Averbodeweg</i> De afwijking betreft de winstneming in 2023. Voor nadere toelichting zie paragraaf grondbeleid.	I	1	57	0	58
<i>Grex Centrumplan Schoolstraat Leende</i> De afwijking betreft de winstneming in 2023. Voor nadere toelichting zie paragraaf grondbeleid.	I	1	44	0	45
<i>Grex Marijkeplein Leende</i> De afwijking betreft de winstneming in 2023. Voor nadere toelichting zie paragraaf grondbeleid.	I	0	28	0	28
<i>De Bulders NIET ZIJNDE grondtransacties</i> <i>Binnen de exploitatie van De Bulders is 142K aan inkomsten geraamd als vergoeding voor ingezet personeel. Als gevolg van het vervangen van een interne directeur Bulders door een externe zijn inhuurkosten gemaakt.</i>	I	-123	--1	0	-124
<i>Woningbouw</i> Het budget Wet Goed Verhuurderschap vanuit de decembercirculaire 2022 is niet besteed.	I	18	-2	0	16
<i>Bouw-, woning- en welstandstoezicht</i> Er is een dwangsom van 50K verbeurd door het niet kunnen invullen van vacatures zijn de salarissen lager dan begroot. Daar tegenover staat dat, om het (verder) oplopen van achterstanden en m.n. veiligheid- en gezondheidsrisico's waar mogelijk te beperken, er wel meer is ingehuurd dan primair begroot. Tot slot is er met name minder gerealiseerd op implementatie begeleiding in 2023 dan begroot. Oorzaak hiervoor is dat het project in uitvoering is en het e.e.a. is vertraagd door het uitstellen van de omgevingswet.	I	443	50	0	493
<i>Bouwleges</i> In 2023 zijn er meer aanvragen/opbrengsten per aanvraag in rekening gebracht dan bij het opstellen van de begroting ingeschat was.	I	0	28	0	28
<i>Flex woningen Breedvennen</i> De Flex woningen worden in 2024 pas gerealiseerd. Hiervoor is ook een budgetoverheveling aangevraagd.	I	86	0	0	86
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	79	24	0	103
Totaal afwijkingen product 2.1 Wonen en bouwen		506	416	0	920
2.2 Openbare ruimte					
<i>Wegen, straten en pleinen</i> Er zijn diverse oorzaken die de afwijkingen veroorzaken; openstaande vacatures ingevuld door inhuur adviesbureaus 37K, gladheidsbestrijding -79K en minder kapitaallasten i.v.m. achterlopen investeringen en aanpassing rekenrente 55K.	I	-245	217	0	-28
<i>Openbare verlichting</i> De kosten voor levering van elektriciteit zijn in 2023 toegenomen door uitbreiding van het aantal lichtmasten. In 2023 zijn een aantal kostenposten uit 2022 (eindafrekeningen en heffing energiebelasting) geboekt. Door het verhalen van schades is er echter sprake een positieve afwijking.	I	29	0	0	29

Product/omschrijving	S/ *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Straatmeubilair</i> Vanwege openstaande vacatures 43K minder salariskosten en daarnaast zijn er minder uitgaven geweest in 2023 aan planvoorbereidingen 49K.	I	88	1	0	89
<i>Verkeersplannen en verkeersveiligheid</i> Bijdrage MRE t.b.v. randweg A2 heeft in 2023 niet plaats gevonden. Hier is een budgetoverheveling naar 2024 voor aangevraagd.	I	162	0	0	162
<i>Waterlossingen en bermsloten</i> Door wateroverlast in 2023 was het niet mogelijk om bepaalde maaiwerkzaamheden te verrichten.	I	11	0	0	11
<i>Buurtbus</i> Minder subsidie verstrekt in 2023	I	14	0	0	14
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	13	-7	0	6
Totaal afwijkingen product 2.2 Openbare ruimte		72	211	0	283
2.3 Ruimtelijke ordening					
<i>Bestemmingsplannen</i> Enerzijds zijn er meer leges binnengekomen, anderzijds zijn er substantieel meer kosten aan stedenbouwkundige adviezen uitgegeven. Deze kosten zijn gemaakt om de woningbouw impuls te kunnen geven.	I	127	175	0	302
<i>Advisering ruimtelijke ordening</i> Vanwege het niet kunnen invullen van de vacatures voor adviseur ruimtelijke ordening is voor een aantal bezwaar- en beroepszaken extern advies gevraagd. De kosten van deze advocaten zijn op deze post geboekt. Daarbij zijn vanwege bovengenoemd personeelstekort niet alle besluiten even goed gemotiveerd, waardoor er in bezwaar- en beroepsfase meer kans is op een uitspraak dat het besluit in stand kan worden gehouden met verbetering van de motivering. In die gevallen krijgt bezwaarmaker wel de griffierechten en proceskosten vergoed.	I	-11	0	0	-11
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	0	0	0	0
Totaal afwijkingen product 2.3 Ruimtelijke ordening		116	175	0	291
2.4 Milieu					
<i>Milieubeheer</i> De hogere lasten in 2023 zijn veroorzaakt door ingeleend personeel wat niet is begroot.	I	-153	95	0	-58
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	-176	176	0	0
Totaal afwijkingen product 2.4 Milieu		-329	271	0	-57
2.5 Afval					
<i>Afvalinzameling en -verwerking</i> Eenmalig meerkosten door inhuur van een bureau voor juridische ondersteuning i.v.m. de verplichte ontmanteling van de bestaande juridische constructie met een private partner en de opbouw van een robuuste organisatie Blink. Daarnaast zijn de (directe) inzamelkosten gestegen door aanpassing van de loonkosten (Cao).	I	-178	124	0	-54
<i>Afvalstoffenheffing</i>	I	0	93	0	93

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
Voorgaande jaren waren er inkomsten uit PMD van 4 kwartalen. Het 4e kwartaal van het voorgaande jaar plus de eerste 3 van het lopende jaar. Vanaf 2023 nemen we de 4 kwartalen van het lopende jaar mee in de jaarrekening. Dat betekent dat we eenmalig (het jaar 2023) 5 kwartalen hebben geboekt. Het nog niet geboekte 4e kwartaal van 2022 en de 4 kwartalen van 2023.					
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	0	0	0	0
Totaal afwijkingen product 2.5 Afval		-178	217	0	39
2.6 Water					
<i>Riolen en rioalgemalen</i>	I	-89	114	0	25
De kosten voor levering van elektriciteit zijn in 2023 toegenomen door uitbreiding van het aantal pompen. In 2023 zijn een aantal kostenposten uit 2022 (eindafrekeningen en heffing energiebelasting) geboekt.					
<i>Rioolrechten</i>	I	0	-14	0	-14
Minder opbrengsten in 2023. De inning van de rioolheffing vindt plaats op basis van waterverbruik. Door de uitzonderlijk natte weersomstandigheden is het waterverbruik lager geweest (minder beregening, zwembaden ed), waardoor er minder opbrengsten zijn.					
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	0	0	0	0
Totaal afwijkingen product 2.6 Water		-89	100	0	11
2.7 Economische zaken					
<i>(Strategische) gronden</i>	I	11	0	0	11
De lagere lasten dan begroot hebben betrekking op de lagere toerekening van salariskosten.					
<i>Economische ontwikkeling</i>	I	27	0	0	27
De lagere lasten dan begroot hebben betrekking op de lagere toerekening van salariskosten.					
<i>Grex Industrieterrein De Poortmannen</i>	I	16	-4	0	12
De afwijking betreft de winstneming in 2023. Voor nadere toelichting zie paragraaf grondbeleid.					
<i>Agrarische zaken, jacht en visserij</i>	I	-38	54	0	16
Hogere opbrengst grondverkoop dan begroot in 2023.					
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	-9	1	0	-8
Totaal afwijkingen product 2.7 Economische zaken		7	51	0	58
2.8 Recreatie en toerisme					
<i>Brabantsedag</i>	I	63	0	0	63
70K budget GWONN niet benut in 2023 en wordt via budgetoverheveling aangevraagd voor 2024. In 2023 zijn er wel extra kosten gemaakt voor plaatsen geluidswerende hekken 16K.					
<i>Toeristenbelasting</i>	I	-1	126	0	125
77K meeropbrengst m.b.t. belastingjaar 2023: het aantal overnachtingen is hoger geweest dan waarbij begroting vanuit is gegaan;					
48K meeropbrengst m.b.t. belastingjaren 2020 t/m 2022: deze overnachtingen waren niet in de begroting meegerekend.					

Product/omschrijving	S/ *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Openbaar groen</i> 89K minder toerekening salariskosten, budget 125K meer groen in de wijk niet benut. In 2023 vanwege stormschade – 16K aan de lastenkant, 10K minder storkosten en 17K minder kosten inboeten en vernieuwen beplanting. Dit alles vanwege ontbreken bezetting.	I	168	0	0	168
<i>Bos- en natuurterreinen</i> Dit betreft een administratieve verwerking van een vrijgevallen subsidie uit voorgaande jaren.	I	-73	86	0	13
Overige verschillen < 10K	I	8	-10	0	-2
Totaal afwijkingen product 2.8 Recreatie en toerisme		165	202	0	367
<i>Totaal structurele afwijkingen</i>	S	0	0	0	0
<i>Totaal incidentele afwijkingen</i>	I	270	1.643	-503	1.410
Totaal reguliere afwijkingen programma 2		270	1.643	-503	1.410

Programma 3: Samen leven en Participeren

Tabel 11.3

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
3.1	Onderwijs	1.902	1.886	1.953	1.846	107
3.2	Jeugd	3.608	4.489	4.548	4.362	186
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	3.858	4.101	4.281	4.298	-17
3.4	Gezondheid	612	654	801	764	37
3.5	Participatie	4.286	4.117	4.571	5.015	-444
3.6	Dorpshuizen	995	977	1.062	957	105
3.7	Sport	957	993	691	636	55
3.8	Cultuur	567	701	709	766	-57
Totaal lasten		16.786	17.919	18.616	18.644	-28
3.1	Onderwijs	406	349	361	317	-44
3.2	Jeugd	0	0	0	37	37
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	60	48	92	86	-6
3.4	Gezondheid	9	0	90	69	-21
3.5	Participatie	1.893	1.960	2.674	2.473	-201
3.6	Dorpshuizen	114	110	110	129	19
3.7	Sport	151	113	194	243	49
3.8	Cultuur	5	5	5	28	23
Totaal baten		2.638	2.585	3.526	3.382	-144
Saldo baten en lasten programma 3		-14.148	-15.334	-15.090	-15.262	-172
Toevoegingen aan reserves		0	0	339	339	0
Onttrekkingen aan reserves		228	216	216	122	-94
Saldo mutatie reserves		228	216	-123	-217	-94
Saldo na bestemming programma 3		-13.920	-15.118	-15.213	-15.479	-266

Afwijkingen

Bedragen x € 1.000

Product/omschrijving	S/l *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
3.0 Mutaties reserves programma 3					
Mutaties reserves programma 3 HL	I	0	0	-94	-94
Reserve Buig in 2023 niet benut					
Totaal afwijkingen product 3.0 Mutaties reserves programma 3		0	0	-94	-94
3.1 Onderwijs					
Huisvesting primair onderwijs	I	-39	-21	0	-60
Inrichten tijdelijke huisvesting de Triangel Leende					
Lokaal onderwijsbeleid	I	104	-7	0	97

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
De kosten voor vroegschoolse educatie zijn hoger dan begroot en het aantal geïndiceerde VVE-peuters is in 2023 t.o.v. 2022 flink gestegen (van circa 18 naar 25 peuters). Daarnaast is er sprake van een hogere indexatie dan begroot. Echter, door het uitstellen van het huisvestingsonderzoek naar de Dirk Hezius school naar 2025, is er sprake van een onder realisatie op lokaal onderwijsbeleid in 2023.					
<i>Leerlingenvervoer</i> De kosten voor leerlingenvervoer nemen toe als gevolg van de gestegen kosten per kilometer die wij als gemeente betalen aan de vervoerder. Deze komen voort uit de overeenkomst en de daarbij behorende verplichtingen. Daarnaast zitten er meer leerlingen in het leerlingenvervoer, die naar meer verschillende scholen gaan waardoor ritten niet altijd te combineren zijn.	S	-52	0	0	-52
<i>Combinatiefunctionaris onderwijs</i> Minder toerekening salariskosten in 2023 (32k) en daarnaast is het budget SPUK GALA benut (45k) ten behoeve van de combinatiefunctionaris onderwijs.	I	67	23	0	90
<i>Peuteropvang</i> Afwijking door indexering. De CPI was bijna 11% terwijl 3% geraamd was. Dit heeft gezorgd voor hogere huurinkomsten dan initieel begroot in 2023.	S	0	-21	0	-21
<i>Toezicht en inspectie kinderopvang</i> <i>Toerekening salariskosten minder dan begroot</i>	I	19	-2	0	17
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	8	-16	0	-8
Totaal afwijkingen product 3.1 Onderwijs		107	-44	0	63
3.2 Jeugd					
Het aantal cliënten met jeugdhulp is vergelijkbaar met voorgaande jaren. We zien dat voor de duurdere vormen van jeugdhulp (gesloten jeugdzorg en hoog specialistische landelijke zorg) het aantal cliënten hoger lag dan geprognoseerd. Afhankelijk van de aard van de hulpvraag wordt de passende maatwerkvoorziening ingezet. Hiervoor maken we bij het opstellen van de begroting een prognose op basis van de data van de voorgaande jaren. In het jaar zelf kan de aard van de ingezette zorg afwijken van hetgeen is ingeschat. In 2023 zijn er meer jeugdigen dan ingeschat die een behandeling GGZ zonder verblijf nodig hadden. De kosten van de ingezette begeleidingszorg liggen in 2023 echter lager dan geprognoseerd wat in zijn totaliteit zorgt voor een onder realisatie van 221K.	I	184	37		221
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	2	0	0	2
Totaal afwijkingen product 3.2 Jeugd		186	37	0	223
3.3 Maatschappelijke ondersteuning					
<i>Algemene voorzieningen</i> De werkelijke uitgave zijn in 2023 lager door inzet gelden SPUK GALA t.b.v. eenzaamheid.	I	14	0	0	14
<i>Collectief vervoer</i>	S	-16	0	0	-16

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
De kosten voor collectief vervoer nemen toe als gevolg van de gestegen kosten per kilometer die wij als gemeente betalen aan de vervoerder. Deze komen voort uit de overeenkomst en de daarbij behorende verplichtingen.					
<p><i>1e lijnsloket Wmo</i></p> <p>De verklaring voor de onderschrijding zit voor het grootste gedeelte in lagere personele kosten (totaal € 85K) en daarnaast minder lasten bij de uitvoeringskosten Wmo (€ 43K). Dit samen verklaart de afwijking.</p>	I	143	7	0	150
<p><i>Maatwerkvoorzieningen natura Wmo</i></p> <p>Hier zijn ook personele kosten op geboekt, deze verklaren de overschrijding van -33K. De overige kostenposten (aanpassingen woningen, hulpmiddelen, vervoer individueel en advieskosten) komen gezamenlijk op < 10K uit en zijn dus nagenoeg budgetneutraal qua afwijking.</p>	I	-33	2	0	-31
<p><i>Huishouden hulp (Wmo)</i></p> <p>De onderschrijding wordt veroorzaakt door lagere personele lasten (doorberekening salaris sociaal domein). De uitgaven voor hulp bij het huishouden in 2023 wijken <10K t.o.v. de begroting.</p>	I	199	0	0	199
<p><i>Begeleiding (Wmo)</i></p> <p>De kosten voor individuele begeleiding zijn hoger als gevolg van een stijging van het aantal inwoners dat ondersteuning nodig heeft (gemiddeld 6 cliënten meer t.o.v. 2022) In combinatie met de tarieven zorgt dit ervoor dat er in 2023 een overschrijding was op individuele begeleiding. Op de kostensoort innovatie & vernieuwingen, die ook onder deze grootboek valt, is echter sprake van een forse onderschrijding waardoor er in zijn totaliteit op dit grootboek sprake is van een overschot.</p>	I	31	0	0	31
<p><i>Overige maatwerkarrangementen (Wmo)</i></p> <p>Hogere personele lasten (doorberekening salarissen Sociaal Domein) en ingehuurd personeel hebben er voor gezorgd dat er hier sprake is van een overschrijding in 2023.</p>	I	-334	0	0	-334
<p><i>Dagbesteding (Wmo)</i></p> <p>De kosten voor begeleiding groep hebben vanaf 2023 een aparte kostensoort (landelijke verplichting). Vorig jaar waren de kosten € 392.170. in 2023 is daarom € 400.000 begroot. In 2023 waren er gemiddeld 2 cliënten meer. Dit verklaart de overschrijding in 2023.</p>	I	-30	0	0	-30
<p>De post maatschappelijke ondersteuning bestaat uit de kosten van de maatwerkvoorzieningen, inzet van de medewerkers binnen het sociaal domein en uitvoeringskosten. Het totale budget van maatschappelijke ondersteuning was begroot op € 4.188.788. De uitgaven bedragen € 4.217.978. De overschrijding € 29 K. bedraagt < 1 % van dit totaal.</p>					
<p><i>Overige verschillen <10K</i></p>	I	9	-15	0	-6
Totaal afwijkingen product 3.3 Maatschappelijke ondersteuning		-17	-6	0	-23

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
3.4 Gezondheid					
<i>Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD)</i> Uit deze post wordt niet alleen de GR GGD BZO bijdrage betaald, maar ook de maatwerkafspraken jeugdgezondheidszorg. De bijdrage aan de GGD in het kader van de GR en jeugdgezondheidszorg is niet correct verwerkt in de begroting.	S	-17	0	0	-17
<i>Overige gezondheidszorg</i> Hoewel diverse initiatieven in het kader van het gezondheidsbeleid (preventieakkoord) zijn ingezet waren de baten (rijksgeld) hoger dan de lasten.	I	15	17	0	32
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	39	-38	0	1
Totaal afwijkingen product 3.4 Gezondheid		37	-21	0	16
3.5 Participatie					
<i>Opvang asielzoekers</i> Vanuit de septembercirculaire 2022 is 40K begroot terwijl de werkelijke kosten m.b.t. opvang asielzoekers 16K waren in 2023.	I	24	0	0	24
<i>Opvang vluchtelingen (Oekraïne crisis)</i> Bij de bestuursrapportage 2023 is -714K begroot als ontvangsten Rijk. Dit betreft een samengesteld bedrag. Enerzijds zijn dit de ontvangsten uit 2022 m.b.t. opvang Oekraïners die zijn ontvangen en geboekt in 2023 (-305K). Anderzijds bestaat de -714K uit het te verwachten bedrag wat de gemeente HL ontvangt voor de opvang in 2023. Dit bedrag ontvangt de gemeente pas in de loop van 2024. Hierdoor is er nu nog sprake van een nadeel per saldo van 361K t.o.v. de aangepaste begroting n.a.v. de bestuursrapportage 2023.	I	-253	-91	0	-344
<i>Uitvoering W&I (GRSA2)</i> De personele formatie bij W&I is door ziekte van medewerkers, de uitvoering van de regeling Energietoeslag 2022/2023, de Wet Inburgering, de ondersteuning van gedupeerden van de Kinderopvangtoeslagaffaire ingevuld door inhuur van medewerkers. De kosten hiervan bleken lager dan begroot.	I	-46	0	0	-46
<i>Bijstand</i> Het aantal uitkeringsgerechtigden is al enkele jaren lager dan begroot. Dit vertaalt zich in een lagere uitkering vanuit het Rijk.	S	266	-149	0	117
<i>IOAW/IOAZ</i> Na bedrijfsbeëindiging hebben minder mensen een beroep gedaan op deze regelingen.	S	68	0	0	68
<i>Loonkostensubsidies</i> In 2023 is er sterk ingezet op de inzet van loonkostensubsidie om de taakstelling banenafpraak te realiseren.	S	-94	0	0	-94

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<p><i>Bijstand zelfstandigen (BBZ)</i></p> <p>In 2023 is beperkt beroep gedaan op deze regeling, zijn adviezen ingewonnen maar uiteindelijk geen voorziening toegekend. Per saldo zijn de kosten lager dan begroot.</p> <p>Was een voorziening toegekend, dan zou dit hebben geleid tot een terugbetalingsplicht. Omdat geen voorzieningen zijn toegekend leidt dit tot lagere baten.</p>	I	17	-53	0	-36
<p><i>Bijzondere bijstand/minimavoorzieningen</i></p> <p>De hogere kosten worden veroorzaakt door het beroep op energietoeslag 2022 en 2023. De baten die hier tegenover staan vanuit het Rijk zijn elders in de jaarrekening opgenomen als onderdeel van de Algemene Uitkering van het Rijk.</p> <p>Daarnaast is een hoger beroep gedaan op leenbijstand. Deze wordt terugbetaald en leidt tot hogere baten. Daarnaast is een tegemoetkoming vanuit het rijk ontvangen voor activiteiten in het kader van bestrijding van kinderarmoede.</p>	I	-676	41	0	-635
<p><i>TOZO</i></p> <p>Er is vanuit het rijk een aanvullende bijdrage ontvangen voor deze kosten uit de voorgaande jaren.</p>	I	1	-18	0	-17
<p><i>Participatiebudget</i></p> <p>In 2023 hebben we het project klant in beeld afgerond. Doel is om budgetten voor re-integratie van cliënten in de bijstand in werk gericht in te kunnen zetten voor maatwerk en re-integratie trajecten. Omdat dit project pas eind 2023 is afgerond zijn de kosten lager dan begroot.</p>	I	68	0	0	68
<p><i>Leefgeld Oekraïners</i></p> <p>Er is begroot op basis van normbedragen per opgevangen ontheemde Oekraïner. Deze hebben nagenoeg allemaal werk gevonden waardoor de leefgeld regeling door deze groep niet is aangevraagd en toegekend. De leefgeldmiddelen die wel toegekend zijn, komen via verantwoording vanuit het rijk terug naar de gemeente.</p>	I	225	9	0	234
<p><i>Overige verschillen <10K</i></p>	I	-25	69	0	44
Totaal afwijkingen product 3.5 Participatie		-444	-201	0	-645
3.6 Dorpshuizen					
<p>95k was bedoeld voor professionalisering van de dorpshuizen. Hier wordt in 2024 invulling aan gegeven d.m.v. een proces begeleider</p>	I	105	0	0	105
<p>Beheer accommodatie 't Perron Dit betreft liquiditeitssteun aan 't Perron uit de bestuursrapportage 2023, de reguliere exploitatiesubsidie en subsidie floormanagement en de aanvullende pilot huur om niet. Laatstgenoemde is in 2023 niet helemaal correct verwerkt in de begroting wat voor deze afwijking zorgt.</p>	I	-22	0	0	-22
<p>Beheer accommodatie De Schammert</p>	I	19	19	0	38

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
Begrote indexerings wijkt af van de werkelijke indexerings huren waardoor de daadwerkelijke baten in 2023 hoger uit zijn gevallen. Daarnaast zijn de lasten m.b.t. verzekeringen lager uit gevallen.					
<i>Overige verschillen <10K</i>	I	3	0	0	3
Totaal afwijkingen product 3.6 Dorpshuizen		105	19		124
3.7 Sport					
<i>Sportaangelegenheden algemeen</i> Betreft ontvangsten SPUK Sport. De inkomst wordt hier verantwoord terwijl de daadwerkelijke kosten onder sport vallen.	I	-5	79	0	74
<i>Sportcentrum de Pompenmaker</i> De onderschrijding heeft diverse oorzaken: minder toerekening van kapitaallasten, minder ontvangst uit verhuur. Daar staat tegenover dat er wel meer kosten zijn gemaakt voor onderhoud materialen en inhuur en inzet beheerder 't Pumpke voor beheertaken.	I	54	-11	0	43
<i>Gymnastieklokale Heeze-Leende</i> Minder toerekening van salariskosten.	I	36	-16	0	20
<i>Gymnastieklokaal Strabrecht</i> De inkomsten en uitgaven zijn begroot bij gymnastieklokale Heeze-Leende. Totaal 114k begroot 139k werkelijk saldo.	I	-18	8	0	-10
<i>Gymnastieklokaal Leenderstrip</i> De inkomsten en uitgaven zijn begroot bij gymnastieklokale Heeze-Leende. Totaal 114k begroot 139k werkelijk saldo.	I	-26	0	0	-26
<i>Overige verschillen < 10K</i>	I	14	-11	0	3
Totaal afwijkingen product 3.7 Sport		55	49	0	104
3.8 Cultuur					
<i>Kunst en cultuur</i> Minder toerekening salariskosten.	I	20	0	0	20
<i>Muziekscholen</i> Minder leerlingen in 2023 dan in mei 2022 is ingeschat.	I	14	0	0	14
<i>Historisch archief</i> Geen algemene kosten en teruggaven n.a.v. eindafrekening 2022.	I	12	0	0	12
<i>Monumentenzorg</i> Verschil kan verklaard worden door bekostiging archeologische noodopgraving aan de Emmerikstraat (16.795 euro) en ondersteuning erfgoed (ca. 67.000 euro). Deze kosten waren (deels) niet begroot.	I	-42	8	0	-34
<i>Openbare bibliotheek</i> Eindafrekening 2022 in 2023 ontvangen.	I	-60	16	0	-44

Product/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
Overige verschillen < 10K	I	-1	-1	0	-2
<i>Totaal afwijkingen product 3.8 Cultuur</i>		-57	23	0	-34
<i>Totaal structurele afwijkingen</i>	S	155	-170	0	-15
<i>Totaal incidentele afwijkingen</i>	I	-122	18	-94	-198
Totaal reguliere afwijkingen programma 3		33	-153	-94	-213

Analyse kredieten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikba ar krediet	Realisati e t/m 2023	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting	tlv voorzieni ng
Herinrichting raadszaal	85	133	-48	Afsluiten	Is afgerond	
Raadszaal audio	40	43	-3	Afsluiten	Alle bestedingen zijn verricht in 2023	
Discussieposten raadszaal	28	33	-5	Afsluiten	Alle bestedingen zijn verricht in 2023	
Weiland de Hendse Driessen	0	256	-256	Afsluiten	Grond is als strategische gronden als actief opgenomen (administratieve verwerking) zie bestuursrapportage 2023	
Verduurzaming gemeentehuis 2022	708	299	409	Handhaven	Realisatie 2024	
Vrachtwagen 2021	100	0	100	Handhaven	Vervangen bespreken 2024/2025	
Volkswagen Crafter 2x 2021	116	0	116	Handhaven	Levering 2024	
Frees Ferrarie 2021	10	0	10	Handhaven	Vervangen bespreken 2024/2025	
Versnipperaar	28	0	28	Handhaven	Vervangen bespreken 2024/2025	
Massey met voorlader 2022	60	56	4	Afsluiten	Gerealiseerd	
Volkswagen Crafter 2022	58	0	58	Handhaven	Levering 2024	
Compact traktor	19	26	-7	Afsluiten	Gerealiseerd	
Voorber toekomstige grondexpl Ginderover 58 eo	60	39	21	Handhaven	Ligt stil tot invoering Omgevingswet, spelen nog andere zaken rondom Brabantsedag en doortrekken randweg.	
Strategische gronden Halfeindsestraat	0	-22	22	Afsluiten	In 2023 is het laatste perceel Halfeindschestraat/Steenakkers verkocht. Administratieve afwikkeling.	
Voorber. Politiepost Leende 2021	2.298	88	2.210	Handhaven	Realisatie 2024	
Grond Politiepost Leende 2021	0	588	-588	Handhaven	Realisatie 2024	
Inrichten entrees/rotondes 2021	50	43	7	Afsluiten	Kan afgesloten worden. alle kosten zijn gedeclareerd.	
Kapelstraat-Jan Deckerstraat 2022	150	0	150	Handhaven	Realisatie 2025	
Verharden Ronde Bleek 2022	100	6	94	Handhaven	Uitvoering 2024	
Aanpak fietsverbinding Sandermannen 2022	175	156	19	Afsluiten	Gerealiseerd	
Fietspad Geldropseweg voorber.	50	13	37	Handhaven	Overdracht gronden in 2024, kosten worden geschat op ca. € 7k.	

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Realisatie t/m 2023	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting	tlv voorziening
Fietspad Strabrechtse Heide 2022	150	9	141	Handhaven	Er wordt nog een bedrag van € 3041,86 gedeclareerd. Daarna kan deze worden afgesloten want het project wordt niet verder uitgevoerd.	
Kleine ergernissen 2022	100	43	57	Afsluiten		wegen
Groot onderhoud wegen 2022	856	663	193	Afsluiten		wegen
Investeringsbudget 2022	275	128	147	Handhaven	Er zijn nog taken vanuit 2022 welke we moeten uitvoeren.	
Randweg Heeze-Leenderweg	50		50	Handhaven	Moet nog worden opgestart.	
Reconstructie Ginderover	50	30	20	Handhaven	De voorbereidende werkzaamheden zijn nog niet afgerond.	
Civiele kunstwerken 2022	56	58	-2	Afsluiten		
Herinrichting Oudemolen	784	24	760	Handhaven	Wordt nog opgepakt.	
Averbodeweg 2023	125	128	-3	Afsluiten		
Kleine ergernissen 2023	100	34	66	Handhaven	Diverse werkzaamheden dienen nog uitgevoerd te worden in 2024.	
Groot onderhoud wegen 2023	759	258	501	Handhaven	Diverse werkzaamheden dienen nog uitgevoerd te worden in 2024.	
Investeringsbudget 2023	400	139	261	Handhaven	Er zijn nog taken vanuit 2023 welke we moeten uitvoeren.	
Somerenseweg amfibiegoten	0	-528	528	Handhaven	Uitvoering in 2024/25 in 2023 hebben wij een subsidie bijdrage provincie Noord Brabant hiervoor ontvangen van 218k en 72k is er ontvangen via crowdfunding.	
Somerenseweg goten groot wild	0	-248	248	Afsluiten	Budget toevoegen aan Somerenseweg amfibiegoten.	
Verbreding fietspad Past. Thijssenlaan	90	88	2	Handhaven	Dient nog opgeleverd te worden.	
Vervanging masten 2022	46	51	-5	Afsluiten		
Vervanging armaturen 2022	34	39	-5	Afsluiten		
Vervanging masten 2023	46	45	1	Afsluiten		
Vervanging armaturen 2023	34	31	3	Afsluiten		
Wegreconstructie de Muggenberg	43	9	34	Handhaven	Wordt in de toekomst opgepakt.	
Deklaag vervanging Muggenberg	121	0	121	Handhaven	Wordt in de toekomst opgepakt.	
Rotonde Geldropseweg	800	29	771	Handhaven	Betrekken bij de pilot verkeersmaatregelen Geldropseweg.	
Kruispunt Muggenberg 2020	630	0	630	Handhaven	Wordt in de toekomst opgepakt.	
Rijbaan Oudenmolen-Kreijl 2020	283	0	283	Handhaven	Wordt in de toekomst opgepakt.	

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Realisatie t/m 2023	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting	tlv voorziening
Rehabiliteren wegen Somerenseweg 2020	1.249	918	331	Handhaven	Nog enkele opleverwerkzaamheden verwacht in verband met wateroverlast	
Vorbereidingskrediet Kloosterlaan 2022	50	170	-120	Handhaven	Het gaat hier niet alleen om de voorbereiding, maar ook om de uitvoering van een deel van de realisatie. De brug is vervangen en ten laste van dit krediet totaal € 1.120000.	
Bruggen 2021	37	33	4	Afsluiten	Gereed	
2e fase Langstraat/Oostrikkerstraat	135	95	40	Handhaven	Het werk is nog niet afgerond.	
Centrumontw. Heeze 2023 t/m 2024	0	13	-13	Handhaven	Realisatie 2024/2026	
Nieuwbouw de Berkenschutse	6.859	51	6.808	Handhaven		
Nieuwbouw gymzaal Heeze	1.140	48	1.092	Handhaven	Realisatie 2024	
Tech.installaties gymzaal Heeze	380	0	380	Handhaven	Realisatie 2024	
Verduurzaming Pompenmaker 2022	422	179	243	Handhaven	Realisatie 2024	
Verduurzaming PV panelen Pompenmaker	784	105	679	Handhaven	Realisatie 2024	
Dak Pompenmaker groot onderhoud	271	267	4	Handhaven	Realisatie 2024	
Multifunctionele accommodatie Lambrek	762	0	762	Handhaven	Werkzaamheden zijn nog niet uitgevoerd, er is nu een procesbegeleider aangesteld.	
Restant Lambrek	684	0	684	Afsluiten	"Zoals bij de behandeling van Plan Lambrek (8 mei 2023) aangegeven is de samenwerking met Kempenhaeghe voor onbepaalde tijd uitgesteld, waardoor samenvoeging van sportfaciliteiten voorlopig niet aan de orde is. Als e.e.a. in de toekomst alsnog wordt opgepakt zal er opnieuw een voorstel naar de raad worden gedaan".	
Kunstgrasveld RKSv Heeze	490	377	113	Afsluiten	Project is opgeleverd.	
Kunstgrasveld RKSv Heeze onderbouw	190	196	-6	Afsluiten	Project is opgeleverd.	
Hockey Heeze veld 2	550	435	115	Handhaven	Kleine vertraging opgelopen door de weersomstandigheden. Er volgen nog een aantal facturen die in 2024 geboekt dienen te worden.	
Kunstgrasveld Dosl	433	289	144	Handhaven	Kleine vertraging opgelopen door de weersomstandigheden. Er volgen nog een aantal facturen die in 2024 geboekt dienen te worden.	

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Realisatie t/m 2023	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting	tlv voorziening
Kunstgrasveld Dosl (onderbouw)	251	34	217	Handhaven	Kleine vertraging opgelopen door de weersomstandigheden. Er volgen nog een aantal facturen die in 2024 geboekt dienen te worden.	
Valentijn 2021	53	5	48	Handhaven	Realisatie 2024	
Aanpassing Valentijn 2022	200	0	200	Handhaven	Realisatie 2024	
Verduurzaming Valentijn 2022	352	-78	430	Handhaven	Realisatie 2024	
Verduurzaming PV panelen Valentijn 2022	189		189	Handhaven	Realisatie 2024	
Infra CPL	785	737	48	Handhaven	Nog niet afgerond. Met name de aanpassing van de keerwand en parkeervakken om toegang tot perceel te verkrijgen.	
Averbodeweg riool	400	84	316	Handhaven	In uitvoering	riolering
Renovatie riool Dreef Sterksel	105	55	50	Afsluiten	Gereed	riolering
Vervangen pompen en gemalen	50	48	2	Afsluiten	Gereed	riolering
Spoorlaan/Schoolstraat	965	927	38	Afsluiten	Werkzaamheden zijn gereed.	riolering
Rioolrenovatie Emmerikstraat/Oude Stationstraat	722	626	96	Afsluiten	Werkzaamheden zijn gereed.	riolering
Rioolver en reconstructie Langstr-Oostrikkerstr	326	325	1	Handhaven	Het werk is nog niet afgerond.	riolering
Randvoorzieningen E/M 2020	409	342	67	Handhaven	Tbv renovatie werk	riolering
Drukriolering E/M 2020	142	142	0	Afsluiten	Gereed	riolering
Oostrikkerdijk/Voordenw/Annestr 2021	630	523	107	Handhaven	Het werk is nog niet afgerond.	riolering
Stimuleringsleningen/startersleningen	700	537	163	Handhaven	Mutaties 2023	
Totaal	30.682	10.270	20.412			

Overzicht incidentele baten en lasten

Op grond van het BBV dient een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen te worden. Baten en lasten voortkomende uit éénmalige activiteiten en projecten, afwikkelingsverschillen, onvoorziene inkomsten en uitgaven alsmede (eenmalige) toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidentele baten en lasten beschouwd. Daarnaast worden lasten en baten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen als incidenteel aangemerkt.

De in de jaarrekening opgenomen belangrijkste incidentele baten en lasten (groter dan € 10.000) treft u in het volgende overzicht aan.

Bedragen x € 1.000

Programma	Thema	Omschrijving	Realisatie 2023
1 Dienstverlening en bestuur	1.1 Bestuur	College B&W Benoemingsprocedure nieuwe burgemeester	30
1 Dienstverlening en bestuur	1.1 Raadsgriffier	Vertrouwenscommissie	30
1 Dienstverlening en bestuur	1.6 Overhead	Specials inzet communicatie	71
1 Dienstverlening en bestuur	1.6 Overhead	Specials inzet financiën	93
1 Dienstverlening en bestuur	1.6 Overhead	Specials inzet HR consultant	50
1 Dienstverlening en bestuur	1.0 Mutaties reserve	Incidentele stortingen reserves	120
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.1 Wonen en bouwen	Procedure Bibob	11
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.3 Bestemmingsplannen	Planologische werkzaamheden	20
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.7 Economische zaken	Afwaardering Hendse Driesen	424
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.0 Mutaties reserve	Incidentele stortingen reserves	313
3 Samen leven en participeren	3.5 Participatie	Leefgeld Oekraïne	253
3 Samen leven en participeren	3.6 Dorpshuizen	Eenmalige verstrekte subsidie Perron	115
3 Samen leven en participeren	3.0 Mutaties reserve	Incidentele stortingen reserves	339
Totaal incidentele lasten			1.869
1 Dienstverlening en bestuur	1.0 Mutaties reserve	Incidentele onttrekkingen reserves	104
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.1 Wonen en bouwen	Bouwleges	126
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.1 Wonen en bouwen	Grondexploitaties tussentijdse winstneming	312
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.7 Economische zaken	Opbrengst grondverkoop	199
2 Wonen, bedrijven en creëren	2.0 Mutaties reserve	Incidentele onttrekkingen reserves	631
3 Samen leven en participeren	3.5 Participatie	Opvang Vluchtelingen	658
3 Samen leven en participeren	3.7 Sport	Vrijval voorziening onderhoud hockeyveld	339
3 Samen leven en participeren	3.0 Mutaties reserve	Incidentele onttrekkingen reserves	17
Totaal incidentele baten			2.386
Saldo incidentele baten en lasten			516

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekking reserves

Op grond van het BBV dient een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen te worden. Dit betreft mutaties waarbij jaarlijkse een bepaald bedrag ten gunste of ten laste van de exploitaties komt. Deze mutaties worden niet als incidenteel aangemerkt. De in de jaarrekening opgenomen structurele mutaties in de reserves treft u in het volgende overzicht aan.

Tabel 12.15

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Realisatie 2023	
1	Dienstverlening en bestuur	Klein materieel Openbare Werken	65
Totaal structurele stortingen in reserves		65	
1	Dienstverlening en bestuur	Reserve hekwerk Groote Speel Leende (kpl)	2
		Reserve Renault Zoe tbv kapitaallasten	2
		Reserve zoutstrooiers tbv kapitaallasten	4
		Reserve aktiewagen binnen de bebouwde kom (kpl)	1
		Reserve aktiewagen buiten de bebouwde kom (kpl)	2
		Reserve Volkswagen (kpl)	5
		Reserve Skoda (kpl)	2
		Pick-up voertuig 2021 (kpl)	5
2	Wonen, bedrijven en creëren	Kapitaallasten bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	10
		Kapitaallasten fietspad Plaetse-Boschlaan	6
		Kap.lasten herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat	3
		Kapitaallasten Strijperpad	1
		Kap.lasten openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat	1
3	Samen leven en participeren	Kapitaallasten klimaatinstallatie Pompenmaker	17
		Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	1
		Reserve Centrumplan Leende	87
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves		149	
Saldo structurele mutaties reserves		84	

Een overzicht van alle mutaties in de reserves treft u aan in de toelichting op de balans.

Balans met toelichting

Tabel 12.0

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	4	5
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	39	39
<i>Totaal immateriële vaste activa</i>	43	44
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investeringen met economisch nut	24.986	24.342
Investeringen met economische nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	757	898
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	8.417	5.927
<i>Totaal materiële vaste activa</i>	34.160	31.167
<i>Financiële vaste activa</i>		
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	2.051	1.051
Leningen aan woningbouwcoöperaties	1.362	1.489
Leningen aan deelnemingen	-	1.000
Overige langlopende leningen	6.778	6.720
Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer	-	-
<i>Totaal financiële vaste activa</i>	10.191	10.260
Totaal vaste activa	44.394	41.471
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-474	-1.264
Gereed product en handelsgoederen	-	1
<i>Totaal voorraden</i>	-474	-1.263
<i>Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar</i>		
Vorderingen op openbare lichamen	3.895	2.885
Rekening courant verhouding met het Rijk	3.983	299
Rekening courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	382	379
Overige vorderingen	837	2.965
<i>Totaal uitzettingen < 1 jaar</i>	9.097	6.528
<i>Liquide Middelen</i>	104	107
<i>Overlopende activa</i>		
Het Rijk	861	3
Overige Nederlandse overheden	208	441
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.659	2.697
<i>Totaal overlopende activa</i>	2.728	3.141
Totaal vlottende activa	11.455	8.513
Totaal activa	55.849	49.984

Passiva	31-12-2023	31-12-2022
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene reserve	4.947	3.751
Bestemmingsreserves	11.333	10.815
Gerealiseerde resultaat	487	1.982
<i>Totaal eigen vermogen</i>	16.767	16.548
 <i>Voorzieningen</i>	 6.915	 7.238
 <i>Vaste Schulden > 1 jaar</i>		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	15.832	17.665
Onderhandse leningen van openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	1.300	1.300
Door derden belegde gelden	1.361	1.489
Waarborgsommen	26	26
<i>Totaal vaste schulden > 1 jaar</i>	18.519	20.480
Totaal vaste passiva	42.201	44.266
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar</i>		
Overige kasgeldleningen	5.000	-
Overige vlottende schulden	3.865	3.648
<i>Totaal netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar</i>	8.865	3.648
 <i>Overlopende passiva</i>		
Het Rijk	2.155	1.121
Overige Nederlandse overheidslichamen	90	458
Overige overlopende vlottende passiva	2.538	491
<i>Totaal overlopende passiva</i>	4.783	2.070
Totaal vlottende passiva	13.648	5.718
Totaal passiva	55.849	49.984

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening gemeente Heeze-Leende 2023, waarin door de gemeenteraad op 30 oktober 2023 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de gemeente

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten verantwoord in het jaar dat uitbetaling plaats vindt. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De algemene uitkering is opgenomen conform de best mogelijke schatting gebaseerd op basis van de laatst beschikbare informatie. Ten aanzien van het component aangaande de accresmededeling wordt deze opgenomen conform de in verslagjaar t laatst gepubliceerde accresmededeling. Doorgaans is deze accresmededeling opgenomen in de septembercirculaire. De gevolgen van het bijgestelde accres zoals opgenomen in de meicirculaire van het verslagjaar t+1 worden verantwoord in de jaarrekening van het op het verslagjaar volgend boekjaar.

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - o Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 30 oktober 2023 door de raad is vastgesteld;
 - o Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
 - o Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - o Een verantwoordingsgrens van 1% (zijnde € 439.130) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - o Een rapporteringstolerantie van 10% zijnde +/- € 43.913 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting gegeven.

Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar zijn vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro; en
- de kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut > € 10.000 worden conform de financiële verordening geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven. Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten, verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de financiële verordening 2023, zoals laatstelijk vastgesteld door de gemeenteraad in haar vergadering d.d. 30 oktober 2023. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire afschrijvingsmethode en starten in het eerste boekjaar na gereedkomen of verwerving van het actief. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen, zoals ook vastgelegd in de *financiële verordening*, die vastgesteld zijn door de gemeenteraad d.d. 30 oktober 2023, zijn van toepassing:

- Gronden en terreinen n.v.t.
- Woonruimten 40 jaar
- Gebouwen 40 jaar
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, waaronder:
 - o riolering (aanleg, bouwkundig, elektromechanisch en gemalen) 60 jaar
- Vervoermiddelen 10 jaar
- Machines, apparaten en installaties
- Overige materiële vaste activa, waaronder:
 - o inventarissen 10 jaar
- (Het gebruiksrecht voor onbepaalde duur op) Software is als afzonderlijk actief opgenomen onder de materiële vaste activa als investering met economisch nut.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

Erfpacht

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van

de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Vorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op *nominale/contante* waarde. Indien gewaardeerd op contante waarde: De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2023: 2%).

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als 'nog te verrekenen kosten' opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. de kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst Wro/Bro; en
2. de kosten mogen maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op **de contante waarde/het nominale bedrag** van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhoud)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Vaste schulden, met een rente typische looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

Tabel 12.1

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2022	Investerings	Verminderings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2023	Boekwaarde per 31-12-2023
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	39	0	0	0		39
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	5	0	0	1		4
Totaal	44	0	0	1	0	43

Materiële vaste activa

Tabel 12.2 Investerings met een economisch nut

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2022	Vermeerderings	Verminderings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2023	Boekwaarde per 31-12-2023
Gronden en terreinen	2.081	844	22	7		2.896
Woonruimten	-	-	-	-		-
Gebouwen	21.420	1.146	0	797	232	21.537
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	58	0	0	9		49
Vervoermiddelen	110	82	0	17		176
Machines, apparaten en installaties	106	208	0	23		291
Overige materiële vaste activa	40	0	0	3		37
Totaal	23.815	2.280	-22	856	232	24.986

Tabel 12.3 Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2022	Vermeerderings	Verminderings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2023	Boekwaarde per 31-12-2023
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	898	1.359	1.359	141	-	757
Overige materiële vaste activa	-					
Totaal	898	1.359	1.359	141	0	757

Tabel 12.4 Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2023	Boekwaarde per 31-12-2023
Gronden en terreinen	6	0	0	3		3
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.830	3.549	521	285	707	7.866
Machines, apparaten en installaties	300	0	0	25		275
Overige materiële vaste activa	318	0	0	45		273
Totaal	6.454	3.549	1.228	358	707	8.417

Financiële vaste activa

Tabel 12.5

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Aflossingen	Boekwaarde per 31-12-2023
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.051	1.000	-	-	2.051
Leningen aan woningbouwcorporaties	1.489	-	-	128	1.362
Leningen aan deelnemingen	1.000	-	1.000	-	-
Overige langlopende leningen	6.720	537	-	479	6.778
Overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	-	-	-	-	-
Totaal	10.260	1.537	1.000	607	10.191

De overige langlopende leningen bestaan uit de verstrekte leningen aan de Stichting HSLnet en leningen SVN.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie. De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Tabel 12.6

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2023	31-12-2022
Bouwgronden in exploitatie (na tussentijdse winstneming/verliesvoorziening)	-474	-1.264
Totaal	-474	-1.264

Voor het tussentijds verantwoorden van winst is het noodzakelijk dat voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat moet op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Overeenkomstig de betreffende notitie van de commissie BBV wordt de methode 'percentage of complet ion' gehanteerd. Rekening wordt gehouden met de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie ten opzichte van de geraamde totale kosten en opbrengsten en eventuele risico's. In 2022 is een voorlopig resultaat genomen. Het totaal aan voorlopige winstneming bedraagt € 1.328.920 en is toegevoegd aan de hiervoor gevormde reserve grondexploitaties.

Het verloop van de bouwgronden in exploitatie gedurende het jaar 2023 wordt in het volgende overzicht weergegeven:

Tabel 12.7

Bedragen x € 1.000

Complex	Boekwaarde per 01-01-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31-12-2023 (vóór winstneming)	Afsluiting / winstneming/ voorziening	Boekwaarde per 31-12-2023
De Poortmannen, Heeze	-321	33	0	-288	11	-277
De Breedvennen, Leende	-492	782	581	-291	172	-119
Domein, Sterksel	-199	142	0	-57	57	0
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	-200	78	0	-122	44	-78
Gymzaal Marijkeplein, Leende	-52	24	0	-28	28	0
Totaal	-1.264	1.059	581	-786	312	-474

De in totaliteit geraamde nog te maken kosten, geraamde nog te ontvangen opbrengsten en het geraamd eindresultaat bedragen:

Tabel 12.8

Bedragen x € 1.000

Complex	Boekwaarde per 31/12/2023	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat nominaal	Geraamd resultaat contante waarde (disconto 2%)
De Poortmannen, Heeze	-277	249	15	1.217	1.198
De Breedvennen, Leende	-119	114	0	263	270
Domein, Sterksel	0	0	0	55	57
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	-78	60	0	121	123
Gymzaal Marijkeplein, Leende	0	0	0	28	27
Totaal	-474	423	15	1.684	1.675

Uitzettingen (met een rente typische looptijd korter dan één jaar)

De uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden.

Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De drempel is nooit lager dan € 1.000.000. De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld mag een decentrale overheid dus maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist hebben gehouden. In het besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen dat in de toelichting bij de balans gerapporteerd moet worden over het drempelbedrag en het gebruik daarvan in elk kwartaal.

Het drempelbedrag is in 2023 niet overschreden.

Tabel 12.9

Bedragen x € 1.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	1000			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	100	97	97	97
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	900	903	903	903
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	38.734			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	38.734			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1000			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	8.969	8.797	8.969	8.967
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	100	97	97	97

Liquide middelen

Overzicht liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de kas- en banksaldi per 31-12-2023.

	31-12-2022	31-12-2023
Kassaldi	7	3
Banksaldi	100	101
Liquide middelen	107	104

Overlopende activa

De overlopende activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 12.10

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023
Het Rijk				
Subsidie spoor	-	500	-	500
Rijk uitvsubs (gevel) geluidaanp spoor (wel SiSa)	3	5	-	8
Spuk A16 Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	-	353	-	353
Totaal Het Rijk	3	858	0	861
Overige Nederlandse overheden				
Subsidie spoor	441	-441	0	-
Nto Prov Herst.mrg Nat. 2000 Meerv (taakv.5.7)	-	64	56	8
Nto Gem.Eindhoven jeugdzorgplus	-	185	0	185
Nto Prov Noord-Brabant Project VUP	-	15	0	15
Totaal Nederlandse overheden	441	-177	56	208
Totaal	444	681	56	1.069

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het nog te bestemmen resultaat. In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve.

Tabel 12.11

Bedragen x € 1.000

	Saldo 01-01-2023	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Saldo 1-1-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	Verminderen n.i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	3.751	1.631	5.382	-	435		4.947

	Saldo 01-01-2023	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Saldo 1-1-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	Verminderen n.i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31-12-2023
Bestemmingsreserves:							
Reserve bovenwijkse voorzieningen	929	-	929	-	-	-	929
Reserve totaaloplossing verkeersproblematiek	2.317	150	2.467	-	7	-	2.460
Reserve samen naar de A2	1.281	-	1.281	-	-	-	1.281
Reserve mobiliteitsplan buitenwegen (fietspaden)	116	-	116	-	-	-	116
Reserve verharding en verlichting langzaam verkeer Kloostervelden	100	-	100	-	-	-	100
Reserve vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk (kpl)	110	-	110	-	-	10	100
Reserve herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat (kapitaallst)	221	-	221	-	-	3	218
Reserve openbaar groen Spoorlaan-Schoolstr (kplst)	27	-	27	-	-	1	26
Reserve Streekontwikkeling (vh Rec Bugeb)	119	-	119	-	6	-	113
Reserve Strijperpad (kpl)	29	-	29	-	-	1	28
Reserve fietspad Plaetse-Boschlaan (kpl)	73	-	73	-	-	6	67
Reserve gemeentelijke monumenten	103	-	103	-	-	-	103
Reserve nieuwbouw / renovatie onderwijs	93	-	93	-	-	-	93
Reserve Centrumplan Leende	923	-	923	-	87	-	836
Reserve bibliotheek rijkssubsidie	103	-	103	-	-	-	103
Reserve digitalisering bouw- en milieuvergunningen	60	-	60	-	-	-	60
Reserve dorpshuis Heeze	152	-	152	-	-	-	152
Reserve duurzaamheid 2020	206	-	206	-	-	-	206
Reserve HSLnet buffer	87	-	87	-	-	-	87
Reserve garantstelling De Bulders	275	-	275	38	-	-	313
Reserve klein materieel Openbare Werken	401	-	401	147	12	104	432
Reserve Goede Doelen	11	-	11	-	-	-	11
Reserve Buig	312	-	312	-	-	-	312
Reserve Corona compensatie	437	-	437	-	14	-	423
Reserve onderhoud sportvelden	30	-	30	-	-	-	30
Reserve klemsysteem hockey Heeze (kpl)	13	-	13	-	-	1	12
Reserve hekwerk Groote Speel Leende (kpl)	26	-	26	-	-	2	24
Reserve klimaatinstallatie Pompenmaker (kpl)	220	-	220	-	-	17	203

	Saldo 01-01-2023	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Saldo 1-1-2023	Toevoegingen	Onttrekkingen	Verminderen n.i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31-12-2023
Reserve kwaliteitsimpuls personeel	162	-	162	-	-	-	162
Reserve ontwikkeling organisatie	250	-	250	-	-	-	250
Reserve HNG	1	-	1	-	-	-	1
Reserve Riolering	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Afvalkosten	252	-	252	-	195	-	57
Reserve de Poortmannen tussentijdse winstneming	1.167	-	1.167	11	-	-	1.178
Reserve de Breedvennen tussentijdse winstneming	98	-	98	172	-	-	270
Reserve Domein Sterksel Averbodeweg TW	1	-	1	57	-	-	58
Reserve CP Schoolstraat Leende TW	63	-	63	44	-	-	107
Reserve Marijkeplein Leende TW	-	-	-	28	-	-	28
Reserve Volkshuisvesting	45	-	45	-	-	-	45
Reserve veld 2 hockey Heeze (kpl)	-	-	-	339	-	-	339
Totaal bestemmingsreserves	10.813	150	10.963	836	321	145	11.333
Gerealiseerde resultaat							
Totaal	14.564	1.781	16.345	836	756	145	16.280

Nadere toelichting op de reserves

Algemene reserve	
Doel	De algemene reserve dient als buffer van rekeningtekorten en als algemeen weerstandsvermogen.
Toelichting mutaties 2023	<p>In 2023 heeft de volgende dotatie aan de algemene reserve plaatsgevonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> Resultaatbestemming jaarrekening 2022: €150.000 ten gunste van diverse reserves, budgetoverhevelingen totaal € 184.000, €200.000 ten gunste van voorziening afvaldemping, Saldo jaarrekening 2022 €1.448.000 <p>In 2023 hebben de volgende onttrekkingen aan de algemene reserve plaatsgevonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> € 11.451 werkelijke bestede budgetoverhevelingen 2022 € 424.000 De Hendse Driessen waardering grond (bestuursrapportage 2023) <p>De volgende raadsbesluiten zijn in 2023 genomen. Voor de flexwoningen en GWONN volgen de onttrekkingen in 2024:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bulders deelgebied 4 (raadsbesluit onttrekking € 105.000) Flexwoningen (raadsbesluit onttrekking € 100.000) GWONN bouwplaats geen kosten in 2023 (raadsbesluit onttrekking € 70.000)

Reserve bovenwijkse voorzieningen (kapitaallasten)	
Doel	De reserve is bedoeld voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen. Dit zijn voorzieningen die een zodanig karakter hebben dat meerdere wijken hiervan nut hebben. Bij het vaststellen van de begroting 2020 is besloten de reserve bovenwijkse voorzieningen in te zetten ter dekking van de kapitaallasten van de investeringen in 2020 in flankerende maatregelen voor de Muggenberg. In 2021 is deze reserve omgezet in een reserve ter dekking van de kapitaallasten
Toelichting mutaties 2023	In 2023 hebben geen mutaties op deze reserve plaatsgevonden.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve mobiliteitsplan

Doel	Doel van deze reserve is om fietsroutes aan te pakken en het instellen 60 km/uur gebieden op de buitenwegen van Leende en Leenderstrijp.
Toelichting mutaties 2023	Geen mutaties
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve totaaloplossing verkeersproblematiek

Doel	Oplossen verkeersproblematiek in de kernen.
Toelichting mutaties 2023	. In 2023 is er aan de reserve € 7.000 onttrokken door een onderzoek uit te voeren.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Samen naar de A2

Doel	Oplossen verkeersproblematiek in de kernen.
Toelichting mutaties 2023	Op 12 december 2016 heeft de raad besloten om gedurende 25 jaar jaarlijks maximaal € 51.240 te besteden voor Samen naar de A2. In totaal € 1.281.0000. Tot op heden zijn hiervoor geen kosten gemaakt welke uit de reserve gedekt dienden te worden. Naar aanleiding van een amendement is vanuit de jaarrekening 2022 € 150.000 gestort. Voor de variantenstudie is er in 2023 € 7.439 aan deze reserve onttrokken conform raadsvoorstellen.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve verharding en verlichting Kloostervelden

Doel	Verharding en verlichting langzaam verkeersroute Kloostervelden via de Ten Brakeweg.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 zijn er geen kosten gemaakt. Deze reserve is bestemd voor dekking van de toekomstige kapitaallasten.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve streekontwikkeling

Doel	Bekostiging van plannen in het buitengebied.
Toelichting mutaties 2023	Op 4 december 2018 is door de raad besloten voor de periode 2019-2022 € 80.000 ter beschikking te stellen uit deze reserve voor landschapsprojecten. In 2023 is hiervoor € 5.750 onttrokken.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten Strijperpad

Doel	Deze reserve dient ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten inzake de verbreding van het Strijperpad gedurende 50 jaar.
Toelichting mutaties 2023	De afschrijvingslasten 2023 ad € 678 zijn in 2023 ten laste van deze reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve gemeentelijke monumenten

Doel	Voorheen was het een voorziening, maar omdat er geen meerjarig onderhoudsplan aan ten grondslag ligt dient het een reserve te zijn.
Toelichting mutaties 2023	Geen onttrekkingen in 2023
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve nieuwbouw/renovatie onderwijs

Doel	In 2014 is de voorziening onderhoud schoolgebouwen vrijgevallen. Als onderdeel van de bestemming van het rekeningresultaat 2014 is vervolgens besloten tot het oprichten van deze reserve.
------	--

	De gemeente Heeze-Leende blijft wettelijk nog verantwoordelijk voor een aantal zaken in het primair onderwijs, (nieuw)bouw en verzekeringen.
Toelichting mutaties 2023	Geen onttrekkingen in 2023.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve centrumplan Leende

Doel	Deze reserve is in 2006 gevormd om samen met Wooninc., Wocom en Wonen Weert de herontwikkeling centrum Leende en bouw schoolwoningen te realiseren. Per 1 juli 2015 is de nieuwe Woningwet in werking getreden waarin geregeld is dat corporaties terug moeten keren naar hun kerntaak: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen. De samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en woningcorporaties is ontbonden. Op 3 juli 2017 heeft de gemeenteraad besloten om gronden in het centrum aan te kopen en om zelf te investeren in het nieuwe M.F.A.. Een te betalen bedrag aan schadeloosstelling en het exploitatieresultaat incl. lasten van de investering zuiveren we de eerste jaren aan vanuit de reserve.
Toelichting mutaties 2023	De onttrekking bedroeg € 87.356 conform begroting.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve bibliotheek rijkssubsidie

Doel	Deze reserve is gevormd bij jaarrekening 2021 ten behoeve van toekomstige exploitatie tekorten tot 2030.
Toelichting mutaties 2023	Geen mutaties.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve digitalisering milieu- en bouwvergunningen

Doel	Deze reserve heeft als doel inhuur met betrekking tot de digitalisering te bekostigen. In 2018 is er een begin gemaakt aan het scannen van de vergunningen en zijn deze stukken via het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) digitaal toegankelijk geworden.
Toelichting mutaties 2023	In 2019 is de eerste helft van de aanwezige papieren bouwdoSSIERS Heeze gescand en dit is in 2023 een nog lopend proces. In 2023 hebben geen mutaties op de reserve plaatsgevonden, omdat er voldoende budget in de exploitatie beschikbaar was. In 2024 reserves nodig om achterstand in overbrenging van doSSIERS in te lopen, derhalve reserve behouden om een gedeelte van de extra kosten te kunnen bekostigen.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve dorps huis Heeze

Doel	Op 1 december 2006 is d'n Toversnest te Heeze aan Stichting Wooninc. verkocht voor een bedrag van € 5.300.900. Uit de verkoopprijs onder aftrek van gemaakte verkoop- en overige kosten en minus inhaalafschrijvingen in verband met desinvestering is deze reserve gevormd. De raad heeft immers besloten om op basis van inschrijving d'n Toversnest te verkopen om hiermee middelen te genereren voor de realisatie van een nieuw dorps huis te Heeze.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 geen mutaties. In 2024 wordt er wel € 152.000 aan deze reserve onttrokken.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve duurzaamheid 2020

Doel	In 2019 zijn vanuit de decembercirculaire middelen voor klimaatmiddelen (warmtetransitie) , energieloket en wijkaanpak beschikbaar gesteld waarbij de bestedingsplannen pas in 2020 werden opgesteld. In 2021 en 2022 geldt dezelfde werkwijze.
Toelichting mutaties 2023	In 2022 is € 37.808 onttrokken ten behoeve kosten warmtetransitie 2022 en de storting bedroeg € 167.000 overbruggingsbudget naar aanleiding van de bestuur rapportage 2022. In 2023 geen onttrekkingen.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve HSL buffer

Doel	HSLnet heeft leningsfaciliteiten aangetrokken met garantstelling door de gemeente Heeze-Leende. Bij raadsbesluit 11 april 2011 is besloten de premie-inkomsten garantstelling te bestemmen voor verglazing van het buitengebied. In december 2016 is besloten tot revitalisering van het HSLnet, waarbij de middelen deels uit deze reserve zijn geput. Dit heeft geleid tot een herfinanciering in februari 2017. De reserve blijft daarmee tot op heden beschikbaar voor de verglazing van het buitengebied. In 2018 werd er aanspraak op deze reserve gedaan voor aansluitingen in het buitengebied.
Toelichting mutaties 2023	Geen mutaties
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve (klein) materieel openbare werken

Doel	Via de exploitatiebegroting wordt jaarlijks op basis van het vervangingsschema een bedrag aan deze reserve toegevoegd. Volgens de verordening worden activa van minder dan € 10.000 niet geactiveerd. Uitgaven betreffende de vervanging van materieel van openbare werken beneden dit bedrag worden gedekt uit deze reserve. Aanschaf van materieel /voertuigen > € 10.000 worden via sub reserves in 10 jaar afgeschreven.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is er € 11.000 onttrokken ten behoeve van aanschaf materialen onder de € 10.000. Er is verder een Massey Ferguson € 55.841 en een compact tractor € 26.355 met toebehoren aangeschaft conform het vervangingsschema. (Hiervoor zijn aparte sub reserves gevormd) De storting bedroeg € 65.000 structureel en € 82.000 incidenteel.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Goede doelen

Doel	Het doel van deze reserve is de opbrengst van textielinzameling beschikbaar te stellen aan goede doelen voor de jaren 2016-2017 en 2018. In 2018 is besloten niet meer te storten.
Toelichting mutaties 2023	Bij vaststelling jaarrekening 2023 de raad laten besluiten deze reserve op te heffen.
Handhaven of opheffen?	Opheffen

Reserve Buig

Doel	Het doel van deze reserve is om de toekomstige hogere uitgaven te dekken.
Toelichting mutaties 2023	Gevormd naar aanleiding van jaarrekening 2020. Geen mutaties in 2023
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Corona

Doel	Het doel van deze reserve is om toekomstige lasten met betrekking tot Corona te dekken.
Toelichting mutaties 2023	Gevormd naar aanleiding van jaarrekening 2020. De volgende onttrekkingen hebben plaatsgevonden: Sociaal Domein € 14.488 voor declaraties uit 2022/2023 Bij vaststellen jaarrekening 2023 de raad laten besluiten deze reserve op te heffen.
Handhaven of opheffen?	Bij vaststellen jaarrekening wordt voorgesteld deze reserve op te heffen.

Reserve onderhoud sportvelden

Doel	Op 26 januari 2018 heeft de raad besloten om de privatisering van de buitensportvelden te verlengen. Derhalve dient deze reserve in stand te worden houden voor de eventuele gevolgen van herijking en om nieuwe wensen te kunnen faciliteren. Ontwikkelingen op het gebied van onderhoud sportvelden zijn aanleiding tot handhaven van de reserve. De kosten van ongediertebestrijding, met name larvenbestrijding en verduurzaming van het onderhoud leiden tot hogere kosten. Daarom is het wijsheid om een buffer in stand te houden.
Toelichting mutaties 2023	Geen mutaties in 2023
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kwaliteitsimpuls personeel	
Doel	Reserve gevormd voor organisatieontwikkeling en daarmee begeleiden en ontwikkelen van personeel en voor het oplossen van eventuele fricties. In 2019 is het college door de raad gemandateerd om deze reserve in te zetten.
Toelichting mutaties 2023	Bij vaststellen jaarrekening 2023 wordt deze reserve samengevoegd met de reserve organisatieontwikkeling.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve ontwikkeling organisatie	
Doel	De gemeentelijke organisatie is in ontwikkeling en staat op diverse vlakken voor grote uitdagingen. Om deze te kunnen ondervangen is bij de jaarrekening 2021 besloten een reserve te vormen.
Toelichting mutaties 2023	Geen mutaties in 2023. Bij vaststellen jaarrekening 2023 wordt gevraagd deze reserve op te heffen en het saldo over te hevelen naar de reserve kwaliteitsimpuls personeel.
Handhaven of opheffen?	Opheffen

Reserve afvalkosten	
Doel	Reserve is bij de jaarrekening 2021 gevormd om toekomstige stijgingen van kosten voor energie op te vangen. Via een amendement is de dotatie verhoogd. Het doel van de reserve is gewijzigd naar "demping van stijging van kosten voor afvalverwerking en opvang van realisatie verschillen tussen heffingen en ledigingen van afvalverwerking".
Toelichting mutaties 2023	De kosten 2023 waren € 195.000. € 15.000 conform begroting en € 180.000 nav bestuursrapportage 2023.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve garantstelling De Bulders	
Doel	De reserve is gevormd naar aanleiding van de garantstelling door de gemeente voor de leningen die De Bulders woningbouw C.V. heeft aangetrokken ten behoeve van de aankoop van de gronden van de gemeente. De gemeente Heeze-Leende brengt voor de garantstelling een marktconforme vergoeding van 0,55% in rekening bij De Bulders Woningbouw C.V. De in rekening gebracht premie wordt gestort in de reserve garantstelling De Bulders.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is de ontvangen premie ad € 38.193 aan de reserve toegevoegd.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve de Poortmannen tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Poortmannen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is de tussentijdse winstneming voor de grondexploitatie Poortmannen opnieuw bepaald. Er is € 11.257 gestort.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve de Breedvennen tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Breedvennen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is de tussentijdse winstneming ad € 172.254 gestort.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Domein Sterksel Averbodeweg tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij deze grondexploitatie worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is de tussentijdse winstneming ad € 57.448 gestort.
Handhaven of opheffen?	Bij vaststellen van de jaarrekening wordt voorgesteld deze reserve op te heffen vanwege afsluiting GREX.

Reserve Centrumplan Schoolstraat Leende tussentijdse winstneming

Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij deze grondexploitatie worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is de tussentijdse winstneming ad € 44.372 toegevoegd aan deze reserve.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Marijkeplein Leende tussentijdse winstneming

Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij deze grondexploitatie worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is de tussentijdse winstneming ad € 27.737 toegevoegd aan deze reserve.
Handhaven of opheffen?	Bij vaststellen van de jaarrekening wordt voorgesteld deze reserve op te heffen vanwege afsluiting GREX.

Reserve Volkshuisvesting

Doel	Bij de jaarrekening 2020 is deze reserve gevormd uit de opbrengsten uit speculatiebeding.
Toelichting mutaties 2023	Geen mutaties
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve klemsysteem hockey Heeze (kpl)

Doel	Deze reserve is voor het opvangen van de kapitaallasten, deze reserve dan ook handhaven totdat het klemsysteem is afgeschreven
Toelichting mutaties 2023	In 2019 gevormd (€ 16.500) ten laste van reserve onderhoud sportvelden. In 2023 zijn de afschrijvingslasten van € 1.089 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve hekwerk de Grootte Speel (kpl)

Doel	Opvangen kapitaallasten hekwerk de Grootte Speel, deze reserve dan ook handhaven totdat het hekwerk is afgeschreven.
Toelichting mutaties 2023	In 2019 gevormd (€ 30.000) ten laste van reserve onderhoud sportvelden. Eind 2021 is het hekwerk geplaatst en afschrijving bedroeg in 2023 €1.994
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve veld 2 hockey Heeze (kpl)

Doel	Opvangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering inzake vervanging van veld 2
Toelichting mutaties 2023	Vorming en storting in deze reserve n.a.v. raadsbesluit in 2023 voor het aanleggen van een nieuwe hockeyveld
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk (kpl)

Doel	Opvangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering inzake vervanging van de bruggen Oude Dijk/Strijperdijk.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 zijn de afschrijvingslasten van € 9.726 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve fietspad de Plaetse-Boschlaan (kpl)

Doel	Opvangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering inzake de aanleg van fietspad de Plaetse-Boschlaan.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 zijn de afschrijvingslasten van € 5.509 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Schoolstraat-Spoorlaan (kpl)	
Doel	Opvangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering Schoolstraat-Spoorlaan.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 zijn de afschrijvingslasten van € 3.021 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve openbaar groen Schoolstraat-Spoorlaan (kpl)	
Doel	Opvangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering openbaar groen Schoolstraat-Spoorlaan.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 zijn de afschrijvingslasten van € 1.021 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve klimaatinstallatie de Pompenmaker (kpl)	
Doel	Opvangen kapitaallasten klimaatinstallatie de Pompenmaker.
Toelichting mutaties 2023	In 2019 is deze bestemmingsreserve gevormd voor 'kapitaallasten klimaatinstallatie de Pompenmaker' vanuit een overheveling (vrijval) uit de voorziening gemeentelijke accommodaties. De gemeente heeft ten behoeve van (onderhoud/vervanging van) de klimaatinstallatie in het verleden bedragen in de voorziening gereserveerd. In 2019 is besloten tot daadwerkelijke vervanging van de klimaatinstallatie. Hiervoor was op dat moment € 270.000 in de voorziening beschikbaar. Gezien de omvang van de investering en het BBV is overgegaan tot activering van de installatie en ter dekking van de hieruit voortkomende kapitaallasten is deze reserve gevormd uit de vrijval van de voor deze vervanging in de voorziening opgenomen posten. In 2023 zijn de afschrijvingslasten van € 16.667 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen wordt in het volgende overzicht weergegeven:

Tabel 12.12

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Pensioen wethouders	1.231	507	-	-	1.738
Wachtgeld wethouders	228	-	-	89	139
Bovenwettelijk verlof	113	39	-	-	152
Regeling vervroegd uittreden (RVU)	-	39	-	-	39
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	1.572	585	-	89	2.068
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Onderhoud wegen	779	819	-	703	895
Onderhoud bruggen	89	45	-	67	67
Gemeentelijke accommodaties	1.581	217	-	14	1.784
Renovatie hockeyvelden	291	48	339	-	-
Molen St Victor	45	-	45	-	-
Parkeerbonds	1	-	1	-	-
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	2.786	1.129	385	784	2.746
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting					
Riolering	2.784	786	191	1.359	2.020
Afwikkeling schade hagelstorm	82	-	82	-	-

	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2023
AED's	14	-	-	9	5
Demping afvalheffing	-	200	-	124	7
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	2.880	986	273	1.492	2.101
Totaal	7.238	2.318	658	2.365	6.915

Nadere toelichting op de voorzieningen

Voorziening riolering	
Doel	In de raadsvergadering van 6-2-2023 is het Plan Stedelijk Water 2023-2027 vastgesteld. In dit plan wordt de invulling gegeven aan de verplichting vanuit de Wet Milieubeheer (artikel 4.22) om riool-en watertaken vast te leggen. Door middel van de rioolheffing wordt de voorziening op peil gehouden om jaarlijks de investeringen te kunnen financieren. Voor toekomstige investeringen wordt tijdig begonnen met verhogen tarieven.
Toelichting mutaties 2023	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 786.371. De totale aanwending in 2023 is €1.550.046, hiervan heeft € 1.359.089 betrekking op de in 2023 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden en €190.957 heeft betrekking op een vrijval conform artikel 44.2 BBV.

Voorziening onderhoud wegen	
Doel	De voorziening dient om de kosten van onderhoud wegen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan wegen 2022-2026 vastgesteld in het college op 13 december 2021.
Toelichting mutaties 2023	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 818.884. De onttrekking in 2023, in totaal € 702.589, heeft betrekking op de in 2023 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.

Voorziening onderhoud bruggen	
Doel	De voorziening dient om de kosten van onderhoud bruggen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan civiele kunstwerken 2023-2027.
Toelichting mutaties 2023	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 44.796. De onttrekking in 2023, in totaal € 66.679, heeft betrekking op de in 2023 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.

Voorziening parkeervonds	
Doel	Op grond van de bouwverordening dient een ontwikkelaar voldoende openbare parkeervoorzieningen op eigen terrein te realiseren. Omdat hier niet volledig in kan worden voorzien is in 2008 een parkeerovereenkomst met de gemeente gesloten. De gemeente verplicht zich tegen ontvangst van een overeengekomen bedrag binnen tien jaar een parkeerplaats te realiseren. Voldoet de gemeente hier niet aan is de ontwikkelaar gerechtigd een vooraf vastgesteld gedeelte van dit bedrag van de gemeente terug te vorderen. De gemeente heeft in 2009 een parkeervisie laten opstellen.
Toelichting mutaties 2023	Op 14-2-2024 heeft het college besloten (vanwege gering saldo) deze voorziening op te heffen.

Voorziening gemeentelijke accommodaties	
Doel	Het betreft hier een voorziening voor groot onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties en gebouwen. Via de exploitatiebegroting vinden ten laste van de betreffende accommodaties/gebouwen jaarlijks stortingen in de voorziening plaats. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in de Meerjarige onderhoudsplannen en bijbehorende investeringsschema.
Toelichting mutaties 2023	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 217.323. De onttrekking vanwege onderhoud bedroeg in 2023 € 262.926. De voorziening molen is in 2023 opgeheven en € 10.000 in deze voorziening gestort.

Voorziening hagelschade	
Doel	Voorziening is gevormd voor de ontvangen verzekeringsgelden ten gevolg van de hagelstorm.
Toelichting mutaties 2023	Op 14-2-2024 heeft het college besloten deze voorziening op te heffen omdat alle schades zijn afgehandeld.

Voorziening renovatie hockeyvelden	
Doel	De gemeente Heeze-Leende is verantwoordelijk voor onderhoud en renovatie van de hockeyvelden. Hiervoor worden met ingang van 2010 bedragen in deze voorziening gestort.

Toelichting mutaties 2023	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 47.848. In 2023 is besloten om deze voorziening om te zetten in een bestemmingsreserve om de jaarlijkse kapitaallasten tbv aanleg veld 2 op te vangen.
---------------------------	--

Voorziening molen St. Viktor	
Doel	In 2007 gevormd voor onderhoud aan de molen Sint Victor.
Toelichting mutaties 2023	Voorziening opgeheven collegevoorstel 5-3-2024

Voorziening AED's	
Doel	Uit ontvangen bedragen is de voorziening AED's gevormd. Ten laste van deze voorziening kunnen onder andere kosten voor onderhoud AED's worden gebracht. Vanaf 2014 is besloten niet meer in de voorziening te storten.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is er € 8.681 onttrokken aan deze voorziening.

Voorziening demping afvalheffing	
Doel	Gevormd bij de jaarrekening 2022 om de te verwachten naheffing van Attero te voldoen.
Toelichting mutaties 2023	In 2023 is er 123.925 onttrokken.

Voorziening pensioen wethouders	
Doel	Voor de pensioenopbouw van bestuurders is de laatste jaren een verzekering afgesloten. Voor de bestuurders waarvoor geen (volledige) verzekering kan worden afgesloten is deze voorziening gevormd.
Toelichting mutaties 2023	Met ingang van 2020 is de pensioenvoorziening berekend worden volgens nFTK (nieuw Financieel toetsingskader) grondslagen. Deze grondslagen houden nauwkeuriger rekening met de leeftijd en levensverwachting dan de methode van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (Bzk). Per saldo leidt de overgang naar de nieuwe berekeningsmethode tot een storting van € 125.330.

Voorziening wachtgeld wethouders	
Doel	Opvangen wachtgeldverplichting
Toelichting mutaties 2023	De onttrekking bedroeg in 2023 € 88.661.

Voorziening bovenwettelijk verlof	
Doel	Gevormd naar aanleiding van de jaarrekening 2022 om toekomstig verlof op te vangen.
Toelichting mutaties 2023	De toevoeging bedroeg in 2023 € 38.900.

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	
Doel	Regeling eerder stoppen met werken 2024-2028
Toelichting mutaties 2023	Vorming voorziening voor onttrekkingen in 2024.

Vaste schulden met looptijd langer dan één jaar

In het volgende overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2023.

Tabel 12.13

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2023
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	17.665		1.833	15.832
Onderhandse leningen van openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	1.300			1.300
Door derden belegde gelden	1.489		128	1.361
Waarborgsommen	26			26
Totaal	20.480		1.961	18.519

De totale rentelast voor het jaar 2023 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt €481.353 (2022: €530.178).

Flottende passiva

Netto-flottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

Overlopende passiva

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen vooruit ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 12.14

Bedragen x € 1.000

	Saldo 01-01-2023	Ontvangen bedragen	Besteed	Terug betaling	Saldo 31-12-2023
Rijk:					
SU Reg E84 stim verkeersveiligheidsmaatreg 2022-2023	131	-	-	-	131
SU NP Onderwijs (taakveld 4.3)	119	63	11	-	171
Tussenrekening SU Lokaal Sportakkoord	33	-	15	11	7
Brimsubsidie (taakveld5.5)	26	-	-	-	26
SU Wet Inburgering 2021	105	173	40	48	190
Vooruit ontvangen uitkering toeslagenaffaire	9	10	-	19	-
SU Onderwijsroute	14	15	-	14	15
Rijk uitsubs gevelmreg Dorpstr Leende (wel SiSa)	40	-	-	-	40
Rijk vbt subs geluidsan Oostrikker/Langstr(g SiSa)	298	78	43	-	333
Rijk vbt subs geluidsan B-lijst/eindmel (g SiSa)	102	-	-	-	102
Regeling Reductie Energieverbruik Wonen RREW	6	-	-	6	-
SU verlagen energierekening	-	277	92	-	185
SU spuk NEAS noodfonds energie amateursportver.	-	9	-	-	9
SU Gezond en Actief Leven Akkoord - SPUK GALA	-	216	148	-	68
C94: Spuk lokale aanpak isolatie	-	280	-	-	280
SPUK Regeling Huisvesting aandachtsgroepen	-	85	-	-	85
SiSa regeling klimaat en energiebeleid (CDOKE)	-	323	60	-	263
SU G4 BBZ/TOZO	-	251	-	-	251
overige	237		237		-
Totaal het Rijk:	1.121	1.780	646	98	2.155
Overige Nederlandse overheden:					
Prov Samen mee nr A2 (taakveld 2.1)	207	-	172	-	35
Prov subs amfibiepassage Somerenseweg	50	-	-	-	50
SU verlagen energierekening	201	-201	-	-	-

	Saldo 01-01-2023	Ontvangen bedragen	Besteed	Terug betaling	Saldo 31-12-2023
Subsidie Bulders deelgebied 4	-	18	13	-	5
Totaal overige Nederlandse overheidsinstellingen	458	-183	185	-	90

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Gegarandeerde geldleningen en faciliteiten

De gemeente is achtervang voor door WSW geborgde leningen die zijn aangegaan door woningcorporaties die in de gemeente Heeze-Leende actief zijn. Het aandeel in het schuldrestant waar de achtervang betrekking op heeft bedroeg op 31 december 2023 € 27,931 miljoen.

Voor De Bulders Woningbouw C.V. heeft de gemeente een kredietfaciliteit bij de BNG gegarandeerd van maximaal € 16 miljoen. Een specificatie is opgenomen in de bijlagen.

Overzicht langlopende contracten

De langlopende contracten waaruit belangrijke financiële verplichtingen (resterende contractwaarde groter dan € 10.000) volgen, zijn in het volgende overzicht opgenomen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Datum start contract	Einddatum contract	Totaal contractwaarde	Per 31-12-2023 resterende contractwaarde
Lease interieurbepanting	16-3-2018	1-3-2023	17	0
Huur De Spinner	1-1-2013	1-1-2053	11.793	8.250
Huur Kindcentrum De Parel	1-1-2013	1-1-2053	1.064	798

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen bijzonderheden.

WNT

WNT-verantwoording 2023 gemeente Heeze-Leende

De WNT is van toepassing op gemeente Heeze-Leende. Het voor gemeente Heeze-Leende toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (het algemeen bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	P. Hertog	C.G. Klesman-Nacken
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.651	108.572
Beloningen betaalbaar op termijn	21.712	18.710
<i>Subtotaal</i>	<i>130.363</i>	<i>127.282</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	130.363	127.282
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
bedragen x € 1	P. Hertog	C.G. Klesman-Nacken
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	103.570	101.670
Beloningen betaalbaar op termijn	13.348	17.613
<i>Subtotaal</i>	<i>116.918</i>	<i>119.283</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
Bezoldiging	116.918	119.283

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatie bepaling van toepassing is. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Heeze-Leende.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Bijlagen

Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Met de herziening van de BBV zijn er nieuwe taakvelden ingesteld om gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken. De programma-indeling is daarvoor minder goed geschikt omdat iedere gemeente vrij is in de keuze en benaming van programma's. Daarom maakt een uniform overzicht van lasten en baten per taakveld voortaan ook onderdeel uit van de gemeentelijke jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Taakveld en BBV	Begroting 2023 na wijzigingen										Realisatie 2023							
	Totaal Begroting na wijziging 2023			1. Dienstverlening en Bestuur		2. Wonen, Bedrijven en Recreëren		3. Samen leven en Participeren		Totaal realisatie 2023			1. Dienstverlening en Bestuur		2. Wonen, Bedrijven en Recreëren		3. Samen leven en Participeren	
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0 - Bestuur en ondersteuning	10.684	-32.962	-22.278	9.862	-31.904	483	-842	339	-216	11.757	-33.677	-21.920	10.624	-32.903	794	-652	339	-122
0.1 Bestuur	1.613	0	1.613	1.613	0	0	0	0	0	1.591	0	1.591	1.591	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	404	-1.515	-1.111	65	-457	0	-842	339	-216	837	-901	-64	185	-127	313	-652	339	-122
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	659	-165	494	659	-165	0	0	0	0	760	-206	554	760	-206	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	483	0	483	0	0	483	0	0	0	481	0	481	0	0	481	0	0	0
0.4 Overhead	7.396	-39	7.357	7.396	-39	0	0	0	0	7.543	-142	7.401	7.543	-142	0	0	0	0
0.5 Treasuries	-73	-96	-169	-73	-96	0	0	0	0	220	-274	-54	220	-274	0	0	0	0
0.61 OZB woningen	27	-2.956	-2.929	27	-2.956	0	0	0	0	41	-2.938	-2.897	41	-2.938	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	0	-1.228	-1.228	0	-1.228	0	0	0	0	0	-1.267	-1.267	0	-1.267	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	6	-11	-5	6	-11	0	0	0	0	0	-11	-11	0	-11	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	107	-26.952	-26.845	107	-26.952	0	0	0	0	0	-27.798	-27.798	0	-27.798	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	15	0	15	15	0	0	0	0	0	241	-140	101	241	-140	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	47	0	47	47	0	0	0	0	0	43	0	43	43	0	0	0	0	0
1 - Veiligheid	1.589	-181	1.408	1.589	-181	0	0	0	0	1.512	-182	1.330	1.512	-182	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.116	-170	946	1.116	-170	0	0	0	0	1.151	-172	979	1.151	-172	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	473	-11	462	473	-11	0	0	0	0	361	-10	351	361	-10	0	0	0	0
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	3.033	-139	2.894	0	0	3.033	-139	0	0	2.971	-350	2.621	0	0	2.971	-350	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	3.017	-139	2.878	0	0	3.017	-139	0	0	2.969	-350	2.619	0	0	2.969	-350	0	0
2.4 Economische havens en	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	waterw egen																		
2. 5	Openb aar vervoer	16	0	16	0	0	16	0	0	0	2	0	2	0	0	2	0	0	0
3 -	Economie	557	-446	111	0	0	557	-446	0	0	487	-612	-125	0	0	487	-612	0	0
3. 1	Econo mische ontwik keling	110	0	110	0	0	110	0	0	0	83	0	83	0	0	83	0	0	0
3. 2	Fysieke bedrijfs infrastru ctuur	16	-15	1	0	0	16	-15	0	0	0	-11	-11	0	0	0	-11	0	0
3. 3	Bedrijv enloket en bedrijfs regelin gen	92	-223	-131	0	0	92	-223	0	0	130	-277	-147	0	0	130	-277	0	0
3. 4	Econo mische promoti e	339	-208	131	0	0	339	-208	0	0	274	-324	-50	0	0	274	-324	0	0
4 -	Onderwijs	1.891	-357	1.534	0	0	0	0	1.891	-357	1.803	-315	1.488	0	0	0	0	1.803	-315
4. 2	Onderw ijshuisv esting	976	-131	845	0	0	0	0	976	-131	1.024	-110	914	0	0	0	0	1.024	-110
4. 3	Onderw ijsbeli den leerling zaken	915	-226	689	0	0	0	0	915	-226	779	-205	574	0	0	0	0	779	-205
5 - Sport, cultuur en recreatie		2.725	-212	2.513	0	0	1.333	-20	1.392	-192	2.624	-378	2.246	0	0	1.222	-106	1.402	-272
5. 1	Sportbe leid en activeri ng	96	-60	36	0	0	0	0	96	-60	101	-143	-42	0	0	0	0	101	-143
5. 2	Sportac commodi ties	587	-127	460	0	0	0	0	587	-127	534	-100	434	0	0	0	0	534	-100
5. 3	Cultuur present atie, cultuur product ie en cultuur particip atie	207	0	207	0	0	0	0	207	0	174	0	174	0	0	0	0	174	0
5. 4	Musea	76	0	76	0	0	0	0	76	0	65	0	65	0	0	0	0	65	0
5. 5	Culture el erfgoed	129	-5	124	0	0	0	0	129	-5	171	-13	158	0	0	0	0	171	-13
5. 6	Media	297	0	297	0	0	0	0	297	0	357	-16	341	0	0	0	0	357	-16
5. 7	Openb aar groen en (openlu cht) recreati e	1.333	-20	1.313	0	0	1.333	-20	0	0	1.222	-106	1.116	0	0	1.222	-106	0	0
6 - Sociaal Domein		14.538	-2.895	11.643	0	0	0	0	14.538	-2.895	14.684	-2.729	11.955	0	0	0	0	14.684	-2.729
6. 1	Samen kracht en burgerp articipat ie	1.803	-887	916	0	0	0	0	1.803	-887	1.687	-822	865	0	0	0	0	1.687	-822
6. 2	Toegan gen eerstelij nsvoorz ieninge n	2.404	0	2.404	0	0	0	0	2.404	0	2.217	-43	2.174	0	0	0	0	2.217	-43
6. 3	Inkome nsregelin gen	2.845	-1.960	885	0	0	0	0	2.845	-1.960	3.332	-1.819	1.513	0	0	0	0	3.332	-1.819
6. 4	WSW en beschut werk	1.008	0	1.008	0	0	0	0	1.008	0	1.009	0	1.009	0	0	0	0	1.009	0
6. 5	Arbeids particip atie	283	0	283	0	0	0	0	283	0	215	0	215	0	0	0	0	215	0
6. 6	Maatwe rkvoorz ieninge n (WMO)	576	-3	573	0	0	0	0	576	-3	622	-5	617	0	0	0	0	622	-5

6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	13	0	13	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	1.329	0	1.329	0	0	0	0	1.329	0	1.130	0	1.130	0	0	0	1.130	0	
6.71b	Begeleiding (WMO)	873	0	873	0	0	0	0	873	0	842	0	842	0	0	0	842	0	
6.71c	Dagbesteding (WMO)	400	0	400	0	0	0	0	400	0	430	0	430	0	0	0	430	0	
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	15	-45	-30	0	0	0	0	15	-45	355	-40	315	0	0	0	355	-40	
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	946	0	946	0	0	0	0	946	0	885	0	885	0	0	0	885	0	
6.72b	Jeugdhulp behandeling	830	0	830	0	0	0	0	830	0	536	0	536	0	0	0	536	0	
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	20	0	20	0	0	0	0	20	0	36	0	36	0	0	0	36	0	
6.73a	Pleegzorg	99	0	99	0	0	0	0	99	0	63	0	63	0	0	0	63	0	
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	334	0	334	0	0	0	0	334	0	207	0	207	0	0	0	207	0	
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	232	0	232	0	0	0	0	232	0	417	0	417	0	0	0	417	0	
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	270	0	270	0	0	0	0	270	0	275	0	275	0	0	0	275	0	
6.74c	Gesloten plaatsing	106	0	106	0	0	0	0	106	0	309	0	309	0	0	0	309	0	
6.82a	Jeugdbescherming	121	0	121	0	0	0	0	121	0	94	0	94	0	0	0	94	0	
6.82b	Jeugdclassering	31	0	31	0	0	0	0	31	0	23	0	23	0	0	0	23	0	
7 -	Volksgesondheid en milieu	4.900	-4.250	650	10	-2	4.096	-4.165	794	-83	5.456	-4.749	707	10	-39	4.693	-4.652	753	-58
7.1	Volksgesondheid	794	-83	711	0	0	0	0	794	-83	753	-58	695	0	0	0	0	753	-58
7.2	Riolering	1.655	-2.330	-675	0	0	1.655	-2.330	0	0	1.745	-2.430	-685	0	0	1.745	-2.430	0	0
7.3	Afval	1.650	-1.829	-179	0	0	1.650	-1.829	0	0	1.828	-1.978	-150	0	0	1.828	-1.978	0	0
7.4	Milieueheer	791	-6	785	0	0	791	-6	0	0	1.120	-244	876	0	0	1.120	-244	0	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	10	-2	8	10	-2	0	0	0	0	10	-39	-29	10	-39	0	0	0	0
8 -	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.817	-707	2.110	0	0	2.817	-707	0	0	2.196	-1.260	936	0	0	2.196	-1.260	0	0
8.1	Ruimten leefomgeving	594	-41	553	0	0	594	-41	0	0	476	-218	258	0	0	476	-218	0	0
8.2	Gronde exploitatie	142	-133	9	0	0	142	-133	0	0	178	-418	-240	0	0	178	-418	0	0

	e (niet bedrijve nsterrein en)																		
8. 3	Wonen en bouwen	2.081	-533	1.548	0	0	2.081	-533	0	0	1.542	-624	918	0	0	1.542	-624	0	0
Totaal		42.734	-42.149	585	11.461	-32.087	12.319	-6.319	18.954	-3.743	43.490	-44.252	-762	12.146	-33.124	12.363	-7.632	18.981	-3.496

Staat van gewaarborgde geldleningen en gegarandeerde faciliteiten

Gegarandeerde geldleningen

Bedragen x € 1

Nummer geldlening geldgever	Naam van de financieringsinstelling	Garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	WSW nr	Percentage dekking gemeente Heeze-Leende	Verdeelsleutel WSW achtervang	Achtering voor/ na 1 aug 2021	Naam van de geldnemer	Stortingsdatum	Einddatum	Rente %	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Restant bedrag per 31 dec 2023
70450	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25833		100%	voor	woCom	01-09-87	01-11-31	4,66	2.026.000	792.000
70463	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25834		100%	voor	woCom	01-09-87	01-03-33	3,27	1.371.000	570.000
40.101.616	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	38150	50%	100%	voor	woCom	01-08-08	31-07-48	4,56	22.400.000	22.400.000
40.101.613	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	38153	50%	100%	voor	woCom	01-08-07	01-08-47	4,52	3.600.000	3.600.000
WOL.035	Gemeente Nederlandse Waterschapsbank	ja	NRV2062		12,1%	na	woCom	obligo			5.925.000	717.000
10031267	Nederlandse Waterschapsbank	ja	60255		12,1%	na	woCom	21-12-21	21-12-61	4,86	2.718.000	329.000
10031291	Nederlandse Waterschapsbank	ja	NRV1042		0,7%	na	Wooninc	obligo			16.185.000	117.000
40.115.374	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	60359		0,7%	na	Wooninc	21-12-21	21-12-61	4,86	4.413.000	32.000
40.114.969	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	60583		0,7%	na	Wooninc	18-01-22	19-01-54	0,792	6.000.000	44.000
40.115.522	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	60682		0,7%	na	Wooninc	26-08-21	26-08-31	0,089	10.000.000	73.000
40.116.055	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	60693		0,7%	na	Wooninc	28-03-22	01-04-70	0,834	10.000.000	73.000
40.116.056	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	61369		0,7%	na	Wooninc	01-12-22	03-12-63	2,561	10.000.000	73.000
40.116.057	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	61370		0,7%	na	Wooninc	01-12-22	01-12-65	2,515	10.830.000	79.000
40.116.057	Bank Nederlandse Gemeenten	ja	61371		0,7%	na	Wooninc	01-12-22	01-12-67	2,473	11.000.000	80.000

Nummer geldlening geldgever	Naam van de financieringsinstelling	Garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	WSW nr	Percentage dekking gemeente Heeze-Leende	Verdeelsleutel WSW achtervang	Achtervang voor/ na 1 aug 2021	Naam van de geldnemer	Stortingsdatum	Einddatum	Rente %	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Restant bedrag per 31 dec 2023
	Gemeente n											
2-31758	Nederlandse Waterschapsbank Bank Nederlandse Gemeente n	ja	61404		0,7%	na	Wooninc	02-01-23	28-04-32		10.000.000	73.000
40116490	Nederlandse Gemeente n Bank Nederlandse Gemeente n	ja	61785		0,7%	na	Wooninc	03-07-23	03-07-73	2,984	7.000.000	51.000
40116740	Nederlandse Gemeente n Bank Nederlandse Gemeente n	ja	62047		0,7%	na	Wooninc	23-10-23	24-10-72	3,397	6.000.000	44.000
40116797	Nederlandse Gemeente n Nederlandse Waterschapsbank	ja	62133		0,7%	na	Wooninc	23-01-24	23-01-64		10.000.000	73.000
1-40189	Waterschapsbank	ja	62134		0,7%	na	Wooninc	23-11-23	23-11-28	3,24	10.000.000	73.000
29.293.000												
Onder aftrek van door de gemeente Heeze-Leende aangeqane en 1 op 1 doorverstrekte leningen												
70450	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25833				woCom	01-09-87	01-11-31	4,66	2.026.000	792.000
70463	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25834				woCom	01-09-87	01-03-33	3,27	1.371.000	570.000
27.931.000												

Gegarandeerde kredietfaciliteiten

Bedragen x € 1

Nummer geldlening geldgever	Naam van de financieringsinstelling	Direct gegarandeerde faciliteiten	Naam van de geldnemer	Datum tekening garantstelling	Einddatum	Trekking op akte van borgtocht in de vorm van	Getrokken eind van het dienstjaar
A013368	Bank Nederlandse Gemeenten	16.000.000	De Bulders Woningbouw C.V.	19-12-17	01-01-27	Rekening-Courant Vaste geldlening	4.037.516
4.037.516							

Verantwoording specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

 Ministerie van Binnenlandse Zaken en
 Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024										
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
Jen V	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne		Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
					<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/01	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/02	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16/03	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/04	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/05	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/06
					€ 183.096	€ 17.152		€ 60.050	€ 0	€ 31.729
					Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/07	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/08	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16/09	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16/10							
					€ 9.025	€ 18.900	€ 336.461	€ 641.027		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek		Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021)
					<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/01	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/02	<i>Aard controle D2</i> Indicator: B2/03	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/04	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/05	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/06
					0	15	0	0	Ja	Ja
					Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1		
					<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/07	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/08	<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/09	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: B2/10		
					2024	Nee				
					Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten					
<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/11	<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/12	<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/13	<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/14	<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/15	<i>Aard controle R</i> Indicator: B2/16					
€ 0	€ 0			€ 0	€ 0					
Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PVA's (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PVA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)					

			Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/18	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/19	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/20	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21	Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/22
			€	€ 5.700	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/24	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/25	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/26	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling Aard controle n.v.t. Indicator: B2/27	
			€ 0	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
BZ K	C41 B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/01	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise Aard controle R Indicator: C41B/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/03	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: C41B/04	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/05	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/06
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 13.280	€ 13.280	€ 0	1	1
			Kopie provinciecode Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/07	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/08	Eindverantwoordin g (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/09			
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	110	Ja			
BZ K	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten Aard controle R Indicator: C55/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten Aard controle R Indicator: C55/05	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06
			104	€ 86.844	€ 114.940	7	€ 5.543	€ 10.275
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huishouders heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten Aard controle R Indicator: C55/08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09			
			111	€ 0	€ 0			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Het aantal kleine elektriciteitsbesparen de maatregelen (w.o. LED-lampen) Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparen de maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energi erekening tot gevolg. Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15
			396	123	0	62	111	0

BZ K	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen <i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>				
			€ 0	Nee				
BZ K	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: C92/01</i>	Bedrag doorgeschoven naar t+1 <i>Aard controle R Indicator: C92/02</i>	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03</i>	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04</i>	Aantal gebruikte leermiddelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05</i>	
-	-	-	€ 18.134	€ 0	2	212	9	
BZ K	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01</i>	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: C94/02</i>	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregel en zijn genomen [...] <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03</i>	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 <i>Aard controle R Indicator: C94/04</i>	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en <i>Aard controle R Indicator: C94/05</i>	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen <i>Aard controle R Indicator: C94/06</i>
			1 LAI23-03524645	€ 0	0	0	0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling <i>Aard controle R Indicator: C94/07</i>	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b <i>Aard controle R Indicator: C94/08</i>	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. <i>Aard controle R Indicator: C94/09</i>	Eindverantwoording (ja/nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10</i>		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
BZ K	C20 9	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikingsnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/01</i>	Projectnaam <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/02</i>	Besteding (jaar T) per project <i>Aard controle R Indicator: C209/03</i>	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/04</i>	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project <i>Aard controle D2 Indicator: C209/05</i>	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/06</i>
			1 RHA2023-03498406	Flexwoningen Zwarte pad Leende	€ 0	€ 0	€ 0	10
			Kopie Projectnaam <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/07</i>	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/08</i>	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/09</i>	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) <i>Aard controle R Indicator: C209/10</i>		
			1 Flexwoningen Zwarte pad Leende	0	Ja	Ja		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C209/11</i>					
			Nee					
OC W	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	

Gemeenten		Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05		
		€ 131.934	€ 26.008	€ 0	€ 0	€ 0		
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstand en beleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstand en beleid Bedrag			
		Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aard controle R Indicator: D8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aard controle R Indicator: D8/09			
	1							
	2							
	100							
OC W	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05		
		€ 10.600	€ 0	€ 0	€ 0	€ 118.845		
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs			
		Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09			
	1							
	2							
	10							
len W	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
		Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06	
	1	BSV/22/00151	€ 42.578	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	2	lenW/BSK-2019/107061	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	3	lenW/BSK-2019/91259	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	4	lenW/BSK-2019/91263	€ 26.016	€ 0	€ 0	€ 0	€ 26.016	
	5	lenW/BSK-2021/191895	€ 5.049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoordingsinformatie (Ja/Nee)	
		Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	

			Indicator: E3/07	Indicator: E3/08	Indicator: E3/09	Indicator: E3/10	Indicator: E3/11	Indicator: E3/12
			1 BSV22/00151	€ 56.769	€ 0	€ 0		Nee
			2 IenW/BSK-2019/107061	€ 253.037				Ja
			3 IenW/BSK-2019/91259	€ 412.596	€ 0	€ 0		Nee
			4 IenW/BSK-2019/91263	€ 2.754.245	€ 338.496	€ 380.299		Nee
			5 IenW/BSK-2021/191895	€ 43.225	€ 0	€ 0		Ja
Ien W	E44 B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			1 030010 Provincie Noord-Brabant	IENW/BSK-2023/375806	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
			1 030010 Provincie Noord-Brabant	IENW/BSK-2023/375806	Nee			
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13		
			1 030010 Provincie Noord-Brabant	IENW/BSK-2023/375806				
Ien W	E84	Regeling stimuleren verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
			1 344 Het volwaardig afwaarderen van een GOW 50 km/h naar een ETW 30 km/h/aantal in meters	Nee	0			
EZ K	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: F28/01	Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06
			€ 31.111	€ 28.600	€ 0	€ 59.711	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07					
			Nee					
SZ W	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R

			Indicator: G2/01	Indicator: G2/02	Indicator: G2/03	Indicator: G2/04	Indicator: G2/05	Indicator: G2/06
			€ 1.410.184	€ 4.030	€ 36.376	€ 0	€ 69.371	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 234.207	€ 0	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Ja				
SZ	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeent edeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente Aard controle R Indicator: G3/01	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/02	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/03	Besteding (jaar T) Bob Gemeente Aard controle R Indicator: G3/04	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/05	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 0	€ 0	€ 501	€ 0	€ 0	€ 3.425
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkinge n BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkin gen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkin gen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkinge n BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Ja Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZ	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente Aard controle R Indicator: G4/02	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekkin g Gemeente Aard controle R Indicator: G4/03	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente Aard controle R Indicator: G4/04	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente Aard controle R Indicator: G4/05	Baten (jaar T) kapitaalverstrekkin g (overig) Gemeente Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 22.452	€ 1.626

			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.255	€ 492	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.753	€ 191	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 35.460	€ 2.309	
				Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstreking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
					Gemeente Aard controle R Indicator: G4/08	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/09	Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10			
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
			6	Totaal	0	0	N.v.t.			
				Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstreking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)		
					Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)						
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)						
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)						
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)						
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)						
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
				Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Kapitaalverstrekingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire			
					Gemeente Aard controle R Indicator: G4/16	Gemeente Aard controle D2 Indicator: G4/17	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/18	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/19		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			6	Totaal	0	0	0			
SZ	G1	Wet inburgering 2021 _		Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
W	0	gemeentedeel 2023		Gemeente	Gemeente	Gemeente				

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03			
			€ 40.025	€ 0	Ja			
SZ W	G1 2	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZ W	G1 3	Onderwijsroute deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle R Indicator: G13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VW S	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende subsidie Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 232.368	€ 269.811				
		Activiteiten	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
		1 Onderhoud en investering MDJOP		€ 37.060	€ 37.060			
		2 Aanleg sportvelden		€ 170.163	€ 170.163			
		95 Nieuwe gymzaal		€ 4.922	€ 4.922			
		96 Onderhoud klein		€ 8.660	€ 6.532	€ 2.128		
		97 Dienstverlening derden		€ 15.185		€ 15.185		
		98 Mengpercentage		€ 25.920			€ 25.920	
		99 Gas/water/electr verbruik		€ 7.901			€ 7.901	
VW S	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/03	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/04	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1 1042440	€ 18.858	€ 0	€ 15.278	€ 0	€ 15.276
		Kopie beschikkingnummer	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
		1 1042440		Ja				
VW S	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		

			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04				
			€ 8.433	€ 8.433	Ja	Ja				
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/Nee/ n.v.t.)?		
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06		
			1	Lokaal Sportakkoord	€ 9.360	€ 6.450	€ 1.872	€ 6.450	Ja	
			2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 64.438	€ 54.980	€ 1.288	€ 54.980	Ja	
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 14.400	€ 11.520	€ 2.880	€ 11.520	Ja	
			4	Kansrijke Start	€ 10.800	€ 8.600	€ 2.160	€ 8.600	Ja	
			5	Mentale Gezondheid	€ 5.040	€ 4.032	€ 1.008	€ 4.032	Ja	
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 12.600	€ 0	€ 2.520	€ 0	Ja	
			7	Valpreventie	€ 37.079	€ 25.686	€ 7.416	€ 25.686	Ja	
			8	Leefomgeving	€ 7.200	€ 0	€ 1.440	€ 0	Ja	
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 1.800	€ 0	€ 360	€ 0	Ja	
			10	Versterken sociale basis	€ 26.279	€ 21.025	€ 5.256	€ 21.025	Ja	
			11	Mantelzorg	€ 7.200	€ 5.760	€ 1.440	€ 5.760	Ja	
			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 7.200	€ 4.749	€ 1.440	€ 4.749	Ja	
			13	Welzijn op recept	€ 3.960	€ 3.168	€ 792	€ 3.168	Ja	
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 1.800	€ 1.800	€ 360	€ 1.800	Ja	
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 6.408	€ 0	€ 1.282	€ 0	Ja	
				Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?					
				Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08					
			1	Lokaal Sportakkoord	N.v.t.					
2	Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.								
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.								
4	Kansrijke Start	N.v.t.								
5	Mentale Gezondheid	N.v.t.								
6	Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.								
7	Valpreventie	N.v.t.								
8	Leefomgeving	N.v.t.								
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.								
10	Versterken sociale basis	N.v.t.								
11	Mantelzorg	N.v.t.								
12	Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.								
13	Welzijn op recept	N.v.t.								
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.								
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.								
	Eindverantwoording (Ja/Nee)									
	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09									
	Nee									
VWS	H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H31/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H31/02	Aard controle R Indicator: H31/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H31/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H31/05			
			SPUKNEAS230057	€ 9.020	€ 9.020	Ja				

Berekening financiële kerngetallen

Bedragen x € 1.000

1a Netto schuldquote (Tabel 12.0, en tabel 11.0)

A. Vaste schulden	20.480	18.519
B. Netto vlottende schuld	3.648	8.865
C. Overlopende passiva	2.070	4.783
D. Financiële activa	10.260	10.191
E. Uitzettingen < 1 jaar	6.528	9.097
F. Liquide middelen	107	104
G. Overlopende activa	3.141	2.728
H. Totale baten	41.480	43.499

Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100% **15%** **23%**

1b Netto schuldquote gecorrigeerd (Tabel 12.0, en tabel 11.0)

A. Vaste schulden min doorverstrekte leningen	15.286	13.713
B. Netto vlottende schuld	3.648	8.865
C. Overlopende passiva	2.070	4.783
D. Financiële activa	10.260	10.191
E. Uitzettingen < 1 jaar	6.528	9.097
F. Liquide middelen	107	104
G. Overlopende activa	3.141	2.728
H. Totale baten	41.480	43.499

Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100% **2%** **12%**

2. Solvabiliteitsratio (Tabel 12.0, en tabel 11.0)

A. Eigen vermogen	16.548	16.767
B. Balanstotaal	49.984	55.849

Solvabiliteit (A/B) x 100% **34%** **30%**

3. Grondexploitatie (Tabel 11.0 en basis tabellen 8.0 e.v.)

A. Bouwgronden in exploitatie	1.264	474
B. Totale baten	41.480	43.499

Grondexploitatie (A/C) x 100% **3%** **1%**

4. Structurele exploitatieruimte

A. Totale structurele lasten	35.306	41.203
B. Totale structurele baten	37.832	41.057
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	65
D. Totale structurele onttrekkingen uit de reserves	268	62
E. Totaal baten	41.480	43.499

Structurele exploitatieruimte (((B-A)+D-C)/E x 100%) **7%** **-0,34%**

5. Belastingcapaciteit

A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	414	418
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	326	336
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	208	208
D. Eventuele heffingskorting	0	0
E. <i>Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)</i>	949	962
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	905	942
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	105%	102%

Controleverklaring accountant